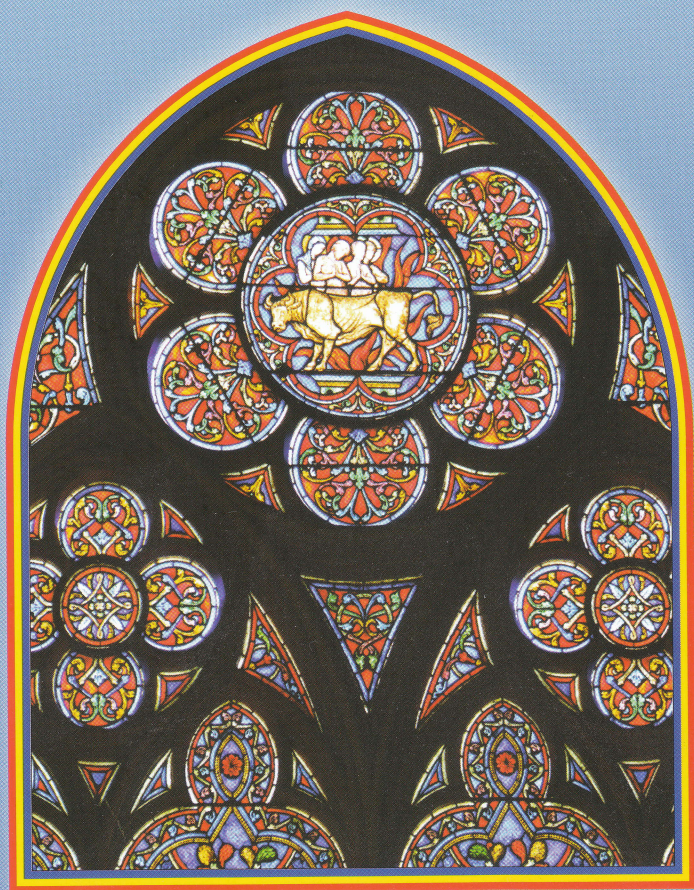

VITRALII

LUMINI ȘI UMBRE

Revista Veteranilor din Serviciile Române de Informații

Anul II / Nr.8 / Septembrie 2011

C U P R I N S

Mesajul conducerii SRI adresat Adunării Generale a ACMRR-SRI.....	5
<u>EDITORIAL</u>	
• O discuție amicală cu Filip Teodorescu	7
<i>Paul Carpen</i>	
<u>Istorie trăită</u>	
<i>rubrică realizată de Paul Carpen</i>	
• O zi din viața unei echipe de filaj.....	11
<i>Gl. bg. (rtg.) Vasile Coifescu</i>	
• Secvențe cu „teroriști” și cu un viceamiral	19
<i>Col. (r) George Andreescu</i>	
• Continuitate	23
○ Parola de recunoaștere	24
<i>Col. (r) Gheorghe Ghergu</i>	
○ Un erou cu nume de împrumut.....	28
<i>Col. (r) Gheorghe Gașpar</i>	
• „Banda Ioanid”	43
<i>Col. (r) Florin Munteanu</i>	
• „Bonjour, monsieur Markouff!”	49
<i>col.(r) Nicolae Zărnescu</i>	
<u>Din istoria serviciilor de informații</u>	
• Eugen Cristescu, conducătorul SSI în vreme de război.....	55
<i>Paul Carpen</i>	
<u>Atitudini și opinii</u>	
• Mituri mincinoase (III).....	61
<i>Gl.bg. (r) Vasile Mălureanu</i>	
• Contribuții la descifrarea unei pagini de istorie.....	67
<i>General Victor Neculoiu</i>	
• Pensionarii din Germania își aleg propriul parlament	79
<i>Ambasador Constantin Gîrbea</i>	
<u>Cultura de securitate</u>	
• Diaconul Ion Creangă și mișcarea separatistă de la Iași.....	81
<i>Dr. Aurel V. David</i>	

<i><u>Din viața și activitatea ACMRR-SRI</u></i>	
• „Vitrării – Lumini și umbre” – prezență și ecouri	95
• Activități recente ale Asociației.....	97
• Prezenți în viața și cultura cetății	101

***Continuăm în acest număr prezentarea unora din lucrările
pictorului CONSTANTIN ANDRONIC, căruia îi mulțumim
pentru amabilitatea de a ni le fi pus la dispoziție.***

VITRALII

LUMINI ȘI UMBRE

Publicație editată de Asociația Cadrelor Militare în Rezervă și în
Retragere din Serviciul Român de Informații

Consiliul editorial

Prof. univ. dr. Gheorghe Buzatu

Acad. Dinu C. Giurescu

Prof. univ. dr. Corvin Lupu

Dr. ist. Alex Mihai Stoenescu

Col. (r) Filip Teodorescu, președintele ACMRR – SRI

Prof. univ. dr. Cristian Troncotă

Colegiul de redacție

Gl. mr. (r) Dumitru Bădescu

Gl. bg. (r) Adrian Bărbulescu

Paul Carpen

Col. (r) Aurel V. David

Col. (r) Hagop Hairabetian

Gl. bg. (r) Maria Ilie (secretar de redacție)

Gl. bg. (r) Vasile Mălureanu

Gl. bg. (r). Cristian Troncotă (redactor șef)

©ACMRR-SRI

București 2011

ISSN 2067-2896

Contact: #40-21-2119957

acmrr.bucuresti@acmrr-sri.ro

www.acmrr-sri.ro

Opiniile și punctele de vedere exprimate în cuprinsul revistei pot să nu corespundă cu cele ale ACMRR-SRI. Potrivit art. 206 Cod Penal, responsabilitatea juridică pentru conținutul materialelor publicate revine exclusiv autorilor acestora.

Reproducerea în orice formă a conținutului acestei publicații este permisă numai cu acordul prealabil al Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul Român de Informații. Manuscrisele nepublicate nu se restituie.

MESAJUL DIRECTORULUI SERVICIULUI ROMÂN DE INFORMAȚII

adresat Adunării Generale a ACMRR – SRI, 21 mai 2011

Conducerea Serviciului Român de Informații vă salută cu deosebit respect, în numele tuturor cadrelor active, și vă asigură de profunda recunoștință față de contribuția dumneavoastră la protejarea și promovarea intereselor naționale pe care ați avut-o atât în calitate de cadre active, cât și în actuala poziție – în rezervă, respectiv retragere –, precum și față de interesul deosebit pentru extinderea dialogului cu societatea civilă, prin demersuri publicistice și organizarea unor evenimente adresate publicului larg.

Implicarea activă a membrilor Asociației dumneavoastră în acest tip de activități este benefică, atât pentru zona civilă, cât și pentru cadrele Serviciului, din perspectiva plusului de cunoaștere pe care îl aduce tezaurul experienței fiecăruia dintre cei care acceptă să o împărtășească.

Această valoare unică contribuie la realizarea unui deosebit de util transfer de expertiză între generații și aduce o bine-venită completare a unor pagini din istoria recentă a serviciilor secrete din România, repoziționând prestigiul profesiei de ofițer de informații, în spiritul valorilor democratice.

În același timp, contribuie la reșezarea valorilor perene precum onoarea, demnitatea, corectitudinea și atașamentul față de interesele statului pe scara reperelor esențiale ale tinerelor generații.

Apreciam anul trecut că Asociația a parcurs, de la înființare, un proces firesc de maturizare internă. Modul în care v-ați asumat obiectivele în anul precedent confirmă acest fapt.

Inițiativa de a realiza un site propriu al Asociației este un important pas înainte pe care îl faceți către public și reprezintă o nouă dimensiune de manifestare a deschiderii Asociației.

Aceste realizări ale dumneavoastră sunt, și pentru noi, motive de satisfacție având în vedere sprijinul pe care conducerea Serviciului Român

de Informații l-a acordat pentru a asigura logistic, în limitele prevăzute de lege, desfășurarea în bune condiții a activităților dumneavoastră.

Neutralitatea politică pe care ați manifestat-o, atitudinea civică deosebită și moderația care a caracterizat activitatea conducerii și a membrilor Asociației au condus la consolidarea imaginii acesteia în ansamblul Sistemului de Apărare, Ordine Publică și Siguranță Națională.

Considerăm că, în demersurile dumneavoastră, apărarea onoarei și demnității cadrelor de informații, a drepturilor și libertăților fundamentale individuale ale acestora, au constituit o preocupare permanentă, prioritară, a Colegiului Central și a Consiliului Director al Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și Retragere din SRI.

Subliniem, de asemenea, modul în care Asociația a reacționat în contextul adoptării și implementării măsurilor de recalculare, respectiv revizuire a cuantumului pensiilor, implicându-se activ în apărarea intereselor membrilor săi, alături de grupul de lucru inter-instituțional constituit cu această ocazie de instituțiile din sistemul de securitate națională.

Asigurându-vă de întreaga deschidere și receptivitate față de problemele sau nevoile membrilor Asociației, Conducerea Serviciului Român de Informații vă adresează felicitări și mulțumiri și vă urează succes în lucrările Adunării Generale, multă sănătate dumneavoastră, familiilor dumneavoastră și celor pe care îi reprezentați.

EDITORIAL**O DISCUȚIE AMICALĂ CU FILIP TEODORESCU**

Paul Carpen: Domnule președinte, în mod indiscutabil principalul eveniment care a avut loc după apariția ultimului număr al revistei noastre „Vitrării – Lumini și umbre” îl reprezintă Adunarea Generală a Asociației. Așa după cum este firesc, adunările generale se constituie întotdeauna în puncte de referință în evoluția sau – de ce să nu o spunem – în involuția unor organizații. În această lumină, a marcării momentului în care Asociația a mai parcurs o etapă din viața sa, ce aspecte caracteristice ați putea releva?

Filip Teodorescu: Voi începe prin a preciza că aceste elemente definitorii pentru ultima adunare generală a Asociației noastre sunt multiple, sunt diverse și în enumerarea lor într-o ordine anume o fac de dragul sistematizării și nu trebuie interpretată ca o încercare de clasificare din punct de vedere al importanței pe care le-o acord. Fiecare dintre punctele de mai jos își are semnificația sa incontestabilă.

Aș releva mai întâi cadrul general, câteva aspecte de organizare generală. Faptul că am primit aprobarea conducerii MAI de a ne reuni în Sala mare a Centrului Cultural MAI – și mulțumim pentru această aprobare – a oferit celor aproape 400 de participanți o ambianță civilizată, demnă de acțiunea la care erau prezenți. Și putem afirma, fără teama de a greși, că lucrările Adunării Generale au avut acest caracter: decent, civilizat, plin de conținut. Aceasta a permis abordarea unor domenii de maxim interes și actualitate, dacă ne referim doar la problematica pensiilor militare, la aspectele privind

acțiunile neconstituționale și discri-minatorii la care sunt supuși membrii Asociației de către CNSAS, la problemele legate de asistența medicală etc.

Știm cu toții că nivelul de reprezentare oficială reprezintă, la orice manifestare publică, expresia atenției acordate de autorități acțiunii respective. Sub acest aspect avem, cred, motive de reală mândrie. Conducerea SRI a delegat nu unul, ci șase cadre de prim rang – reprezentând fiecare un anume compartiment de activitate – pentru a ne onora prin prezența lor, pentru a ne da cele mai competente răspunsuri la problemele, nu întotdeauna simple, ridicate de participanți. Am luat parte, ca invitat, la adunările generale ale altor asociații ale cadrelor militare în rezervă și retragere și pot afirma, cu mândrie, că acesta este nivelul cel mai înalt de reprezentare la o activitate a veteranilor ce provin din respectiva instituție.

Delegația reprezentând conducerea SRI a fost condusă de domnul general de brigadă Adrian Popescu, șeful Secretariatului General, care a citit și Mesajul adresat manifestării noastre. Mesaj pe care am hotărât să îl facem public și, așa după cum cititorii pot remarca, deschidem acest număr, al optulea, al revistei cu Mesajul conducerii SRI.

P.C.: Cu scuzele de rigoare, vă întrerup, pentru a strecura o idee. Ascultând acest mesaj atunci, în sală, m-a umplut de bucurie ampla referire făcută la revista „Vitralii”. Alături de ceilalți colegi, eu am dedicat multă energie, mult timp acestei publicații și nu poți trăi un alt sentiment decât acela de mândrie atunci când auzi, atunci când citești că munca ta este apreciată. Pentru că, recunosc, am citit acest Mesaj de câteva ori, descoperind nuanțe, legături, care arată că el reprezintă o apreciere bine gândită, un text judicios încheiat și nu un simplu cuvânt de salut.

Cu fiecare număr, „Vitralii” a devenit o revistă mai bine alcătuită, mai bine axată pe problemele stringente al veteranilor din serviciile de informații. Faptul că am publicat articole semnate de colegi din toată țara, alături de articole semnate de personalități ale vieții științifice sau culturale românești sau de autori provenind din Ministerul Apărării sau din Ministerul Afacerilor Externe, ne-a oferit posibilitatea îmbrățișării unei diversități de probleme și reprezintă, în opinia mea, unul dintre izvoarele viabilității revistei.

Știu însă la fel de bine că este mai greu să te menții într-o poziție de vârf decât să ajungi acolo.

F.T.: Revista este importantă sau mai puțin importantă prin ecoul pe care îl are, prin profunzimea mesajului transmis, prin capacitatea acestui mesaj de a ajunge la sufletul cititorilor. Și, sub aceste aspecte, consider că am făcut

progrese. Revista este căutată, este cerută, unele dintre articole constituie subiect de discuție, de adevărate dezbateri așa putea spune. Mulți rezerviști s-au trezit din amorțeala în care se complăceau. Ei își înțeleg mai bine rolul de parte componentă a unei forțe care nu poate fi neglijată. Ei înțeleg mai bine că au fost și sunt subiect al unei uriașe manipulări, în urma căreia le-au fost aruncate în spinare culpe de care nu s-au făcut niciodată vinovați. Ei au mai mult curaj în a apăra demnitatea și onoarea lor și a colegilor lor.

Revista este totodată mesagerul unor idei corecte către opinia publică, contribuind la formarea unei culturi generale de securitate. Oamenii înțeleg, prin exemplele concrete oferite, că activitatea de informații nu numai că este veche de când a apărut lumea civilizată, ci ea s-a practicat și se practică indiferent de regimul politic al unui stat.

Nici un CNSAS, nici o Curte de Apel nu va putea da un răspuns logic, un răspuns coerent la o întrebare simplă: de ce în marile democrații – țări care sunt recunoscute ca atare, care sunt permanent date drept exemplu, care sunt prezentate drept model –serviciile secrete au dreptul de a folosi agentură, au dreptul de a folosi mijloace precum tehnica de interceptare a convorbirilor, filajul și alte asemenea, iar serviciilor de informații din România de dinainte de 1989 li se contestă acest drept. Nimeni nu va putea da un răspuns coerent, logic de ce informatorii români ai unor servicii de spionaj străine – fie ele sovietice, sau americane, sau ungare, sau ale oricui doriți – pot fi lăudați, decorați, sălțați în funcții, iar informatorii și ofițerii care au contribuit la prinderea lor trebuie aruncați în gura unei prese flămânde de scandal, blamați public, târați pe la tot felul de audieri.

Nu vom obosi repetând că responsabilitatea pentru orientarea unui serviciu de informați – oricând și oriunde – revine înaltelor autorități ale statului, conducerii sale politice. Este de-a dreptul ridicol să auzi membri ai fostului Comitet Central, membri ai fostei Mari Adunări Naționale, foști procurori văicărindu-se public cât de mult au suferit ei sub vechiul regim, cât de neprihăniți sunt ei.

Dacă s-au comis greșeli, încălcări ale legii, cei vinovați trebuie trași la răspundere. Culpă nu poate fi decât individuală, nu poate fi judecată altfel decât individual, conform legii și în cadrul unor proceduri judecătorești corecte.

Și pentru că revista noastră se referă nu doar la „lumini”, ci și la „umbre”, să fie limpede că nici noi nu ducem lipsă de situații ciudate. Spre exemplu, chiar la această ultimă adunare generală, un participant s-a apucat să critice, cu multă vehemență, așa-zisa lipsă de reacție a conducerii Asociației

noastre în cazul colonelului Trosca și al celorlalți eroi. Nu numai că nu era la curent cu cele întreprinse de noi în spațiul public, dar nu catadixise măcar să arunce o privire asupra ultimului număr al revistei „Vitrării”, care se distribuia la intrarea în sala de ședințe și care era dedicat aproape în întregime acelui nefericit eveniment. Sau, un alt coleg care după ce relatează într-o carte cum „s-a chinuit” dânsul însoțindu-l pe șeful statului în multe sale vizite peste hotare, se plânge că este „condamnat la tăcere”. Reamintesc că și viceamiralul Ștefan Dinu, al cărui rol în evenimentele din decembrie 1989 și în perioada imediat următoare, când a condus contraspionajul României, nu este pe deplin elucidat, rol pe care eu unul nu-l pot însă sub nici o formă aprecia drept pozitiv, se plânge, într-o altă carte, că a fost „condamnat la discreție”.

Iar dacă acestea sunt exemple individuale, fie-mi permis să aduc în discuție și un altul, cu caracter mai general. Destul de numeroși sunt colegii noștri care se ridică și dau indicații, cer „să se facă”, „să se publice”, „să se acționeze pentru...”. Dar ei nu fac nimic. Stau și se plâng că „sunt bălăcăriți”, că sunt purtați pe drumuri. Am spus în Apelul pe care l-am adresat tuturor colegilor noștri în numărul 6 al revistei și repet acum: fiecare dintre noi trebuie să acționeze cum știe și cum poate mai bine pentru apărarea demnității și onoarei noastre. Noi nu vom da indicații în acest sens, dar vom sprijini, după puteri, inițiativele corecte ale membrilor Asociației.

P.C.: Domnule președinte, atât în Mesajul conducerii SRI, cât și în luările de cuvânt ale membrilor Asociației care au exprimat puncte de vedere în cadrul Adunării Generale, a fost evidențiat rolul pozitiv al revistei „Vitrării” în dezvoltarea culturii de securitate, în apărarea demnității și onoarei noastre militare, în restabilirea adevărului în legătură cu unele momente tulburi ale istoriei noastre recente. În numărul viitor vor continua prezentările pe aceste teme?

F.T.: Evident că da. Am făcut și fac din nou apel la membrii Asociației noastre să se refere cu mai multă aplecare la perioada de tranziție a Serviciului național de informații, începută în decembrie 1989 și continuată în primii ani de existență a Serviciului sub noua sa titulatură. A fost o perioadă extrem de tulbure, iar consecințele pe care ea le-a avut asupra siguranței naționale au fost mai mult decât dureroase.

O ZI DIN VIAȚA UNEI ECHIPE DE FILAJ

S-a scris mult și încă se mai scrie destul despre filajul de dinainte de 1989. Luat în sine, faptul că *mass-media* abordează acest subiect nu este rău. Rău este că, din păcate, abordarea a avut mai ales un caracter neprofesionist, agitatoric, diversionist. Un mijloc ca oricare altul al activității informativ-operative a fost încondeiat ca o adevărată gogoriță, ca un cuțit lucitor cu care se tăia adânc în trupul libertăților fundamentale ale omului.

Desigur, o asemenea imagine a filajului nu a reprezentat o excepție în tabloul general prezentat în legătură cu Securitatea. În culori la fel de întunecate au fost zugrăvite și celelalte mijloace ale activității informativ-operative – agentura, tehnica operativă, evidența operativă etc.

Mulți au fost cei care au înghițit minciunile bine dirijate, mulți au fost cei care s-au inflammat, gata să sară la gâtul oricui nu era de acord cu asemenea descrieri fantasmagorice privind „măsurile criminale ale Securității”.

Trezirea din amețea indusă, îndeosebi prin televiziune, începând cu acel sângeros sfârșit de decembrie, a fost un proces lent. Un proces care continuă și în prezent. Sunt tot mai mulți cei care, îndeosebi de-a lungul ultimilor ani, și-au dat seama că Securitatea nu a fost altceva decât „vinovatul de serviciu”, că în legătură cu evenimentele din decembrie 1989 această instituție nu poate fi acuzată nici de terorism, nici de canale și depozite subterane, nici de alte minunății. Sunt tot mai mulți, acum, cei care înțeleg sensurile reale ale manipulării la care au fost supuși, scopurile minciunii ale cărei victime au fost. Sunt tot mai mulți cei care gândesc cu propriul lor cap și nu mai iau de bună orice afirmație făcută la televizor, care nu se mai încred necondiționat în rostirile sforăitoare ale celor ce vor, cu orice chip, să se cațere cât mai sus pe scara socială.

În afară de această creștere generală a capacității de discernământ, mai există doi factori majori care, în ceea ce privește filajul, au mai contribuit la această trezire: În primul rând, apariția manualelor pentru detectivii particulari, prin care, sub o denumire nouă (supravegherea fizică), filajul a devenit obiect de studiu public, iar în acest studiu sunt folosite, în bună măsură, manualele vechilor centre de pregătire în domeniu. Pentru că, știe oricine, filajul este unul dintre mijloacele de bază ale activității detectivilor particulari.

În al doilea rând, filmele străine prezentate în număr mare la televizor, cărțile apărute și mai ales „dezvăluirile” făcute prin presă și televiziune în legătură cu urmărirea anumitor persoane „controversate” au arătat că filajul se folosește pretutindeni în lume și că la noi în țară el a cunoscut, după 1989, nu doar o perfecționare, ci și o extindere deosebită.

Un om care a lucrat mai bine de trei decenii numai în structurile de filaj a fost de acord să ne împărtășească un caz interesant: surprinderea, în anul 1985, a unui trădător de țară în momentul întâlnirii cu cel care îl avea în legătură. Și, vă prevenim că amintirile sale vor continua.

Paul Carpen

Era un mijloc de toamnă blândă, care îndemna la pace și tihnă. Frunzele arămite ale copacilor reflectau o lumină caldă asupra oamenilor care alergau încoace și încolo cu treburi sau care se plimbau liniștiți, căutând parcă să mai adune în corp un dram de căldură, ca o rezervă în fața iernii care avea să vină.

Și oamenii din echipa de filaj pe care o conduceam păreau mai veseli. Ei aveau însă și un motiv în plus: conduceam la aeroport un diplomat străin, cadru al unui serviciu de informații. Acesta, spre deosebire de aproape toți colegii lui de breaslă, își făcuse obiceiul de a ne șicana ori de câte ori avea ocazia. Era probabil mai nou în meserie și nu își însușise un principiu simplu: nu supăra filajul, pentru că altminteri vei avea o viață grea. Într-adevăr, el pleca din țara noastră fără nici o „realizare”, și, în plus, se pare că și înainte de termen. În sinea noastră ne spuneam că, mai mult ca sigur, și noi contribuiseam la revocarea lui precipitată.

L-am condus fără probleme „pe ultimul drum”, adică la aeroportul Otopeni, am așteptat să decoleze avionul și am răsuflat ușurați. Ne îndeplinisem misiunea. Parafrazând titlul filmului „Am văzut țișani fericiți”, film care fusese în vogă cu ceva vreme în urmă, pe la începutul anilor '70, mi-am zis: „Iată că există și filori fericiți!” Așa se face că imediat după prânz eram cu toții în sediu. Am redactat rapid documentele necesare, dar am constatat că până la încheierea programului ne mai rămăsese ceva timp liber.

– Măi flăcăi, se auzi vocea puțin răgușită a colegului nostru Flaviu, un ardelean simpatic și inimos, ce-ar fi să mergem să vedem ce mai face prietenul nostru „Țăranul”?

Aici cred că ar fi necesar să fac o mică paranteză.

Unitatea informativă ne adresa cererea de punere în filaj a unui obiectiv aflat în lucru, pe o perioadă precis determinată și limitată de regulă la câteva zile, atunci când stabilise că urmau să se producă momente operative deosebite în legătură cu acesta: contacte de interes, reacția după recrutare etc. În afara acestor perioade, obiectivul rămânea o perioadă mai lungă de timp în așa numitul „filaj de studiu”, durata acestei modalități de lucru fiind stabilită, și ea, tot de către unitatea informativă.

Ce însemna „filajul de studiu”? Atunci când o echipă devenea liberă pentru o perioadă limitată sau când, în perimetrul în care acționa, apărea un obiectiv avut de asemenea în lucru, prin ordinul șefului de echipă se trecea la preluarea în filaj a persoanei respective. Nu voi intra în detalii de strictă specialitate, dar este limpede ce avantaj deosebit se creează atunci când un cadru de informații sau o legătură a sa, după ce au făcut ore în șir verificări și autoverificări și s-au convins că „sunt curați”, sunt dintr-o dată strânși în plasa deasă a filajului. Fără să-și dea câtuși de puțin seama de aceasta.

Acestea fiind spuse, să revenim la „Țăranul” nostru.

„Țăranul” era, fără îndoială, cadru al unui serviciu de informații străin, aflat în țara noastră sub acoperire diplomatică. Considerente politice impuneau tratarea lui cu maximă precauție, filajul având indicația expresă mai degrabă să îl lase să se piardă decât să se deconspire activitatea de supraveghere a sa.

O scurtă convorbire telefonică m-a pus la curent cu faptul că în ziua respectivă „Țăranul” fusese la birou numai până la ora 11. Apoi a plecat în oraș, cu treburi aparent banale, dar nu tocmai bine justificate, ceea ce lăsa impresia că urma să aibă o acțiune operativă și se verifică atent: a mers la Clubul Diplomatic, apoi la câteva librării, s-a plimbat cu mașina prin oraș, aparent fără un scop precis, alternând zonele aglomerate cu cele libere. Era clar

că individul „pregătește ceva”. Cum echipa care îl avea în sarcină nu dispunea în ziua respectivă decât de o singură mașină, filajul a trebuit să fie întrerupt.

– Preluăm noi, am informat dispeceratul. După care, adresându-mă colegilor, le-am spus: Măi băieți, „Țăranul” nostru e liber ca pasărea cerului prin București. Ba mai mult, se pare că se verifică atent în vederea unei activități operative.

– No, dară, bombăni nemulțumit Flaviu, cătăm acumă acu-n carul cu fân. Mai bine-l așteptăm acolo unde l-am pierdut ultima dată.

– Tu vrei să-ți duci copiii duminică la Circ și nu știi programul, răsă un coleg pus mai mereu pe șotii.

Din nou se impune o precizare: „Țăranul” fusese lăsat din filaj (ziceam noi) sau se rupsese de filaj (cum probabil zicea el) într-o zonă oarecum aparte în acel timp. Începând din spatele blocurilor nou construite pe șoseaua Ștefan cel Mare și până către strada Mihai Eminescu, pe o lățime de șase-șapte străzi, câteva mici blocuri sau vile cochete păreau că plutesc pe o baltă alcătuită din gospodării cu curte, cu mai multe familii adunate la un loc, un procent însemnat dintre locatari fiind cei de o etnie căreia astăzi i se zice rromă. Și acum pe Fecioarei, Ghiociei, Răspântiilor, Dogarilor sau Fierarilor mai pot fi văzute grupuri-grupuri de oameni care își pierd vremea pe scăunele la poartă, mâncând semințe în muzica revărsată cu generozitate dintr-un aparat așezat pe pervazul ferestrei, undeva pe la mijlocul curții.

– Bine, încercai eu să împac spiritele, încercăm să periem principalele căi de acces vreme de o oră. La șase intrăm în dispozitiv de supraveghere a zonei ăsteia nenorocite.

Scontam că „Țăranul” va face greșeala de a folosi un traseu de autoverificare la care mai recursese cu succes și altădată.

Cine spune că în activitatea de filaj, în munca operativă în general, norocul n-are nici un rol, acela minte. Depinde doar cât de pregătit ești să folosești șansa care ți se oferă sau cât de puternic ești ca să nu te lași doborât de vreun insucces. Numai eu știu câte obiective am pierdut, dar am reușit să le găsim în doar câteva minute. Pentru aceasta este nevoie de o pregătire

profesională temeinică, de o colaborare bine rodată și pusă de multe ori la încercare între membrii echipei, de o cunoaștere până la cele mai mici detalii a orașului. Și, îndrăznesc să adaug, de puțină șansă.

Se lăsase bine seara, așteptam de ceva vreme, când aud clar în stație:

– Gata! Intră pe bulevardul Lacul Tei! Rămâne la mine!

Am chemat cele două echipe care asigurau intrările dinspre străzile Mihai Eminescu și Tunari, strângând astfel plasa.

– A parcat mașina și intră în parcul Circului, se auzi după câteva minute, în stație, vocea colegului care ni-l pusese pe tavă.

– Al nostru ești, Bibicule, zise Flaviu și coborî din mașină. Imediat îl urmă și Costică, celălalt membru al echipei.

Oamenii își știau rolurile și nu mai era nevoie să le spună cineva ce să facă. O explicație în legătură cu exclamația lui Flaviu, s-ar cuveni, poate. Atunci când este vorba de filajul pe jos, filorii noștri, care erau aproape toți foarte bine pregătiți, făcând din această meserie o artă, nu puteau fi bătuți, nu puteau fi păcăliți, indiferent câte cursuri ar fi absolvit obiectivul. Așa se face că oricâte autoverificări și-a făcut „Țăranul”, privind în urma sa în vreme ce străbătea parcul Circului, el nu a putut descoperi nimic, filajul făcându-se „din față”. Astfel a ajuns în șoseaua Ștefan cel Mare.

Apreciind corect particularitățile acțiunii, filorul numărul 1 transmite:

– Băieți, OKS, că eu fac pe prima la dreapta, pe Ghiociei și intru în primul bloc pe stânga. „OKS” era un mic cod stabilit între noi, însemnând „ochii cât sarmau” pentru că filorul de pe primul plan urma să iasă temporar, lăsând supravegherea în sarcina celorlalți.

Culmea ghinionului pentru „Țăran”, și el intră pe aceeași stradă, Ghiociei.

– Nu mai veniți, că e la mine! se auzi din nou în stație vocea numărului 1.

Intrat pe strada Ghiociei, „Țăranul” s-a oprit o clipă pentru a observa dacă nu vine cineva în urma lui. Nu venea nimeni. El era așteptat, nu urmărit.

Ajungând la colțul străzii Năstase Pamfil, perpendiculară pe Ghiociei, „Țăranul” a privit atent de-a lungul acesteia și și-a continuat deplasarea, de acum mergând însă foarte, foarte încet. După câteva momente doar, de pe strada Năstase Pamfil a apărut un individ cu geacă de culoare închisă, cămașe roșie și pantaloni jeans. El a intrat pe strada Ghiociei și a luat-o pe urmele „Țăranului”.

Filorul numărul 1 și-a dat seama că cei doi sunt în legătură, a comunicat aceasta și a plecat după ei, mergând pe trotuarul opus.

Nu a parcurs astfel mai mult de 15-20 de metri când cei doi au intrat într-o zonă de beznă (becurile funcționau din doi în doi), undeva în dreptul unui copac gros.

Exact în acest moment de cumpănă, dintr-o curte de vizavi iese o femeie grasă, cu fuste largi care ajungeau până la pământ și erau încărcate cu tot felul de volănașe. Ea începe să strige:

– Adrianeee, Adiță, unde ești, drace, până la ora asta!?

– Aici, mamă, cu Neluțu, țipă Adrian, un ghindoc subțirel de vreo patru-cinci ani, de la o poartă aflată chiar lângă filor.

– Treci acasă că te sparg în bătaie!, nu se lăsă convinsă femeia cea grasă.

Filorul numărul 1 se întoarse spre copil și îi zise:

– Hai, băi, drace mic, că te duc eu la mă-ta și scapi de chelfăneală. Și fără a mai sta la discuții îl luă în brațe și trecu astfel strada. În spatele copacului cel gros, „Țăranul” și cetățeanul cu cămașă roșie discutau aprins.

– Uite, l-am adus, dar să știi că i-am promis că n-o să-l bați, zise filorul râzând.

– Nu-l băteam io nici așa, da’ trebă să mai țip la ei din când în când, să știe un pic și de frică. Că tat-su-i mai mult plecat și pe capu’ meu sunt toate... Că și-acu, uite și matale că ceasu-i aproape nouă și el nu era acasă...

Femeia vorbea și vorbea... Și pe măsură ce își prezenta argumentele ridica tot mai mult vocea, dorind să fie cât mai convingătoare. Filorul o asculta,

încurajând-o monosilabic să continue, dar era atent și la cei doi, doar-doar o prinde și vreo frântură din conversația lor.

N-a fost să fie așa. Brusc, ei și-au dat mâna, „Țăranul” și-a continuat drumul către strada Mihai Eminescu, iar legătura lui, botezată pe loc „Șarpele”, a plecat trecând chiar pe lângă filor. Ținea capul în pământ și părea cu gândurile aiurea. În mod limpede, discuția îl marcase.

– Ei, hai că mă duc și eu într-ale mele. Vă așteaptă ăla micu’!..., zise filorul numărul 1.

– Dacă n-o fi și adormit, râse femeia. Abia scap să-i mai dau să mănânce...

Filorul plecă înapoi pe Ghiociei, avertizând echipa să preia legătura „Țăranului”. În toate lucrările care vor urma din acel moment înainte, acesta va purta numele de „Șarpele”. Cât despre „Țăran”, acesta a fost lăsat în pace. Scopul zbuciumului său de peste zi devenise evident.

„Șarpele” nu a ieșit însă direct în șoseaua Ștefan cel Mare. A preferat o așa-zisă nouă verificare, trecând printr-un labirint de alei din spatele blocurilor, apoi printr-un hol de bloc care avea ieșirea pe trotuarul șoselei. Ajuns în fața IGP, s-a urcat într-o mașină roșie și... dus a fost.

Nu l-a urmărit nimeni. Aveam numărul mașinii, știam cum arată „Șarpele”, nu avea rost să riscăm în continuare. A fost aceasta decizia corectă? A fost! Numai cei din teren știu cât de rapid trebuie să gândești în asemenea situații și ce răspundere îți asumi atunci când iei o asemenea hotărâre.

A doua zi, toți membrii echipei au fost convocați la conducerea Direcției de Contraspionaj pentru a identifica, individual, fotografia celui care, în seara precedentă, se aflate la volanul autoturismului de culoare roșie. Fotografia era amestecată printre altele asemănătoare. Toți au indicat aceeași persoană.

„Șarpele” a fost luat în lucru. Peste aproximativ un an a fost arestat.

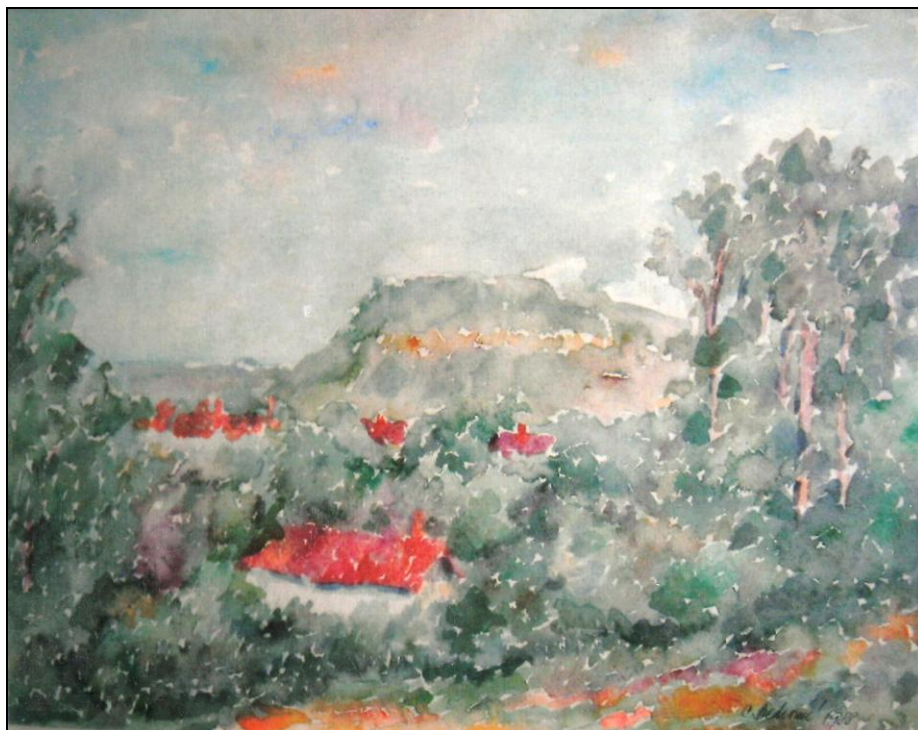
Fiind ofițer în cadrul Departamentului Securității Statului, a fost judecat de Tribunalul Militar Teritorial București.

A fost condamnat la degradare militară și 20 de ani de închisoare pentru infracțiunea de trădare de țară prin transmiterea de secrete, conform art. 157 al. 1 din Codul Penal.

Nu a făcut cine știe ce pușcărie, pentru că după evenimentele din decembrie 1989 a fost scos din țară.

Nu a fost încă decorat. Probabil că se așteaptă avizul CNSAS.

Gl. bg. (rtg) Vasile Coifescu

SECVENȚE CU „TERORIȘTI” ȘI CU UN VICEAMIRAL

„Cine tace, pare a consimți” (Papa Bonifaciu al IV-lea)

În urmă cu mai multe luni, mai exact prin noiembrie 2010, am primit vizita unei vechi cunoștințe, conferențiar universitar la Universitatea Politehnică din București. Este un intelectual complet, din păcate dezinteresat de politică, totuși atent la realitatea socială românească. A observat în bibliotecă unul dintre exemplarele revistei de față. A răsfoit-o și, interesat mai mult de faptul că este vorba despre revista veteranilor din Serviciul Român de Informații și mai puțin de titlurile articolelor, mi-a cerut-o. I-am împrumutat toate cele patru numere apărute până în acel moment.

Prima întrebare pe care mi-a adresat-o a fost «dacă vreun articol abordează și, eventual, clarifică problema „teroriștilor” din decembrie 1989». I-am răspuns că da, din punctul meu de vedere, dar îi las lui latitudinea de a desprinde concluziile ce se impun.

Ne-am reîntâlnit recent și am discutat pe larg asupra perioadei respective, pe care cu toții suntem interesați a o reconstitui, căutând, pentru aceasta, să aflăm răspunsuri la întrebări legitime din partea oricărei persoane de bună-credință care a fost martoră la acele evenimente și vremuri tulburi. Mi-a relatat că a fost plăcut surprins de publicație datorită modului de abordare a istoriei recente, de cantitatea apreciabilă de informații documentate, inaccesibile majorității celor care au trăit evenimentele respective și, oricum, prezentate într-o altă lumină.

În problema „teroriștilor” a rămas totuși, pe mai departe, confuz, chiar dacă „Securitatea pare a fi total scoasă din cauză”. Acest „pare” din afirmația sa mi-a demonstrat că nu are încă o convingere absolută în acest sens. Nici nu ar avea cum! Nu cred că cineva, vreodată, va descoperi și va prezenta opiniei publice dovezi scrise și de necontestat în această problemă, dată fiind uriașa vină și responsabilitate pe care o poartă cei care au ordonat intervenția teroriștilor sau care au știut și au profitat de ea, folosind-o ca factor amplificator al revoltei populare. Așa după cum afirma Oscar Wilde, adevărul nu este niciodată pur și arareori simplu. Asta cu atât mai mult cu cât s-au făcut eforturi uriașe pentru a-l ascunde. Încercând, ca șef de stat, să afle adevărul, fostul președinte Emil Constantinescu s-a lovit, printre altele, de faptul că în

primele luni ale anului 1990 majoritatea unităților MApN și-au rescris jurnalele de luptă.

Ceea ce m-a determinat să scriu aceste rânduri a fost acel „pare” din afirmația prietenului meu, dar și percepția sa potrivit căreia „chiar dacă Securitatea a avut vreun rol în problema «teroriștilor», și ea a fost capabilă să șteargă toate urmele”.

Nu este prima dată când întâlnesc o asemenea percepție eronată la conaționali noștri privind “omnipotența” Securității. Aceasta a fost și percepția unora din serviciile speciale adverse, care au și contribuit direct – din convingere sau involuntar – la formarea ei, transformând-o într-un adevărat mit. Percepția eronată asupra securității în ansamblul ei a fost motivul determinant pentru a încerca anihilarea ei (chiar și fizică), pentru a o neutraliza măcar pe o perioadă de timp. De aceea Securitatea a fost culpabilizată pentru toate atrocitățile săvârșite în decembrie 1989, de aceea în propaganda media declanșată în decembrie 1989 – și care mai continuă și astăzi – se folosește sintagma „securiști-teroriști”.

Heinrich Heine spunea că „Naivii cred că pentru a cuceri Capitoliul trebuie să ataci mai întâi găștele”. Nu este tocmai traducerea exactă, dar altfel s-ar putea să jignesc prea mulți dintre cei care au gândit și au acționat astfel acum 21 de ani. Și care mai gândesc astfel și în prezent.

Acestea sunt motivele pentru care m-am hotărât să prezint cititorilor câteva aspecte inedite în ce privește “teroriștii”.

1. În ziua de 23 decembrie 1989, în jurul orei 19⁰⁰, mă aflu în camera ofițerului de serviciu pe unitate când locotenent-colonelul Gheorghe Diaconescu, loțiitorul șefului Contraspionajului, care se afla atunci la comanda Direcției, a ieșit din biroul său și m-a întrebat unde este în acel moment celălalt loțiitor, lt. colonelul Emil Rădulescu. I-am răspuns că acesta se află în biroul său de la etajul 5, de unde tocmai mă întorsesem în urmă cu câteva minute.

Gheorghe Diaconescu părea agitat și bulversat. S-a întors în cabinet și, ulterior, mi-a relatat ce se întâmplase. Fusesse sunat de către domnul general-colonel Iulian Vlad, șeful D.S.S., care se afla în acea perioadă blocat împreună cu general-maior Ștefan Gușe într-un birou al fostului CC al PCR. Șeful D.S.S. l-a întrebat unde se afla în acel moment lt. colonel Emil Rădulescu, întrucât ținea în mână legitimația de ofițer a acestuia. Legitimația îi fusese predată generalului Ștefan Gușe de către un ofițer MApN, cu precizarea că fusese găsită asupra unui „terorist” adus grav rănit la Spitalul Floreasca și decedat între timp.

Domnul general-colonel Iulian Vlad nici n-a insistat să vorbească personal cu lt. colonel Emil Rădulescu. Știa că suntem toți în unitate, conform ordinului dânsului.

De reținut cel puțin două aspecte:

- lt. colonel Rădulescu Emil era viu și nevătămat în unitate, cu legitimația în buzunar (nu era nici măcar pierdută);
- legitimațiile noastre nu erau editate de către Securitate (nu aveam tipografie), ci de o altă structură care dispunea de așa ceva.

Am analizat împreună, ulterior, de ce tocmai numele lt. colonelului Emil Rădulescu fusese implicat într-o asemenea provocare ordinară, dar profesională, și ce serviciu de spionaj a fost implicat. Răspunsul nu a fost greu de găsit, dar acesta poate constitui subiectul unui alt articol.

2. La scurt timp după reținerea și încarcerarea (care avea să fie dovedită ca fiind abuzivă și ilegală) a generalului-maior Aurelian Mortoiu, șeful Contraspionajului la acea dată, la comanda unității a fost numit viceamiralul Ștefan Dinu, șeful Direcției de Informații a Armatei.

Nu-l cunoșteam personal, știam doar – din auzite – că era șeful Direcției de Informații a Armatei. Conform uzanțelor anterioare, șeful Contraspionajului avea în fiecare dimineață pe birou rapoartele cuprinzând sinteza informațiilor obținute în ziua precedentă și, respectiv, un fel de „revistă a presei”, cu informații din *media* ce puteau avea o anumită relevanță operativă. Dânsul n-a solicitat nimic special compartimentului de analiză-sinteză a informațiilor, de la data numirii. Părea că știe tot ce este important de știut și nu acorda o prea mare importanță informațiilor noastre. Citindu-i, ulterior, cartea publicată¹, am sperat, zadarnic, să înțeleg motivul indiferenței și aroganței sale. Ca și locțiitorii săi, proveniți tot de la DIA, era interesat doar de ce știm noi despre „teroriști”.

Acea „revistă a presei” era din ce în ce mai greu de realizat, în condițiile în care, în primele luni ale anului 1990, apăruseră o puzderie de ziare și reviste care vehiculau informații „de senzație”, uneori absolut aiuritoare (un fel de tabloide ale vremii), de la presupuși teroriști până la articole SF despre o navă extraterestră care orbita în jurul Pământului, aflată în contact direct cu americanii, cu care făcea schimb de informații tehnologice. Prezentată ca știre reală (în genul articolului

¹ Ștefan Dinu: *Condamnat la discreție*. A se vedea și comentariul asupra acestei cărți, intitulat „Viceamiralul” și apărut în „Vitrallii” nr. 2

despre găina care făcea pui vii) era o încercare naivă de a înclina balanța ideologică în favoarea unei superputeri aliată cu extraterestrii!!

Am relatat acest aspect doar pentru a ilustra că era extrem de frustrant să citești kilograme de maculatură pentru a discerne și prezenta informații cu adevărat semnificative. Și, totuși, așa cum cultura generală se poate defini prin „tot ce știi după ce ai uitat ceea ce ai învățat la școală”, așa și intuiția nu este altceva decât expresia sintetică a experienței.

Într-o asemenea publicație (nu-i mai rețin numele) a apărut o informație, apreciată drept credibilă și relevantă, care n-a putut fi sintetizată și redactată de către analiștii serviciului în timp util, înainte de sosirea viceamiralului (deși rareori venea înainte de ora 10⁰⁰ și nu rămânea decât puțin timp). Articolul în cauză a fost de aceea pur și simplu decupat și așezat peste informațiile cotidiene. În el se vorbea despre Batalionul 404 de la Buzău, aflat în subordinea directă a DIA, respectiv despre dotare, componență, scopul înființării sale cu mai mulți ani înainte de 1989, tactici folosite de componenții săi în „teritoriul vremelnic ocupat de inamic” etc., cu referire directă la similitudini cu modul de acțiune al „teroriștilor”.

La scurt timp după sosirea în unitate, viceamiralul Ștefan Dinu a plecat și nu a mai revenit niciodată. Ulterior, am auzit că s-a internat și s-a pensionat. Cred în coincidențe tot atât de mult cât cred în vizitele extraterestrilor, dar aceasta este o opinie personală. Este motivul pentru care cred, totuși, că analiștii contraspionajului din acea perioadă ar trebui să-și ceară scuze viceamiralului Ștefan Dinu pentru pensionarea precipitată: ceea ce a fost, probabil, apreciat drept un avertisment datorită conținutului și modului de prezentare (decupaj discret din ziare, fără tehnoredactare din care rămân copii în arhivă) nu a fost decât o eroare a analiștilor care s-au grăbit să-i prezinte astfel informația. În folclorul românesc este ceva referitor la “musca pe căciulă”, dar nu-mi mai amintesc exact contextul în care sintagma poate fi folosită.

În amintirile noastre există, posibil, multe asemenea situații inedite, care, chiar dacă nu sunt documente ștampilate, parafate și certificate pentru conformitate, dacă sunt puse cap la cap, ele pot să valoreze, pentru cei interesați de adevăr, tot atât de mult cât un document autentificat notarial. Las la latitudinea cititorilor de bună-credință orice alte concluzii.

Colonel (r) Gheorghe Andreescu

CONTINUITATE

Șirul minciunilor revărsate în legătură cu Securitatea este atât de lung, iar unele dintre „perlele” înșirate sunt într-o contradicție atât de flagrantă cu logica elementară, încât nu vom încerca o demontare a mecanismului prin care a funcționat această propagandă ieftină – deși efortul poate ar merita – și nici nu vom răspunde uneia sau alteia dintre acuze. Aceasta nu trebuie însă să ne împiedice să arătăm celor doritori câteva fațete ale unei realități la care nu au avut acces. Pornim în acest demers de la premisa că ignoranța, necunoașterea, reprezintă cel mai fertil teren pe care poate fi sădită minciuna.

Despre SSI s-au scris destule, dar poate că nu suficient. De asemenea, despre raporturile dintre ofițerii SSI și cei din Securitate s-a scris, dar categoric nu destul.

Istoricul Cristian Troncotă subliniază, într-una dintre multele sale analize asupra serviciilor secrete române, faptul că prin continuitatea instituțională se asigură în fapt continuitatea statală. Hiatusul instituțional este de neconceput. Tocmai de aceea, opiniile actualilor bolșevici cu semn schimbat care susțin că ei „au lichidat” și „au aruncat la gunoi”, după care „au ridicat din temelii” instituții cu totul noi, care ar fi apărut ca Venus din spuma mării, și alte asemenea afirmații *ejusdem farinae* sunt de-a dreptul ridicole.

Puțini sunt cei care știu că, după război, foarte mulți ofițeri SSI au fost încadrați în noile structuri informative ale statului român, în cadrul cărora au acționat cu același devotament, cu aceeași competență profesională, fie în țară, fie în exterior. Ei au fost tratați drept colegi și nu drept dușmani (cine are urechi de auzit, să audă!), au trăit alături de tinerii învățăcei, i-au îndrumat, i-au format, i-au lăudat atunci când au reușit, i-au criticat atunci când au greșit. Câțiva sunt venerabili pensionari. Pe cei mai mulți însă implacabilul obștesc sfârșit i-a luat dintre noi. Dar și atunci, au primit onorurile militare, au fost deplânși, au fost regretați.

Cum acum 70-80 de ani nu existau mijloacele tehnice de înregistrare de azi, Nicolae Doicaru lua uneori cu sine un stenograf, care îi nota discursurile. Iată, în relatarea acestuia, ce declara în septembrie 1955 colonelul Doicaru, pe atunci adjunct al șefului serviciului de informații externe, omagiind un grup de ofițeri proveniți din SSI care ieșeau la pensie: „*Am citit memoriile lui Eugen Cristescu și pe cele ale lui N.D. Stănescu. Unii dintre dumneavoastră ați lucrat cu amândoi, alții numai cu ultimul. Mărturiile lor sunt interesante și utile pentru noi, cei care le-am luat locul.*”

Avem nevoie însă și de alte mărturii. Pentru că mașinăria unui serviciu secret este pusă în mișcare de un șef, dar complicatele ei mecanisme le reprezintă masa ofițerilor de informații și a colaboratorilor lor. Și noi de la acești oameni vrem să avem mărturii... Pentru că și în activitatea noastră există o continuitate între generații. Angajamentul unei generații este către țara din care face parte, către societatea din care face parte. Fiecare generație răspunde la un comandament social, care este somația țării, a societății, pentru epoca respectivă...” (cf. N. Tihu-Suhăreanu, Grifonii, Ed. Detectiv, 2009).

Măsurile luate de SSI pentru conspirarea surselor sale au rămas proverbiale. Din această cauză (sau sub acest pretext?) cea mai mare parte a agenturii SSI nu a putut fi depistată. Un CNSAS al regimului comunist nu a putut fi creat. Căutările domnișoarei Sașa Sidorovici din partea Partidului comunist, ca și cele ale regelui Mihai, nu au condus la descoperirea mult râvnitelor arhive ale SSI.

Reactivarea unor surse a fost uneori rezultatul întâmplării. În activitatea de informații, norocul își are, și el, rolul său. Să nu uităm însă nici o clipă că norocul vine numai la aceia care sunt pregătiți să-l primească.

Iată mai jos două relatări memorialistice privind reactivarea unor surse SSI.

Paul Carpen

PAROLA DE RECUNOAȘTERE

Colonel (r) Gheorghe Ghergu

Marian s-a născut într-o comună din Oltenia. Părinții săi, ca de altfel întreg neamul lor, erau agricultori. Ajungând student la Facultatea de Drept din București, Marian putea să afirme, fără a greși, că este singurul intelectual din familie. Ai lui visau să-l vadă ajuns judecător la Judecătoria din oraș, ca să se poată mândri cu el. Și-l și închipuiau cum o să vină din când în când pe la ei, prilej cu care ei o să taie o pasăre din curte, o să pună masa cea mare în prispa casei, în așa fel încât sătenii care vor trece pe uliță să-l poată vedea și să-l salute ridicându-și căciulile.

Pentru ca Marian să ajungă în ultimul an de facultate, nenea Marin, tatăl lui Marian, vânduse aproape toate animalele mai mari din gospodărie, dar nu îi părea rău fiindcă, zicea el:

- Când o să fie Marian judecător, o să-mi dea bani și o să-mi cumpăr alte vite, de o mie de ori mai frumoase decât astea.

Dar dorința lui nenea Marin ca fiul său să ajungă judecător nu s-a îndeplinit.

După obținerea licenței, Marian a acceptat să fie încadrat la Ministerul Afacerilor Externe, unde putea să devină diplomat, așa cum fusese Nicolae Titulescu, cel pe care îl admirase în toți anii de studenție. Citise despre Nicolae Titulescu cam tot ce putuse afla prin biblioteci. Luase și tema lucrării de licență legată de activitatea lui Nicolae Titulescu la Liga Națiunilor Unite.

Fiul de țăran, deprins cu mijloace modeste de trai, devenise în cei patru ani de facultate un tânăr chipeș, manierat, curajos, stăpân pe sine. Învățase singur limbile franceză și engleză și, pe oriunde mergea, știa să se facă agreat, plăcut. Tocmai datorită acestor calități a intrat în atenția Serviciului Român de Spionaj care, la vremea respectivă, începuse o acțiune de amploare pentru primenirea aparatului. Unul dintre cei care au avut misiunea să avizeze dosarul de cadre al lui Marian era Vasile Stanciu, vechi diplomat și ofițer în serviciul român de spionaj. Om cu multă experiență, nea Vasile, care avea o față de măritat, a intuit „materialul de calitate” din care era plămădit Marian și, împreună cu soția sa, profesoară de limba engleză, au țesut o combinație de toată frumusețea în urma căreia, în mai puțin de trei luni de zile, Marian și Camelia, fiica lor, erau deja un cuplu de admirat.

Pe atunci, la conducerea Ministerului Afacerilor Externe al României era Corneliu Mănescu care, folosindu-se și de conjunctura internațională favorabilă, a reușit să ridice diplomația română la o înaltă cotă de recunoaștere internațională. Printr-un protocol bine conceput, ministrul a aranjat ca o parte dintre viitorii diplomați români să fie trimiși la Școala de înalte studii politico-diplomatice de la Geneva, unde se pregăteau cei mai buni diplomați din Occident.

Băiat deștept și cu ceva „pile” de la socrul său, imediat după ce a absolvit această școală, Marian a fost trimis în străinătate, să lucreze pe linie

consulară. În țara unde a fost trimis împreună cu Camelia, se stabiliseră de-a lungul vremii mulți români care, dacă ar fi fost uniți, ar fi putut să fie de mare ajutor comunității lor și României.

Marian și Camelia aveau multe calități. Camelia știa să cânte foarte frumos, știa să recite din marii poeți români și vorbea fluent două limbi străine de circulație internațională.

În mai puțin de un an de zile, de când au ajuns la post în țara respectivă, Marian și Camelia deveniseră aproape nelipsiți de la petrecerile celor mai importanți și bogați români de acolo. Așa a avut parte Marian de o întâmplare deosebită, pe care a raportat-o imediat în Centrală la București.

Aflându-se împreună cu soția la o nuntă de români, a întâlnit un bătrân care se stabilise acolo înainte de cel de al doilea război mondial. Bătrânul își întemeiase o familie, avea o situație materială foarte bună, iar la nunta respectivă era în calitate de rudă a miresei. În raportul trimis în Centrală, Marian a informat că bătrânul i-a atras atenția încă de la începutul petrecerii prin prestața sa, prin deferența cu care era înconjurat de toată familia și prin insistența cu care se uita la Marian și la Camelia. Marian a înțeles că bătrânul vrea să-l abordeze și a creat momentul potrivit pentru o discuție între patru ochi. Bătrânul i-a vorbit cu multă afecțiune, dar și cu nostalgie, despre România și despre locurile natale, pe care spunea că nu le mai văzuse de mult timp.

La un moment dat, vorbind despre atingerea unor obiective mai îndepărtate, Marian a rostit: „Ei, ce să facem. *E lung drumul Clujului*”. Bătrânul s-a luminat la față, parcă bucuros că i s-au confirmat intuițiile, l-a privit pe Marian direct în ochi și a exclamat: „Măi băiete, tu ar fi trebuit să spui *Lungu-i drumul Clujului* și eu îți răspund clar: *Da-i mai lung al dorului!* Nu-i nimic, te mai emoționezi câteodată.”

În acel moment, Marian și-a dat seama că rostise cuvintele care reprezentau parola de recunoaștere cu care bătrânul fusese trimis în misiune de spionaj înainte de cel de-al doilea război mondial. A fost însă și mai impresionat când acesta i-a spus muștrător:

- Bine, măi fiule, de ce a trebuit să aștept atâția ani ca să veniți la mine?

Marian a raționat rapid. Era limpede că bătrânul fusese trimis în misiune de către SSI și, așa după cum se mai întâmplase și în alte situații, din cauza războiului, a ocupării României de către ruși, legătura cu el fusese întreruptă. Ca urmare, a continuat discuția, improvizând o poveste care să-l liniștească pe bătrân. I-a relatat despre eforturile uriașe care au fost necesare în perioada sovietizării României pentru a mai salva câte ceva din valorile naționale. În acest fel i-a sugerat bătrânului că în mod intenționat a fost ferit și ținut în conservare, așa cum s-au mai petrecut lucrurile și în alte cazuri.

Ajuns la ambasadă, Marian nu a mai amânat pe a doua zi și, chiar în noaptea respectivă, a trimis o telegramă cifrată în Centrala de la București. A raportat întâmplarea și a cerut aprobarea să vină la București pentru detalieri și instructaj.

A primit aprobarea Centralei să vină acasă, unde a scormonit peste tot, căutând date de arhivă despre personajul ciudat. Din declarații verbale și din puținele date existente, a stabilit că, înainte de cel de al doilea război mondial, bătrânul fusese trimis în străinătate cu o bursă și cu misiunea de a face spionaj în favoarea României. A identificat și o fostă prietenă a bătrânului, care fusese folosită, pentru o scurtă perioadă, în sistemul de legătură. Până la sfârșitul războiului, această persoană ridica lunar bursa de la Ministerul Învățămintului și o depunea în cont la bancă așa după cum era stabilit.

Pe baza datelor obținute din verificări, lui Marian i s-a confirmat că, din cauza războiului și a ocupației sovietice, se pierduse legătura cu bătrânul. Știa că în perioada antebelică, SSI a lucrat deosebit de profesionist, a conspirat profund acțiunile sale de spionaj, că puținele documente care ar fi putut duce la spionii activi au fost distruse înainte de ocupația sovietică, astfel că încercările rușilor de a identifica și prelua rețelele informative ale serviciului secret s-au dovedit în mare parte zadarnice.

Extinzând verificările în acest caz, Marian a stabilit că mai mulți membri din familia din țară a bătrânului aveau dosare de urmărire informativă întocmite de organele interne de Securitate, pe motiv că erau rude cu un „transfug”, cu un „dușman al regimului”. Situație explicabilă, întrucât, după cum se știe, în perioada sovietizării țării toate autoritățile române erau

consiliate, de fapt supravegheate, de sovietici. În acest context general, în fiecare unitate de securitate din România era câte un consilier sovietic.

După ce a terminat de studiat situația din România a bătrânului și a rudelor acestuia, Marian a întocmit un raport prin care propunea reactivarea elementului. Totodată a cerut – și i s-a aprobat – ca toate documentele incriminatoare despre bătrân și despre familia acestuia să fie distruse, cei care au suferit din această cauză să fie reabilitați și, atât cei din țară, cât și cei din străinătate, să primească vizele necesare de la autoritățile române pentru ca să poată veni și pleca ori de câte ori pot și vor să se întâlnească.

Bătrânul și-a reluat activitatea, care a fost deosebit de rodnică. Prestigiul, competența, averea și relațiile sale l-au impus ca sursă de influență. A rămas bun prieten cu Marian. S-a stins din viață în anul 1990. Urmând parcă o predestinare, în același an a decedat și Marian, care deși era un bărbat ce părea sănătos și în putere, suferea de o boală necruțătoare.

UN EROU CU NUME DE ÎMPRUMUT: MAIORUL NAUMESCU ION

Colonel (r) Gheorghe Gașpar

La începutul lunii mai, domnul colonel Gheorghe Gașpar și-a serbat ziua de naștere alături de câțiva colegi apropiați. Prilej și pentru rememorarea unor amintiri din Școala militară, din activitatea ulterioară. Atunci domnul Gheorghe Gașpar a relatat câte ceva din povestea maiorului „Naumescu Ion”, o poveste care mi s-a părut atât de interesantă încât am obținut promisiunea sa că vom purta o nouă discuție, mai detaliată, pe această temă, urmând ca esența ei să își afle loc în paginile revistei noastre „Vitralii”. Motivul principal pentru această hotărâre l-a expus, cu toată claritatea, domnul colonel Gheorghe Gașpar însuși:

„Este o prostie pe care – la noi, dar și aiurea – unii o susțin cu ardoare – și anume că noțiunile de „Patrie”, de „patriotism” sunt epuizate, că ele nu mai înseamnă mare lucru astăzi. În susținerile acestora, globalizarea – cu

componentele ei principale circulația liberă a capitalurilor, a forței de muncă și a informațiilor – face ca orice referire la Patrie să pară învechită, prăfuită, o ancorare în trecut, eventual expresia unei așa-zise nostalgii.

Avocații acestui punct de vedere se fac că nu bagă de seamă că sub o altă denumire se reînvie internaționalismul socialist. Sub o altă denumire, esența rămânând însă aceeași. Noul nume este globalizare, iar cei ce urmează să îi culeagă roadele nu mai sunt „proletarii din toate țările”, nu mai sunt „oropsiții vieții”, nici cei „osândiți la foame”, ci tocmai aceia care, cu două secole în urmă le erau acestora adversari.

Articolul domnului profesor Aurel V. David despre națiune, patrie și stat, care a apărut în numărul 7 al revistei „Vitralii”, a luminat, din punct de vedere teoretic, multe zone mai puțin clare. În ceea ce mă privește însă, eu am primit cea mai penetrantă lecție de patriotism în activitatea practică, de la un fost ofițer SSI, căruia îi voi spune în continuare „maiorul Naumescu Ion”.

Doresc mai întâi să fixez în linii mari cadrul general în care începe povestea acestui om. Așadar, am absolvit Școala de ofițeri de la Băneasa în 1961, la specializarea „Limbi străine”. Am parcurs un program de instruire intens, dur pe alocuri, cu zece ore de studiu pe zi, dar care nu se părea prea greu pentru că beneficiam de niște îndrumători minunați. Profesorii de turcă, greacă, germană, ivrit aparțineau minorităților respective, iar colegii care au studiat spaniola, franceza sau engleza au avut ca dascăli autori de manuale sau traducători la nivelul cel mai înalt.

Ilustrativ pentru severitatea instrucției poate fi și faptul că 78% dintre colegii cu care am început școala s-au pierdut pe parcurs și numai 22% am absolvit. Am fost repartizați, aproape toți, la Contraspionaj și Informații Externe. Eram nu doar o infuzie de tinerețe și competență, ci și o componentă a procesului de românizare a aparatului de Securitate.

Nu voi cădea în greșeala de a eluda asumarea unei responsabilități – acolo unde este cazul – aruncând vina pe străini. În egală măsură cred însă că nu facem cuiva vreun bine dacă ascundem adevărul. Iar adevărul este acela că până la retragerea trupelor sovietice în 1958, cu mici excepții, toate funcțiile de conducere

în aparatul de Securitate – de la șefi de Direcții și de Regiuni și coborând până la șef de serviciu sau de birou erau ocupate de ofițeri aparținând altor etnii.

Abia după 1958 a putut începe relaxarea, iar ritmul ei a devenit, cu fiecare an, tot mai susținut. Doar astfel a fost posibil ca în 1964 să se deschidă porțile închisorilor pentru toți deținuții politici, doar așa a fost posibil ca în vara aceluiași an să se dezbată în toată țara documentul devenit cunoscut drept „Declarația de Independență” a României, material care fusese dat publicității în luna aprilie a aceluiași an.

Am avut marea șansă de a fi repartizat la Direcția de Contraspionaj, condusă de maiorul Cosma Neagu, unul dintre puținii români care ajunseseră într-un post de conducere în Securitate.

Cer scuze cititorilor pentru această introducere poate puțin prea lungă, însă fără cunoașterea cadrului general în care are loc o acțiune, nu vom putea înțelege corect demersurile individuale. Numai intrând în atmosfera epocii, numai cunoscând structura legilor, a mentalităților dominante, numai cunoscând personalitatea liderilor politici ai momentului, atitudinea oamenilor de cultură și a instituțiilor lor – și mă opresc, dar lista este mult mai cuprinzătoare – numai astfel vom putea pătrunde sensul real al unor acțiuni.

O ultimă idee înainte de a încheia: Oare CNSAS, care se arată foarte meticulos în a descoperi fapte și persoane de acum 50-60 de ani, de ce nu elaborează un studiu – bazat pe primii dintre numeroșii kilometri de arhivă peste care stăpânește – pentru a ilustra cine erau persoanele cu funcții de conducere în aparatul de Securitate, menționând originea lor etnică și numele lor real, pentru că altminteri oricine aude – aleg două nume la întâmplare – de Petre Petrescu sau de Mișu Dulgheru ar putea să jure că are de-a face cu români neaoși.

Abia acum ajung la eroul povestirii noastre, maiorul Naumescu Ion.

Așadar, în 1961 sunt tânăr locotenent în subordinea maiorului Cosma Neagu. Mi-au fost date în responsabilitate mai multe obiective, printre care și o ambasadă. Las la o parte detaliile despre ceea ce înseamnă studiul unui obiectiv, după cum voi neglija și referirile la toate celelalte sarcini pe care le

aveam de îndeplinit în același timp și voi urmări doar acțiunea privindu-l pe Naumescu Ion.

Maiorul Neagu Cosma avea obiceiul – un obicei bun, zic eu – de a lucra, în anumite împrejurări, direct cu oamenii din subordine. Era o metodă eficientă pentru a vedea capacitatea operativă a fiecăruia. În același timp, pentru acest om la care contraspionajul aproape că devenise o obsesie, era o modalitate de a restrânge la minim numărul celor care aveau știință despre o anumită acțiune.

Nu am fost așadar foarte surprins când, prin luna octombrie, am fost chemat la dânsul. M-a întrebat cum m-am adaptat, ce probleme de ordin personal am (găsirea unei locuințe fusese pe primul plan) și deodată, fără nici o legătură cu restul discuției, îmi spune:

– Vezi că ambasada de care te ocupi tu are nevoie de un funcționar român. Cerința lor e ca acesta să fie cunoscător a trei limbi de circulație internațională.

Eu, care știam nivelul de pregătire al noii intelectualități, am îndrăznit:

– Nu prea cred să avem vreun absolvent care să știe trei limbi străine.

– Știu. De aceea mă gândesc să încerci la „foști”, hotărî scurt maiorul Neagu Cosma. Caută fișele celor cu domiciliu obligatoriu (DO). Poate găsești ceva pe acolo.

– Am înțeles!

Așa am găsit doi candidați. Unul, fost funcționar în MAE, își făcuse din anticomunism o carte de vizită. După o serie de încercări – eșuate toate – de a intra în legătură cu generalul Rădescu și cu Constantin Vișoianu, el devenise un om înăcrit, un înfrânt supărat pe toată lumea, care îi califica pe liderii din țară drept proletari parveniți, iar pe cei din exil drept niște impotenți pe care ifosele îi împiedicau să se unească pentru o cauză comună. Îmi era evident că mecanismele gândirii logice nu mai funcționau în acest caz și i-am spus acest lucru maiorului Cosma Neagu.

– Celălalt? Întrebă el răstit.

– Despre celălalt avem mai puține date. Este ofițer de Stat Major deblocat și scos din armată.

– Dacă n-ai date, du-te și le află. Unde e individul acum?

– Are DO în Bărăgan, la Lătești.

– Pleci mâine dimineață acolo. O săptămână ți-ajunge?

– Categorie! Poate termin chiar mai degrabă.

– Măi băiete, nu te grăbi! mă dojeni șeful Direcției. Să ai întotdeauna în față ce e bun din oameni, să vezi ce putem noi folosi. Dacă într-o jumătate de oră te descotorosești și de ăsta, cu ce mai rămâi? O iei iar de la capăt cu verificările în fișe? Hai, du-te și ține minte un lucru: un agent ca acela despre care învățați voi la școală, nu găsești tu cât îi hăul. Acelea sunt modele clasice, nu oameni reali. Oamenii reali au probleme, au vicii, au neclarități în gândire sau au concepții aiurea. Dar dintre acești oameni reali provin agenții noștri, care ne servesc cinstit, cu credință, cu sinceritate, indiferent de motivele care generează această atitudine a lor. Și ai grijă mare: nu faci vâlvă în jurul prezenței tale. În comuna aia au fost sau încă mai sunt tot felul de personalități ale vechiului regim – miniștri, generali, nevasta lui Antonescu...

Am ieșit din biroul șefului Direcției cu capul vuind. Aveam parcă și mai multe întrebări fără răspuns decât atunci când intrasem la dânsul. Înțelegeam că trebuie să mi le lămuresc singur, să nu aștept îndrumări mărunte, dădăceala șefilor.

Mi-am făcut Ordinul de serviciu și a doua zi dimineață eram într-un tren personal murdar și aglomerat. Când am coborât în gara Fetești, primul lucru pe care l-am făcut a fost să mă duc la pompa de apă și să mă spăl pe mâini și pe față.

Am ajuns la Lătești după amiaza, în remorca unui tractor. Șeful de post m-a găzduit în unica locuință disponibilă, o casuță din chirpici cu o singură cameră, cu un mic pridvor, din care puteai auzi foșnind lanurile de porumb încă necules, și cu o toaletă rudimentară, aflată la vreo zece metri de casă.

M-am interesat de numele celor aflați în așezare și i-am cerut o sumară prezentare a fiecăruia. L-am ascultat cu atenție, notând în agendă nume și detalii caracteristice. În cele din urmă, am răsfoit agenda la niște adnotări anterioare, am comparat datele pe care – chipurile – le aveam cu cele obținute atunci și în cele din urmă am indicat trei nume. Pe respectivii el urma să îi convoace, fără multă gălăgie, la discuții cu reprezentantul unei iluzorii Comisii a controlului de partid, începând chiar cu a doua zi. Bineînțeles că unul dintre cei vizați era Naumescu Ion. Ceilalți doi erau un legionar fără activitate și un amărât de român basarabean, ajuns acolo pe motiv că a fugit din calea Armatei Roșii eliberatoare.

Discuțiile cu aceștia doi le trec sub tăcere. Oricum, ceea ce pot spune este că mult bine spiritual nu mi-au produs.

Naumescu Ion a fost cel de al doilea interlocutor al meu. Am mers la locuința lui care consta dintr-o cameră unde principala piesă de mobilier era o vatră. Peste aceasta era amenajat patul sau, mă rog, locul unde se dormea peste noapte. În rest: o masă, un scaun, un scăunel cu trei picioare, o policioară, un căzânel suspendat în perete sub care se afla un lighean împreună cu care voia să imite o chiuvetă, o doniță de apă și... cam atât.

Am intrat în casa lui Naumescu Ion după amiaza. Fusese anunțat și mă aștepta. Era ras proaspăt, obrazul său ars de soare, cu pielea ușor pergamentată, strălucind în reflexe albastrii. Lui nu i-am mai vândut legenda cu Comisia controlului de partid și m-am recomandat direct:

– Bună ziua, domnule Naumescu. Sunt locotentul Georgescu Gheorghe de la Securitate.

– Bună ziua, domnule locotenent, îmi răspunse el calm. Eu sunt Naumescu Ion, ofițer de Stat Major, iar datele despre mine sunt convins că le cunoașteți deja. Vă stau la dispoziție.

Am schimbat câteva fraze anodine despre frumusețea Bărăganului. Eu știam de Odobescu și al său Pseudokinetikos, dar Naumescu a știut să adauge scrierile lui Iorga și ale lui Panait Istrati.

Brusc, l-am întrebat:

– Domnule Naumescu, de ce ești dumneata aici?

Privindu-mă zâmbitor, poate și puțin ironic, Naumescu îmi răspunse:

– Domnule Georgescu, de trei ani aștept să îmi adreseze cineva întrebarea asta. Să mă întrebe, pentru ca eu să pot răspunde: „Nu știu”. Vedeți dumneavoastră, eu însumi mi-am pus această întrebare de nenumărate ori. În zeci de nopți nedormite. Sau la câmp, când lucram pe arșiță sau pe ploaie. Și nu am găsit un răspuns valabil.

Știți, desigur, că am absolvit aproape simultan facultățile de Filologie și Istorie. Având această pregătire, cunoscând numeroase exemple din trecut, mi-am spus că fiecare revoluție sancționează și un număr de nevinovați. Că s-a nimerit ca unul dintre cei pedepsiți să fiu eu, aceasta, domnule, înseamnă neșansă, ghinion. Ghinion pentru mine, desigur, pentru că fenomenul în desfășurarea sa grandioasă, în mersul său triumfal nu ține seama pe unde calcă. Important este țelul, obiectivul luminos care trebuie atins. Aceasta este realitatea și o spun cu toată detașarea în raport cu situația mea personală.

– Totuși, domnule Naumescu, ce vi s-a reținut în sarcină pentru a primi DO?

– Oficial, mă aflu aici în baza HCM 282/1958, dată în aplicarea Decretului 89/1958. Dar în asemenea documente este vorba de categorii de persoane și nu despre fapte. Și, cred eu, nu este corect să sancționezi o persoană pentru ceea ce este sau a fost. Dar, în fine...

Să știți că toată viața mi-am slujit Țara și Poporul. Sunt român și îmi iubesc Patria dincolo de propria-mi ființă. Da, am fost secretar al unuia din atașatii noștri militari. Da, am cunoscut de-a lungul vieții ofițeri germani și italieni, după cum la fel de bine pot spune că am cunoscut și ofițeri englezi. Vedeți dumneavoastră, când am fost reținut, acestea sunt lucrurile care mi s-au reproșat.

Nu pentru a vă capta bunăvoința, cum ziceau latinii, ci pentru că într-adevăr îmi păreți un om mai inteligent decât cei cu care am discutat acum trei ani, un om dispus să își asculte interlocutorul, vă spun cu toată deschiderea: Domnule, eu nu l-am servit nici pe Antonescu, nici pe rege. Eu am servit Țara! Și am făcut aceasta din toate puterile, cu tot devotamentul.

Dacă trebuie să plătesc pentru asta, atunci o să plătesc pe mai departe, așa după cum am plătit deja cu trei ani din viață.

Țineți însă minte, domnule Georgescu, am vrut să vă spun „stimate coleg”, dar mi-a fost teamă să nu vă simțiți jignit, țineți minte, domnule, că serviciile de informații nu au partid, nu au rege sau Conducător. Ele au doar Țară și Popor!

Discursul rostit de Naumescu Ion era hotărât, plin de convingere, nu admitea replică. Patriotismul lui înflăcărat era impresionant, era molipsitor.

Ca să nu las discuția să se încheie cu argumentele lui Naumescu, am încercat o ușoară deviere de la curs:

– Și de ce ar fi trebuit ca eu să mă simt jignit dacă mi-ați fi spus „stimate coleg”?

– De ce? Pentru că sunt unii oameni mai limitați în gândire care cred că o dată cu schimbarea regimului politic trebuie aruncat totul la gunoi... Ori, atunci când lipsești o țară de serviciul său de informații, atunci o condamni la înrobire.

Am mai vorbit de una, de alta, dar lucrurile importante fuseseră spuse.

M-am întors din Bărgan sub impresia acestei discuții. Nu m-a deranjat faptul că am făcut cei o sută și ceva de kilometri de drum până la București în mai bine de opt ore. Nici că n-aveam nimic de mâncare acasă. Când am ajuns, am băut două cani de apă de la chiuvetă, m-am spălat și am adormit fericit. A doua zi eram în anticamera șefului Direcției. M-a primit imediat, mi-a ascultat cu răbdare raportul și apoi mi-a spus:

– Nu scrii nimic. Dacă nu reușim să facem ce vrem, atunci acțiunea asta a ta nici nu a existat. Dacă reușești, o să o așezăm pe hârtie așa, doar pentru a ni se aproba eliberarea celor trei din DO. Restul îl explic eu verbal ministrului.

M-a impresionat atunci nu doar limita până la care împingea Neagu Cosma conspirativitatea acțiunilor, ci și modul părintesc, încurajator, în care prezenta acțiunea: „dacă nu reușim” (noi), în opoziție cu „dacă reușești” (tu).

După câteva momente de gândire, îmi spuse:

– Le lăsăm celor din Bărăgan câteva zile de răgaz. Nu prea mult, ca să nu generăm reacții aiurea. În condițiile lor timpul se scurge altfel... Ce zi e azi?

– Miercuri.

– Sâmbătă ești iarăși la Lătești. Discuți cu toți trei, dar nu în aceeași ordine. Pe Naumescu îl lași la urmă. Pentru ceilalți doi, lași ușa deschisă. Adică apreciem buna lor comportare, ai fost mulțumit de discuțiile avute, nu te poți angaja la nimic, dar vei face propuneri pozitive. Lui Naumescu Ion îi pui problema direct: Este sau nu este dispus să ne sprijine? Și să ne sprijine nu doar din gură, ca să-și obțină eliberarea, ci concret, așa după cum a teoretizat chiar el.

Sâmbătă seara am discutat cu basarabeanul. Era pornit puternic pe calea religiei pravoslavnice și, cu ochii înlăcrimați, se tot întorcea cu fața spre răsărit și bătea cruci largi, cu gesturi rare. Îl chema Mihail și îl tot implora pe arhanghelul a cărui sărbătorire se apropia să îl ajute să fie de ziua lui înapoi în satul lui de pe malul Tutovei, unde se stabilise în fuga lui din calea eliberatorilor.

Duminică dimineață am discutat cu fostul legionar. Nici aici nu au fost probleme, deși m-a cam deranjat încăpățânarea cu care susținea că și legionarii au vrut propășirea țării, ca și comuniștii, dar ei au greșit prin metodele alese pentru a-și promova viziunea. Cum și el era credincios, am îndreptat discuția spre credință, laudându-l pe basarabeanul Mihail. Nici lui nu i-am dat speranțe concrete, spunându-i că Dumnezeu e mare, că el le știe și le judecă pe toate. Așa că să aibă încredere, pentru că ceea ce va hotărî divinitatea, aceea se va alege de el.

La maiorul Naumescu am ajuns în după-amiaza zilei de duminică, pe la ora patru. Cum toamna își intrase puternic în drepturi și nori cenușii acoperiseră cerul ca o pătură groasă, umbrele înserării îmbrățișau deja mica așezare. De o parte și de alta a drumului care din întunecimea buruienilor de tot felul se distingea doar ca o panglică cenușie, ici-colo se vedea câte o fereastră luminată. Vântul subțire, care nu cunoștea nici o opreliște în imensitatea câmpiei, m-a făcut să-mi ridic gulerul pardesiului. Am bătut la ușa maiorului Naumescu. Mi-a deschis imediat, semn că mă aștepta.

După ce ne-am salutat, plin de respect m-a invitat să iau loc pe unicul scaun din cameră. Acesta era așezat pe latura îngustă a mesei; latura mare a mesei era lipită de perete.

– Stați aici, în capul mesei, cum se zice, mă îndemnă el.

Câțiva coceni de porumb ardeau în vatră, răspândind o lumină roșiatică, jucăușă, care concura cu lumina palidă răspândită de lampa cu gaz. Când am văzut în spatele lămpii oglinda rotundă, căreia bătrânețea îi împletise pe lângă rama de metal un colier de pete negricioase, în minte au început să se rostogolească tot felul de amintiri din copilăria mea grea. Conversația a pornit, poate de aceea, cu poticneli, cu pauze, cu tăceri.

L-am întrebat de unde a învățat una din limbile străine. Mi-a răspuns prompt, parcă bucuros că depășim tatonările:

– Am învățat la niște cursuri intensive, organizate de Ministerul lor de Externe pentru toți diplomații dornici să se cufunde în bogăția spirituală a unei lumi diferite mult de cea a noastră. Tocmai pentru că și ceilalți cursanți erau diplomați și se crea un prilej pentru a înnoda prietenii, costurile mi-au fost suportate de MStM.

– Și cât de bine ați reușit să învățați?

– Domnule Georgescu, știu să scriu și să citesc, și, deși limba vorbită pe stradă are unele variații, pot spune că mă înțeleg perfect cu oricine.

L-am abordat frontal:

– Domnule Naumescu, știți că sunt ofițer de Securitate și vă întreb direct: Ați fi dispus să ne ajutați într-o problemă? Avem nevoie de cineva care să aibă competențele dumneavoastră.

Recunosc că am fost surprins de cele ce aveau să se întâmple în clipele ce au urmat. Și iată de ce: interlocutorul meu s-a ridicat brusc, făcând să se răstoarne scaunul pe care stătuse, a luat poziția de „Drepti” și, cu palmele întinse de-a lungul unei vipuști imagine, a rostit cu hotărâre:

– Maiorul Naumescu Ion din Marele Stat Major este la ordinul dumneavoastră!

În decurs de o săptămână, fostul legionar era în orașelul lui din nordul Moldovei, nu mai țin minte care, basarabeianul aștepta, în satul lui de pe malul Tutovei, sărbătoarea arhanghelului Mihail, căruia, era convins, îi datora eliberarea, iar maiorul Naumescu intra rapid în ritmul trepidant al vieții bucureștene. I-am făcut rost de o garsonieră pe Șoseaua Olteniței (o fostă casă de lucru la care se renunțase), i-am asigurat o mică indemnizație „până îi vom găsi un serviciu”, am continuat procesul – greoi uneori – de verificare, de instruire, de legare a lui de noi. Naumescu Ion nu avea rude. Avea niște cunoștințe, dar oamenii nu prea erau dispuși să aibă de-a face cu un fost deținut.

La jumătatea lunii noiembrie, Naumescu Ion a fost angajat la ambasadă. Ne întâlneam o dată pe lună. Întocmeam fișe despre personalul angajat, discutam despre sarcinile care îi reveneau la locul său de muncă și în ce măsură prin aceste sarcini putea obține informații utile și alte asemenea mărunțișuri.

Așa a venit luna mai 1962. Era din nou cald și bine. Stabilisem cu Naumescu să ne întâlnim de fiecare dată în penultima zi de joi a lunii, la ora 18. Pentru luna aceea stabilisem ca loc de discuții restaurantul Bumbesti, de pe Calea Rahovei. Am mâncat, am desfăcut o sticlă de vin pentru amândoi, am sporovăit, am râs, am discutat despre fotbal. Oricine ne vedea nu ne-ar fi considerat altceva decât doi prieteni care au scăpat de supravegherea soațelor și sunt împreună în acel local vestit pentru calitatea mâncărilor oferite clienților săi.

Brusc, Naumescu mi se adresa cu o mină serioasă:

– Domnule Georgescu, cred că perioada de verificări asupra mea s-a cam încheiat. Ca profesionist, îmi dau seama că nu m-ați adus din Bărăgan ca să știți cancanurile din ambasadă, cine cu cine se mai culcă și alte asemenea. Noi eram mai direcți, mai incisivi. Dumneavoastră – să nu mi-o luați în nume de rău – îmi face impresia că prea umblați cu mânuși.

Până să apuc să mă dezmeticesc și să dau un răspuns, Naumescu continuă:

– Uitați, din proprie inițiativă, eu am luat tiparul de la cheile camerei de cifru și am aflat combinația de la seif. Am mai făcut treaba asta cândva, acum vreo 20 de ani. A funcționat atunci, trebuie să funcționeze și acum. În sacoșa aia de pânză pe care am pus-o pe scaunul dintre noi am cutiuțele cu mulajele

respective. Încuietoarea de la seif este simplă, cu disc. Am scris combinația. Iei matala sacoșa când plecăm și îi informezi pe șefi. Dacă dâșii nu vor fi de acord, îmi asum culpa. Dumneata nu mi-ai cerut niciodată așa ceva. Eu am dat dovadă de voluntarism sau cum vrei să-i zici. După o pauză, adăugă:

– Hai să terminăm vinul din pahare, că e prea bun ca să ne batem joc de el.

Am sorbit vinul și Naumescu, dintr-o dată parcă foarte grăbit, zise:

– Plățiți dumneavoastră, ca de obicei, că intră la „cheltuieli operative”. Eu plec să-l prind pe 31, că n-aș vrea să merg pe jos până în Olteniței. Aștept telefonul dumneavoastră. Măine seară, poimăine... Când o să aveți timp... Salut!

A dispărut ca o nălucă, strecurându-și parcă trupul subțire prin sita rară alcătuită din trecătorii care urcau dinspre Dâmbovița. Sacoșa de pânză rămăsese pe scaun.

Nu prea îmi plăcea că în legătura dintre noi Naumescu Ion prelua inițiativa. Pe de altă parte, îmi ziceam că tocmai acest fel al lui de a proceda mă pune la adăpost de eventuale critici. Pe care, sincer să fiu, nu le doream nicicum la început de carieră.

Așa că, a doua zi dimineață iarăși făceam anticameră la șeful Direcției. M-a primit după o vreme:

– Ai ceva deosebit? Sau ți-ai făcut obiceiul să vii direct la mine.

I-am raportat dintr-o suflare. A cumpănit câteva clipe, apoi m-a întrebat:

– Cu cine ai mai vorbit despre asta?

– Cu nimeni.

– Cu șeful de birou, cu șeful de serviciu?

– Nu. Nici n-am avut când... Pe cuvânt..., m-am tot scuzat eu, un pic cam temător.

– Bine. Faci un raport scris de abandonare a lui Naumescu. Pentru nesinceritate, lipsă de activitate, găsești tu niște motive. Mi-l aduci azi la 12 să-l aprob.

Ascultându-l simțeam cum mă trec apele. Vasăzică prima mea acțiune, în care sperasem atât de mult, era un eșec. Ca prin vis îl auzii pe șef vorbind și, cu fiecare cuvânt al lui, trenul vieții reîntra pe șinele pe care trebuia să meargă:

– Cazul îl vom lucra de acum încolo numai noi doi. Fără scripte. Că hârtiile astea, nu se știe niciodată pe mâna cui ajung.

Cu certitudine, maiorul Neagu Cosma se referea atunci la posibilitățile urmașilor ai consilierilor sovietici. Dar nici nu bănuia dânsul în acele clipe câtă dreptate avea să-i dea Istoria.

– Și lasă-mi aici cutiile cu tiparul cheilor, să le dau eu în lucru. Să nu se știe de la cine provin... Începând de după prânz, concepi un plan de acțiune pentru o pătrundere secretă. Îl convoci pe Naumescu și iei de la el toate detaliile: când și cum se poate intra acolo cu riscuri minime; dacă mai există și alte sisteme de siguranță decât chei și sigilii, în fine, tot ce trebuie. Îi ceri să mai facă un set de mulaje. Îți dau eu cutiuțele la prânz...

– Mă iertați, dar eu am o experiență sumară...

Șeful Direcției păru mai întâi să nu mă audă.

– Planul de acțiune nu-l dai la dactilografiat. Mi-l aduci așa, scris de mână, făcu dânsul ultimele precizări privind conspirarea acțiunii, după care adăugă: Cât despre experiența ta sumară, sau precară, sau cum i-ai zis, nu face nimic. Tu să ai imaginație. Să vezi toată acțiunea ca pe un film. Experiență are Naumescu destulă. Și cred că și eu am dobândit ceva, că doar n-or fi trecut anii aceștia pe lângă mine degeaba.

Am făcut planul de acțiune, la care șeful Direcției mi-a făcut nu puține observații, dar le-a făcut cu tact, cu grijă parcă. A adăugat multe lucruri la care nu mă gândisem.

De la Naumescu am obținut toate datele necesare pentru a umple spațiile goale din filmul care se închea tot mai clar.

Și așa am ajuns în iulie. Lună de zăpușeală. Lună de concedii.

Cu oarecare șansă, maiorul Neagu Cosma a obținut un apartament în apropiere. Acolo, împreună cu Naumescu, el a revizuit ultimele detalii. De acolo, în noaptea cu pricina, a urmărit desfășurarea întregii acțiuni.

La jumătatea lunii iulie, echipa a efectuat pătrunderea. Aveam o legătură radio (lucru rar pe vremea aceea) și șeful echipei raporta fiecare etapă parcursă. Totul decurgea perfect când, culmea!, s-au blocat la o broască ordinară, un Wertheim, la care cheia nu se potrivea. Din fericire, exista încă un set de chei, executat după cel de al doilea mulaj. Totul s-a încheiat perfect.

Când echipa a ieșit din sediu și s-a ridicat asigurarea zonei, am răsuflat ușurat. Maiorul Cosma Neagu, după ce m-a felicitat, m-a întrebat:

– Tu câte ore ai dormit săptămâna asta?

– Precis n-aș putea să spun, răspunsei eu. Dar să știți că două-trei ore pe noapte tot am prins. Și când ești tânăr, rezisti...

– Lasă bravada, băiete! Măine până la prânz, dormi. E ordin! De poimăine dimineață ești la odihnă la Predeal. Cei de la Secretariat îți vor face rezervare. Măine seară te prezinți la ofițerul de serviciu să îți ridici biletul și Ordinul de serviciu.

Am învățat multe în acele zile și nopți. Am dobândit încredere în forțele proprii, curaj, simț operativ. Și totul a fost posibil pentru că am avut un excelent îndrumător, un bun pedagog, un maestru al contraspionajului: pe domnul Neagu Cosma.

*

Convorbirea mea cu domnul colonel Gheorghe Gașpar a fost, desigur, mai lungă. Redau în continuare o parte din dialogul nostru final:

Paul Carpen: Putem promite cititorilor noștri că vom reveni cu alte întâmplări din viața acestui erou?

Gheorghe Gașpar: Stimate coleg, viața lui Naumescu Ion a fost, într-adevăr, plină de peripeții. Existența lui este demnă de un film. Și ar fi unul palpitant!

P.C.: De ce?

G.G.: Păi, iată câteva indicii: Naumescu Ion a fost ofițer SSI, pe care Moruzov l-a infiltrat în MStM în 1939, cu o biografie falsă. Adevăratul Naumescu Ion

a murit, ca locotenent, în primăvara lui 1939. Moruzov a procedat astfel pentru a-și proteja ofițerul împotriva agenților spionajului sovietic cărora le dăduse o grea lovitură. Unul dintre cei arestați atunci a destăinuit că șefii lui și-au dat seama cine a trădat rețeaua și că acesta a fost condamnat la moarte.

Este important primul lui nume? Pentru mine, nu. Importante sunt faptele. Fiecare om dispare de pe acest pământ atunci când îi vine ceasul. Dar câțiva dintre noi, nu mulți, supraviețuiesc prin ceea ce au făcut în scurta lor trecere prin lume. Naumescu Ion nu trebuie să existe doar în memoria mea. De aceea am fost de acord să scriem despre el.

Știu că domnul Neagu Cosma a purtat o lungă discuție între patru ochi cu Naumescu Ion. Atunci a analizat și activitatea lui din SSI, atunci a aflat detalii despre rețeaua de spionaj pe care o făcuse inofensivă. Atunci i-a aflat primul nume.

Apoi, în 1975, Naumescu Ion a emigrat, pentru a-și sluji patria din depărtări. Atunci, domnul Neagu Cosma mi-a spus: „Abia după ce am aflat adevăratul lui nume am înțeles de ce consilierii sovietici tot veneau, cred că de două-trei ori pe an, cu cererea de a le da informațiile pe care le avem despre...” Aici dânsul a făcut o pauză și a încheiat discuția în acel spirit al profundei conspirativități care îl caracteriza: „Nu. Lasă. Ție nu ți-ar folosi la nimic dacă i-ai ști numele real...”

P.C.: Cum se termină povestea? Măcar atât puteți să ne spuneți.

G.G.: Da. Naumescu Ion s-a întors în țară în 1991. A murit, câțiva ani mai târziu, la 84 de ani, cu gradul de colonel. Conform dorinței sale, a fost incinerat iar cenușa răspândită pe malul unui râușor din Moldova, în satul în care se născuse.

Paul Carpen

... Am lucrat totdeauna obiectiv și *independent de culoarea politică a guvernelor* ce s-au perindat la cârma statului în acest interval și *indiferent de directiva politicii externe* pe care guvernele române au înțeles să o adopte.

Eugen Cristescu

„BANDA IOANID”

Atacarea și jefuirea unei mașinii a Băncii Naționale au primit, la vremea respectivă – anul 1959 – denumirea de „jaful secolului”. Desigur, o apreciere puțin bombastică, dar care ilustrează uimirea, stupefacția tuturor celor care, la un palier sau altul, au luat cunoștință de faptul acela nemaivăzut în România de după război. Au trecut ani și ani. De atunci faptele sunt încontinuu interpretate, ba chiar răstălmăcite în fel și chip, încât peste câțva timp s-ar putea să ajungem în situația de a nici nu mai ști ce este adevăr și ce este minciună. Filmele apărute în Occident și în România pe această temă nu sunt reconstituiri, ci alte modalități de a adânci și mai mult „misterul”.

Adevărul este unic și nu poate fi contestat, cu atât mai mult cu cât arhivele încă există și mai trăiesc destui martori.

Fiind unul dintre cei care au participat efectiv la măsurile de verificare a unor suspecți și fiind implicat în mai multe activități informativ-operative, printre care și percheziții domiciliare la unul dintre autorii jafului, cred că sunt în măsură să prezint succint cazul așa cum s-a desfășurat el, pe parcursul a 51 de zile și nopți.

Vara anului 1959 nu prevedea evenimente care să tulbure liniștea populației Bucureștiului, preocupată de vacanțe, concedii și activități cotidiene. Deodată, o veste „trăznet” se răspândește din gură în gură: Mașina Băncii Naționale, care transporta bani la sucursala din Calea Giulești, a fost atacată de o bandă înarmată și jefuită de o mare sumă de bani.

Fiind vorba de un eveniment cu totul deosebit, întreg aparatul Ministerului de Interne a fost pus în alertă maximă, pentru depistarea cât mai urgentă a autorilor jafului. S-au constituit comandamente la nivelul fiecărei unități operative de Miliție și Securitate și s-au instituit măsuri excepționale pe întreg teritoriul țării, controale pe mijloacele de transport și întărirea verificărilor asupra persoanelor care ieșeau din țară.

Verificările la fața locului, culegerea de informații și audierile de martori au început imediat, rezultând următoarele:

În ziua de 28 iulie 1959, în jurul orei 8 și jumătate, microbuzul blindat al Băncii Naționale care alimenta cu bani sucursala situată pe Calea Giulești, în timp ce staționa în fața sediului, a fost atacat de un grup de cinci persoane, printre care și o femeie. Bandiții purtau măști pe față și erau înarmați cu pistoale și arme automate. După jefuire au încărcat sacii cu bani într-un taximetru, au somat șoferul să coboare, iar ei s-au deplasat spre stăvilarul Ciurel.

Refăcându-se traseul indicat de martori, precum și datorită măsurilor excepționale și patrulilor milițienești, după câteva ore s-a stabilit cu certitudine traseul parcurs.

Câțiva copii care se aflau la scăldat pe malul Dâmboviței au observat un taximetru care a oprit pe un câmp din apropiere. Din portbagaj au fost scoase mai multe pachete, care au fost abandonate. Apoi taxiul a părăsit precipitat zona, îndreptându-se către oraș. După plecarea acestuia, copiii au mers să vadă ce s-a aruncat, constatând că erau pachete de bani cu valori mici (de 1 leu și 3 lei). Copiii au anunțat organele de miliție care patrulau prin zonă și a fost astfel recuperată o sumă de bani. Peste puțin timp a fost descoperit și taximetrul, abandonat pe o străduță din zona Panduri, unde de asemenea au mai fost găsite alte pachete de bani cu valoare mică. Din acest moment firul se rupe, deoarece bandiții s-au deplasat pe jos ori cu mijloace de transport în comun, având asupra lor sacoșe și valize cu banii, armamentul, măștile și mănușile cu care acționaseră.

Studierea criminalistică a taximetrului abandonat nu a dat rezultate încurajatoare, nefiind găsite urme plantare sau papilare, de unde s-a tras concluzia că tâlharii se pregătiseră foarte bine, fapt confirmat ulterior, pe parcursul anchetei.

Deși cazul în sine se profila ca o infracțiune de drept comun, din ordinul expres transmis lui Alexandru Drăghici, ministru de Interne la acea vreme, de către Gheorghiu-Dej, toate unitățile informative de Securitate, centrale și teritoriale, au fost implicate pentru descoperirea cât mai urgentă a jefuitorilor.

La fosta Direcție a 3-a de informații interne s-a constituit un comandament condus de șeful Direcției, lt.col Nicolae Budișteanu. Mai făceau

parte lt.col Angelescu Gheorghe, lt.col. Hristache Zambetti, lt. col Romeo Popescu, lt col. Olimpiu Andrei, lt. col Nicolae Popescu și mr. Dumitru Vasile. La nivel de servicii s-au alcătuit grupe operative. Au fost suspendate concediile de odihnă. Cazul a fost prelucrat cu întreg efectivul de ofițeri. Rețeaua informativă a fost instruită și orientată spre a culege informații care să ducă la descoperirea autorilor jafului. Comandamentul se întrunea de trei ori pe zi pentru a analiza informațiile primite și a ordona măsuri de verificare. La timpul respectiv orice indiciu, cât de mic, era verificat până se elimina suspiciunea. Se ținea permanent legătura cu organele de miliție, la nivel de șefi de unitate, în scopul coroborării informațiilor și pentru a se stabili măsuri operative comune.

Tensiunea de muncă era maximă, dat fiind evenimentul fără precedent și presiunea pe care o exercita Alexandru Drăghici asupra aparatului informativ al Ministerului de Interne.

La un moment dat, lt.colonelului Hristache Zambetti, un ofițer cu mare experiență informativă, care lucrase în aparatul de informații externe, i s-a părut anormală curiozitatea și insistențele unui fost cadru superior de miliție, pe numele său Alexandru Ioanid, colonel trecut în rezervă în cadrul programului de „românizare” a aparatului Ministerului de Interne, program care începuse după plecarea trupelor sovietice. Acesta, în virtutea funcției avute și a relațiilor de serviciu cultivate între cei doi în decursul timpului, sub pretextul acordării unui sprijin în descoperirea autorilor jafului, îl contacta frecvent pe lt. col. Zambetti, făcând supozitii, dându-și cu părerea, dar și insistând să cunoască mersul anchetei pe linie de Securitate, fapt ce a creat suspiciuni. Analizându-se această informație în cadrul comandamentului instituit la nivel de Direcție, s-a trecut la verificarea ei, în paralel cu o activitate de dezinformare a lui Alexandru Ioanid.

La insistențele lui Alexandru Ioanid, într-o seară din luna august 1959, lt. col. Zambetti a trecut „întâmplător” pe la domiciliul acestuia, ocazie cu care, pe lângă alte discuții de ordin familial a fost abordat și „jaful secolului”.

În timpul vizitei, lt. col. Zambetti a observat într-o scrumieră aflată pe o măsuță din sufragerie, printre mucuri de țigări și pachete mototolite, o banderolă de la un pachet de bancnote de 10 lei. Profitând de un moment

favorabil, a extras banderola, care a fost supusă unei verificări criminalistice și confruntării cu datele oficiale de la Banca Națională.

Intuiția, experiența și spiritul de observație au dat roade. Banderola aparținea Băncii Naționale și avea marcaj din 28 iulie 1959. Prin examen dactiloscopic au fost descoperite amprente digitale care aparțineau lucrătorului din Bancă, lui Alexandru Ioanid, dar și unei alte persoane, fapt ce a dus la restrângerea cercului de suspecti, insistându-se pe identificarea tuturor relațiilor lui Ioanid. Totodată, s-a continuat dezinformarea acestuia. S-a instalat un post fix de filaj, s-a interceptat telefonul și a început identificarea tuturor persoanelor care, într-un fel sau altul, veneau în contact cu suspectul.

Fiind o persoană cunoscută, au apărut foarte multe legături în anturajul său, ceea ce a impus o mare atenție în selectare și discreție pentru a nu crea suspiciuni și a deconspira măsurile întreprinse asupra legăturilor, unele dintre acestea neavând nicio tangență cu activitatea criminală a acestuia. Contactul prin lt. col. Zambetti a fost continuat pentru a cunoaște starea de fapt și pentru a-l dezinforma.

Pe măsură ce se identificau persoanele din anturajul său, surprizele erau din ce în ce mai mari, date fiind personalitățile care deveneau suspecte, dar mai ales naționalitatea lor.

Printre persoanele suspecte din anturajul lui Alexandru Ioanid a apărut un anume Igor Seviianu, fost Herșcovici, un tip aventurier, fără ocupație, fost ofițer inferior de miliție, scos pentru incompetență profesională și indisciplină. Pus în filaj, acesta a fost observat că face transporturi de mobilă cu un cărucior, de la domiciliul său la domiciliul altor persoane devenite astfel suspecte. În timpul anchetei, acesta a recunoscut că în mobila transportată se aflau pachetele cu banii jefuiți, care inițial fuseseră depozitați la domiciliul său și care trebuia să fie acum împărțiți între participanți. Din interceptarea convorbirilor telefonice a rezultat clar participarea la jaf a șase suspecti, teama că vor fi descoperiți, dar și unele neînțelegeri privind împărțirea banilor.

În cele 51 de zile și nopți care s-au scurs de la data atacului și până la arestarea celor șase, organele de informații ale Securității au desfășurat un volum de muncă extraordinar, forțele umane și mijloacele tehnice fiind angrenate la maxima capacitate. Nimeni nu a bănuț că acei „muncitori” cu

tomberonul care au făcut zile la rând curat pe străzile locuite de principalii suspecți erau cadre ale aparatului informativ sau că echipele de „telefonisti” care lucrau în canale ori pe stâlpi erau tot ofițeri de informații.

Deși au fost angrenați ofițeri și subofițeri de toate vârstele, cu experiență diferită, nu au existat indicii care să dea de gândit suspecților și să ducă la deconspirarea măsurilor întreprinse și la ratarea acțiunii. Toate cadrele participante la acțiune au dat dovadă de disciplină profesională și conștiință civică, fiind în joc atât prestigiul instituției, dar și dorința fermă de a descoperi făptașii cât mai curând și de a reda în circuitul financiar peste un milion de lei.

Când toate măsurile informativ-operative au fost realizate și nu a mai existat nici un fel de dubiu asupra identității autorilor jafului armat din ziua de 28 iulie 1959, s-a procedat la obținerea aprobărilor de la Procuratură, de la conducerea Ministerului de Interne și chiar de la Gh. Gheorghiu-Dej, astfel că în ziua de 17 septembrie 1959 s-a trecut la arestarea concomitentă a principalilor autori, nu înainte de a li se „defecta telefoanele” pentru a nu mai putea comunica între ei. Ulterior au mai fost reținute și alte persoane, complici, tăinuitori, favorizatori.

Participanți la jaful armat au fost următorii:

1. Ioanid Alexandru, fost Leibovici Herman, fost ofițer superior de miliție în cadrul Inspectoratului General de Miliție, scos din cadrele active în luna mai 1959, membru P.M.R.;

2. Ioanid Paul, fost Leibovici Paul, profesor dr. inginer, cadru universitar la Academia Militară, membru P.M.R.;

3. Glanstein Abrasa Sașa Mușat, profesor de istorie, exclus P.M.R.;

4. Obedeau Haralambie, fost Lazarovici Hary, fost funcționar M.A.I. până în 1956, apoi decan al Facultății de ziaristică la Școala Superioară de Științe social-politice „Jdanov”, al cărei nume a fost schimbat ulterior în „Ștefan Gheorghiu”, membru P.M.R.;

5. Seviianu Igor, fost Herșcovici Igor, inginer, fost ofițer inferior de miliție, scos în anul 1951 pentru incompetență, membru P.M.R.;

6. Seviianu Monica, fostă Alfandari, fostă Abraham, ziaristă, fără ocupație.

La perchezițiile domiciliare efectuate cu ocazia arestării a fost descoperită aproape întreaga sumă de bani jefuită de la bancă, ascunsă în canapele, fotolii, pungi cu vată, borcane cu făină sau zahăr, în interiorul aparatelor de radio, în sobe de teracotă, în poduri, pivnițe, precum și la unele rude apropiate. De asemenea, a fost descoperit un întreg arsenal de arme, format din pistoale de diverse calibre, arme automate, arme albe și toată recuzita de măști și mănuși, precum și valizele și sacoșele folosite în timpul atacului. De asemenea, a fost descoperită o mare cantitate de valută, fără a se putea stabili proveniența acesteia.

Anchetele desfășurate concomitent asupra celor arestați au scos în evidență faptul că intențiile lor de a procura bani prin atac armat datau încă din anul 1957, având drept scop final fuga din țară și ajutorarea evreilor în vederea emigrării. Timp de 2 ani de zile au studiat diverse variante de atac, țintele fiind unele centre de colectare a banilor sau mijloacele de transport ale băncilor. La un moment dat au discutat și despre un act terorist asupra unor activiști de partid pentru a forța emigrarea din țară, fiind vizat chiar și Alexandru Draghici.

Despre modul cum au acționat asupra mașinii Băncii Naționale, jefuitorii au relatat că studierea traseului s-a făcut cu mult timp înainte, fiecare membru având sarcini bine stabilite. Nu este lipsit de interes faptul că au făcut și trageri în Pădurea Băneasa, în apropierea poligonului sportiv Tunari, pentru a nu fi descoperiți după zgomotul produs.

După instrumentarea cazului, cei șase membri ai bandei au fost deferiți justiției pentru mai multe infracțiuni deosebit de grave, iar prin Sentința 213 din 23 noiembrie 1959 a Tribunalului Militar București, Ioanid Alexandru, Ioanid Paul, Seviianu Igor, Glanstein Abrasa Mușat și Obedeanu Haralambie au fost condamnați la moarte, iar Seviianu Monica la închisoare pe viață. Recursul a fost respins de Tribunalul Suprem, iar prezidiul Marii Adunări Naționale a R.P.R. a refuzat comutarea pedepsei. Condamnarea la moarte a fost executată la Penitenciarul Jilava prin împușcare în ziua de 18 februarie 1960. Seviianu Monica a executat pedeapsa cu închisoarea până în anul 1964. A fost pusă în libertate și a emigrat în Israel, unde a murit în 1977.

Colonel (r) Florin Munteanu

„BONJOUR, MONSIEUR MARKOUFF!”

Este salutul meu prietenesc și „colegial” pe care ți-l adresez, oriunde te-ai afla. Povestea noastră s-a derulat în anii 1988 și 1989, el atașat comercial al Ambasadei Franței la București, eu într-un post de comandă la Securitatea Județeană Tulcea. Și pentru că 1989 va rămâne un an de referință în istoria României, la distanța la care ne aflăm, este bine să se știe-cât mai multe despre cursul real al evenimentelor din acea perioadă. Este adevărat că nici noi, care ne aflam în vârtoarea lor, nu știam că vor deveni tragice.

În primăvara lui 1988, am primit informații că un autoturism CD (Corp Diplomatic) cu un bărbat și o femeie, ce păreau a fi soț și soție, aveau să vină în vizită în comunele cu populație majoritară de ruși-lipoveni, mai ales la Carcaliu, Slava Cercheză, Slava Rusă, Sarichioi, Jurilovca, dar nu numai. Amândoi vorbeau cursiv limba rusă, cunoșteau obiceiurile, vizitau lăcașuri de cult, participau la diverse manifestări.

Mie mi-a atras atenția că erau interesați să-și creeze multiple relații, împărțeau cadouri, făceau promisiuni etc. Ca urmare, orice s-ar spune, se impunea să se facă măcar verificări de rutină pentru a ne da seama despre ce e vorba, ele fiind în concordanță cu respectarea Convențiilor de la Viena și de la Geneva privind regulile relațiilor diplomatice dintre state. Așa am stabilit că autoturismul aparținea Ambasadei franceze la București și îl deservea pe atașatul comercial. Deci, el era bărbatul, iar femeia era soția lui.

Din datele pe care le aveam, se putea deduce că respectivul făcea parte dintre rușii stabiliți în Franța după revoluția din octombrie 1917, care își adaptase numele la specificul local, devenind Markouff. Soția lui vorbea cursiv limba rusă și cunoștea bine obiceiurile populare rusești, ceea ce ne-a făcut să considerăm că avea aceeași origine etnică.

Pe baza acestor date, am hotărât să ne ocupăm de ei profesional, în virtutea atribuțiilor legale, având în vedere că ceea ce făceau el și onorabila sa soție nu intra în niciun fel în atribuțiile unui atașat comercial. L-am botezat “Mark” și, împreună cu un ofițer din subordine, am început să aplicăm măsurile operative pe care le aveam la îndemână.

Pentru ca cititorul să înțeleagă cât mai bine contextul social din zonă, mă văd nevoit să prezint câteva date pe care le apreciez ca necesare.

Cultul ortodox de rit vechi, lipovenesc, făcea parte din cele 14 culte legale prevăzute de Decretul nr. 177/1948 „*pentru regimul general al cultelor religioase*”, aflat în vigoare atunci. Avea rang de Mitropolie, cu sediul la Brăila. Avea în compunere două episcopii, una la Mănăstirea Uspenia, din Slava Rusă-Tulcea, starețul fiind și episcop ce coordona parohiile din județele Tulcea și Constanța, și una în nordul Moldovei.

Dar mai era ceva, ceea ce multă lume nu știe. Mitropolia de la Brăila coordona, controla și subordona toate parohiile de pe mapamond, cele mai numeroase fiind în Alaska, Canada și China. Cultul avea și o ramură disidentă, dar care era tolerată, așa-numita „biserica fără preot”, unde slujbele erau făcute de un cântăreț. De pildă, în municipiul Tulcea erau patru biserici de rit vechi, două cu preot, două fără preot.

Din punctul de vedere al situației operative, au fost momente când emisari ai bisericii fără preot din URSS, au încercat să influențeze sau chiar să se amestece în treburile mitropoliei din România. După venirea la conducerea URSS a lui Mihail Gorbaciov și promovarea politicii de *perestroika* și *glasnosti*, am avut informații că în țara vecină s-a reînființat un cult cu rang mai mare, care cerea să i subordoneze Mitropolia de la Brăila.

Ca să rezolvăm, cu profesionalism, cazul „Mark”, ne-am pus, cum era și firesc, întrebări la care să găsim răspunsuri și, în baza datelor, informațiilor cu posibilitate probatorie, să le eliminăm pe cele neconfirmate. Arma noastră de bază era rețeaua informativă. O analiză profundă ne-a dus la concluzia că era insuficientă și nu corespundea calitativ. Am avut în vedere că „Mark” al nostru și-a intensificat vizitele. Avea trasee bine stabilite: București-Brăila, trecea Dunărea cu bacul la Smârdan și continua Măcin-Carcaliu, Slavele Sarichioi, uneori Tulcea, Jurilovca, Năvodari-Constanța sau venea invers București-Constanța-Tulcea, Brăila, București.

De aceea, împreună cu ofițerul, pe care îl voi numi „Costel”, am început o muncă intensă de atragere la colaborare a noi persoane cu calități și posibilități de informare din mediile căutate și frecventate de „Mark”. Mărturisesc că nu a fost ușor, dar cu răbdare, trecând și peste eșecuri, am reușit să realizăm ceea ce ne-am propus.

Am vizitat și mănăstirile Uspenia și Ovidenia de la Slava Rusă, așezate lângă un mamelon împădurit, cea de călugări la nord, cea de măicuțe la sud. Deși cu maica stareță nu prea m-am înțeles, cu starețul și Prea Sfințitul Episcop

am avut, la început, o relație operativă, care, în timp, s-a transformat într-o relație de încredere și dependență totală.

Acest lucru a fost facilitat de o întâmplare produsă în 1987, când, la o vizită inopinată la mănăstire, Prea Sfințitul a organizat un protocol intim, prilej cu care, în mod neașteptat, mi-a făcut o mărturisire și m-a rugat să-l ajut într-o problemă personală. Mi-a spus că, în timp, adunase o sumă de bani, în jur de 20.000 lei (valoare mare la acea vreme), de care apropiații nu știau, iar un hoț i-a furat întreaga sumă și, din motive temeinice pentru el, nu a reclamat-o oficial și nici nu a spus nimănui. M-a rugat să-l ajut, dacă pot.

Pus într-o astfel de situație, i-am promis Prea Sfințitului că voi face tot ce pot, dar i-am explicat că problema era riscantă, fiindcă, legal, fapta trebuia reclamată, pentru ca la fața locului să se facă o cercetare de către un criminalist, cu toate procedurile legale.

Am avut în vedere că, la momentul respectiv, eu eram cel care îi pregătea lunar profesional pe șefii posturilor de miliție, astfel încât i-am putut contacta pe subofițerii de la posturile de miliție din zonă, pe care i-am informat și pregătit pe caz, și le-am cerut ca informațiile să-mi parvină personal.

Spre surprinderea mea plăcută, șeful Postului de la Topolog, pe atunci plt. Stan, mi-a dat telefon că l-a identificat pe făptuitor și a recuperat integral suma de bani.

I-am dat șefului de post o chitanță că am primit suma de bani, iar în ce privește pe făptuitor, i-am sugerat să-l folosească în munca operativă. La rândul meu, i-am luat o chitanță Prea Sfințitului că a primit suma de bani și i-am spus că, dacă el a cerut discreție, același lucru îl doresc și eu cu privire la făptuitor.

Se înțelege că relația noastră a devenit de încredere și dependență.

Revenind la „Mark”, nu m-a surprins că acesta nu a vizitat nici mănăstirea Uspenia și nici nu l-a contactat pe Prea Sfințitul Episcop, spre deosebire de mănăstirea Ovidenia de măicuțe și de maica stareță. A fost un semnal pentru mine că „Mark” l-ar putea suspecta pe episcop că se află în colaborare cu noi, deși – cum spuneam noi – Prea Sfințitul nu primise nici o sarcină în ce-l privea.

„Mark” continua să viziteze localitățile cu populație majoritar rusolipovenească, să-și creeze relații, iar la Sarichioi și-a creat chiar o gazdă. Pe sistemul nostru de informații, găzduirea a fost bine motivată. Onorabila soție a lui „Mark”, talentată la pictură, a fost atrasă de peisajele din mirifica Deltă și așa a justificat șederea lor de zile întregi.

La sfârșitul lui 1988 sau începutul lui 1989, aveam să aflăm, chiar din gura lui „Mark” pe mijloace tehnice de ascultare, că misiunea lui era să-i instige pe rușii lipoveni din zonă împotriva autorităților române. Desigur, am rămas stupefiat, dar și liniștit, fiindcă efortul nostru dăduse rezultate. Știam despre ce este vorba!

În martie 1989 am primit o adresă de la Departamentul Securității Statului, la care era atașată o notă, prin care ni se cerea să ne conformăm ordinului rezolutiv al șefului D.S.S., general colonel Iulian Vlad. Nota cuprindea date despre atașatul comercial al Franței la București și, în sinteză, datele cu privire la intențiile și activitatea antistatală a acestuia.

Am citit de foarte multe ori nota și, separat, ordinul rezolutiv. În ce privește nota, sunt convins și acum că fusese prezentată unui demnitar al vremii competent de a dispune o măsură. Mi-am dat însă seama că șeful D.S.S., nemulțumit probabil de decizie, a mai luat o măsură suplimentară. De aceea, ordinul rezolutiv menționa că „fapta diplomatului constituie un amestec grosolan în treburile interne ale României și cât voi îndeplini funcția de șef al D.S.S. nu voi permite diplomatului să-și realizeze planurile și intențiile. Vă cer să întreprindeți de urgență măsuri prin care să-i piară pofta diplomatului de a-și aplica aceste intenții”.

Soluțiile posibile de rezolvare în astfel de cazuri erau, îndeobște, două:

a) Dacă se aprecia că relațiile diplomatice bilaterale nu se deteriorează, ambadorul era chemat la Ministerul de Externe și i se notifica depășirea atribuțiilor diplomatice de către atașatul comercial, care era declarat *persona non grata* și în 24 de ore trebuia să părăsească România.

b) În caz că prima soluție nu era acceptabilă, erau elaborate măsuri care să ducă la compromiterea diplomatului, și, în final, la determinarea retragerii sale de la post de către ministerul său de externe.

Din lectura notei și a ordinului, mi-am dat seama că nu s-a aplicat nici prima, nici a doua variantă. Ordinul rezolutiv era clar și bine definit.

Ca urmare, totul a rămas în sarcina și răspunderea mea. Împreună cu ofițerul „Costel” am analizat rezoluția șefului D.S.S., datele pe care le aveam în situația operativă dată, și am stabilit că trebuie să îndeplinim ordinul rezolutiv al șefului D.S.S..

Am avut în vedere că, în aprilie 1989, erau sărbătorile Pascale, și eram convins că „Mark” și soția sa vor veni în zonă, așa că am selecționat, în

localitatea ce urma să fie vizitată, sursa căreia trebuia să-i încredințăm misiunea de „neutralizare”. Înainte de Paști, am mers împreună cu „Costel” să discutăm cu sursa ceea ce trebuie să facă. Pe drum, „Costel”, îngrijorat ca și mine, mi-a zis: „Șefule, ce-i spunem noi sursei?”. „Nu știu, i-am răspuns, o să mă gândesc la fața locului”.

Ajuns în localitate, am contactat sursa, i-am explicat, în detaliu despre ce este vorba și am insistat că, deși era contrar regulilor de protocol, nu puteam admite un amestec în treburile noastre interne.

La un moment dat, sursa m-a întrebat: „Și eu ce să fac?”. I-am răspuns simplu: „Nu știu, ceva prin care să-i piară pofta de a-și aplica planul”. L-am urmărit câteva momente și l-am auzit în rusește: „*Povial i vsio paradke*” – Am înțeles, totul e în ordine. Am plecat liniștit, dar nu convins.

Au trecut sărbătorile pascale și am primit un mesaj din partea sursei, pe care am vizitat-o împreună cu „Costel”. Ne-a explicat că a rezolvat problema și să fim convinși că „Mark” nu va mai călca prin zonă. Pentru convingerea mea, l-am întrebat cam cum s-au desfășurat ostilitățile. Știți, la Paște, oamenii se simt bine, se mai și îmbată și la un moment dat nu se mai cunosc între ei. În aceste condiții, „Mark” și onorabila soție s-au urcat repede în autoturism și au plecat din localitate.

Din acel moment nu a mai călcat prin zonă, iar la jumătatea lui septembrie a fost retras de la post. Oricum, îl asigur că oriunde ar fi încercat, de același tratament ar fi avut parte.

La câțva timp după sărbătorile pascale, am primit un mesaj de la Prea Sfințitul Episcop, care dorea să mă vadă neapărat. Am plecat împreună cu „Costel” și, ajunși la Uspenia, aveam să aflăm date la care nu mă așteptam.

„Știți – mi-a zis Prea Sfințitul – cu ceva vreme în urmă am fost la biserică la Năvodari. Acolo am fost asaltat de trei domni, care pur și simplu m-au anchetat, cum permit ca oameni din subordinea mea să se poarte oribil cu musafiri deosebiți care vin la biserică”.

Desigur, mi-a cerut explicații. Dacă noi știm ceva. „Păi dacă dvs. nu știți, atunci eu de unde să știu, Prea Sfințite?”

„Cine erau domnii? – am întrebat. „De la Consulatul sovietic din Constanța”, a precizat Prea Sfințitul.

Am rămas perplex și l-am privit pe „Costel”.

„Știți, ne-a zis Prea Sfințitul, acești domni mi-au mai spus că în perioada următoare vom avea mulți musafiri din Occident care vor veni în vizită în zonă și în România; să avem grijă de ei.

Bineînțeles, am discutat împreună pe această temă, chestiuni de interes operativ pentru următoarea perioadă. Era, desigur, un semnal pentru toamnă. Interesantă treabă, i-am spus lui „Costel”. Am crezut că am lovit la Paris, dar a pocnit la Moscova!

În ce mă privește, știam că cei șase diplomați sovietici de la Consulatul din Constanța erau ofițeri de informații.

În decembrie 1989 au avut loc evenimentele ce au adus schimbările în societatea românească. La mai bine de peste 20 de ani de atunci, declar: „Dragă Markouff, nu mă interesează în numele și din dispoziția cui ai acționat împotriva României, sub acoperire diplomatică!”. E bine să știți că, în ce ne privește, pe mine, pe colegii mei și pe toți cei care au înțeles să ne ajute și să ne sprijine, am făcut-o în virtutea atributelor de independență și suveranitate naționale! *Do svidania, “tovarisci” Markouff!* La revedere, “tovarășe” Markouff!

P.S. 1 – În toamna lui 1989, ambasadorul sovietic la București, Evgheni Tiajelnikov, a solicitat să petreacă o parte din concediul de odihnă la complexul turistic „Crișan” din Deltă. Era pentru prima dată când, în istoria relațiilor diplomatice dintre România și Uniunea Sovietică, un ambasador sovietic solicita acest lucru.

La prima vedere, nu era nimic anormal, dimpotrivă, constituia o relație prietenească de apropiere. Numai că, la noi au ajuns informații că tovarășul Tiajelnikov ar fi urmat să întâlnească așa-ziși lideri locali, poate unii stabiliți chiar de diplomatul Markouff. Din câte știu, tov. Tiajelnikov s-a simțit bine în Deltă, dar întâlnirile nu s-au putut realiza. Cam așa se scrie istoria!

P.S. 2 – Aduc mulțumiri tuturor rușilor-lipoveni cărora m-am adresat și de la care am primit sprijin în acest caz. Se cuvine, totodată, să aduc laude întregii comunități a rușilor-lipoveni, care au dovedit atitudine de loialitate totală față de patria lor adoptivă România, în acele zile de cumpănă și isterie din 1989.

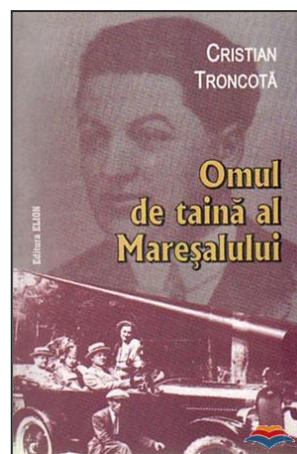
Colonel (r) Nicolae Zărnescu

EUGEN CRISTESCU, ȘEFUL SSI ÎN VREME DE RĂZBOI

Având o viziune modernă asupra interpretării surselor, profesorul universitar Cristian Troncotă, reductibil specialist în ceea ce privește istoria serviciilor secrete, consideră că, îndeosebi atunci când tratează subiecte din istoria contemporană, lucrările științifice pe teme istorice nu rezistă mult de-a lungul anilor. Descoperirea unor noi izvoare istorice, apariția altor lucrări pe teme apropiate impun autorilor, nu o singură dată, să revină asupra a ceea ce au publicat. Așa se face că, după ce publicase o excelentă monografie dedicată lui Eugen Cristescu¹, dânsul a revenit, după 11 ani, cu o nouă lucrare pe aceeași temă².

Interminabila goană după arhivele secrete

Este un merit deosebit al profesorului Cristian Troncotă să reia tema activităților desfășurate de SSI în cei patru ani cât la conducerea sa s-a aflat Eugen Cristescu, omul devenit legendă încă din timpul vieții sale. Au fost ani de cumpănă pentru România: Eugen Cristescu a preluat conducerea Serviciului imediat după ce țara pierduse, rând pe rând, teritorii către mai toți vecinii săi, și și-a încheiat această activitate atunci când țara se angaja, alături de puterile învingătoare, în războiul contra Germaniei și Ungariei fasciste, război la sfârșitul căruia – din rațiuni politice contrare logicii elementare – a fost însă declarată stat învins.

Sunt numeroase frazele memorabile care apar în lucrările lui Cristian Troncotă. Este posibil ca unele dintre ele să intre în memoria colectivă, uitându-se peste ani cui anume aparțin ele. Cu certitudine, o asemenea frază

¹ *Eugen Cristescu - Asul serviciilor secrete românești*. Memorii, mărturii, documente – Editura Roza Vânturilor, 1994

² *Omul de taină al Mareșalului* – Editura Elion, 2005

este și următoarea: „*Dacă nu am reușit până acum să ridicăm tuturor eroilor câte un monument, (...) atunci să le mutăm soclurile din piețele publice, încă inaccesibile pentru ei, în sufletele noastre.*” Numai așa, subliniază istoricul, în continuare, vom dovedi că noi, românii, ne prețuim înaintașii, că știm să fim uniți și să învățăm din istorie.

Scriind monografiile dedicate celor care, în ordine, au condus serviciul de informații al țării – Mihail Moruzov, Eugen Cristescu, Ion Lissievici – Cristian Troncotă transpune în fapt acest crez, ridicând în sufletele noastre monumente pentru eroii căroră, în ceasurile de cumpănă, națiunea nu a știut să le fie recunoscătoare. Când vom ajunge la nivelul statului evreu, care a clădit un monument impresionant în memoria celor care s-au jertfit pe frontul secret, atunci vom dovedi și noi că înțelegem rostul fiecărui oștean pus să apere interesele țării. Și care poate face acest lucru fie ca soldat care mănuieste mitraliera, fie ca ofițer care mănuieste informația secretă. Până când nu vom învăța cu toții aceasta, ne rămân doar aceste insule de lumină, care sunt lucrările corecte despre o instituție și oamenii ei.

Amplul studiu „*Omul de taină al Mareșalului*” aduce în atenția cititorului un șir de fapte de istorie care se constituie ca pilde pentru trăitorii de azi.

Sunt multe evenimentele majore ale anilor 1940-1944 în care SSI a fost implicat. Semnificativ considerăm a fi faptul că în cadrul acestor evenimente instituția a acționat în direcția pozitivă, în sensul evoluției istoriei, în concordanță cu interesele majore ale națiunii. Iată câteva astfel de situații, care sunt pe larg prezentate în carte: opoziția față de mișcarea legionară și îndeosebi rolul hotărâtor al SSI în reprimarea rebeliunii legionare din ianuarie 1941; neparticiparea sa la pogromurile antievreiești de la Iași și Odessa (iunie, respectiv octombrie 1941)³; sprijinirea în secret a Comunității evreiești; colaborarea informativă de pe poziții egale cu mult mai marele *Abwehr*; contactul cu serviciile secrete anglo-americe și protejarea, până la încheierea războiului, a ofițerilor britanici din grupul „*Autonomous*”, care

³ A se vedea și Cristian Troncotă: *Glorie și tragedii – Momente din istoria Serviciilor de informații și contrainformații române pe Frontul de Est*, Editura Nemira, 2003

Eugen Cristescu

fuseseră parașutați în decembrie 1943 și arestați imediat⁴; protejarea unor personalități politice românești din așa-zisa opoziție.

Din noianul de evenimente ale vremii, ne vom referi, foarte pe scurt, la unul singur: modul în care SSI a trecut peste actul de la 23 august 1944. Atunci, schimbarea regimului politic a atras după sine traume grave pentru instituție și pentru oamenii săi. Preluând puterea, comuniștii au găsit cu cale să declanșeze represiunea.

Din păcate, cine analizează mecanismele puse atunci în mișcare nu poate să nu constate, cu uimire, că apar similitudini cu mecanismele folosite, asemenea unei lecții bine învățate, la o nouă schimbare, cea din decembrie 1989. Spune autorul: *„După orice război, revoluție sau eveniment convulsiv soldat cu schimbări spectaculoase de regim politic, învingătorul l-a judecat pe cel învins, iar una dintre principalele lovituri a fost îndreptată împotriva Serviciilor Secrete, urmărindu-se anihilarea lor”*.

Însă – citim în continuare – chiar și în asemenea împrejurări critice, *„șefii Serviciilor Secrete ale celor învinși, în ciuda faptului că riscau să-și piardă viața în fața plutonului de execuție, sau să rămână o vreme îndelungată în spatele gratiilor, și-au asumat de regulă întreaga responsabilitate, cu scopul vădit de a salva structurile informative din subordinea lor, necesare pentru a asigura continuitatea vieții statale, pe care patimile politice conjuncturale o ignoră”*.

Cine erau cei care se aflau în fruntea acestei acțiuni îndreptate împotriva serviciului secret al țării? Sovieticii în mod direct? Nu! Eugen Cristescu a fost arestat și, la 14 octombrie 1944, a fost preluat de sovietici. Ei l-au anchetat

⁴ Printre altele, acestora li s-au facilitat contacte cu diferite autorități, inclusiv cu Iuliu Maniu. Una dintre misiunile grupului fusese aceea de a-l dota pe Maniu cu mijloace mai perfecționate pentru legătura prin radio cu Anglia.

vreme de 16 luni. În mod civilizat, profesionist. Unele ședințe de anchetă se constituiau în veritabile prelegeri, desfășurându-se în săli spațioase, în fața a 150-200 de specialiști sovietici. Iar după 23 august 1944, SSI, ca instituție, a colaborat cu Serviciul de Informații al Armatei Roșii, lucru cât se poate de firesc, având în vedere participarea comună a celor două armate – sovietică și română – pe frontul antifascist.

Erau oare aliații occidentali? Nu! Aceștia colaboraseră cu instituția, cu unii ofițeri ai ei în plin război, înainte de 23 august. Spionii din grupul „*Autonomous*”, parașutați de britanici și arestați în România, nu numai că nu au fost predați nemților, dar s-au bucurat aici de un adevărat regim de vacanță: *„Avea fiecare cameră separată, sufragerie comună, baie, masă de la restaurant, hărți militare pentru urmărirea războiului, aparat de radio recepție, cărți de citit și de joc, șah etc., precum și vin la fiecare masă. Duminica erau scoși la plimbare în oraș însoțiți de un ofițer și li s-a permis să scrie câte o carte poștală la cunoscuți”*.

În dimineața zilei de 24 august, cei trei ofițeri englezi i-au însoțit pe membrii viitorului guvern (condus de generalul Constantin Sănătescu), la ședința de constituire ce a avut loc în subsolul Băncii Naționale. De acolo au transmis prin radio la Cairo primele informații despre actul de la 23 august. Apoi, Alfred de Chastelaine, comandantul grupului, a plecat cu avionul la Cairo **în calitate de emisar al noilor autorități**, iar ceilalți doi au venit la Inspectoratul General al Jandarmeriei, *„de unde și-au luat bagajele, au încheiat socotelile cu soldele și popota lor și și-au luat la revedere de la ofițeri*. (Citat din declarația colonelului Alexandru Teodorescu, șeful pazei).

Un alt motiv pentru care aliații occidentali nu puteau acționa împotriva SSI era acela că ei aveau interesul de a menține instituția, unde chiar sprijiniseră crearea unei „Grupe speciale”, a cărei misiune era aceea de a urmări activitățile desfășurate pe teritoriul României de către autoritățile sovietice.

Rămân doar comuniștii români. Rămân acei 1150 de oameni, cifră confirmată lui Cristescu de către generalul anchetator Vinogradov. Dintre aceștia, a declarat fostul șef al SSI, *„jumătate erau agenții comisarului Sava Dumitrescu,*

tehnicianul nostru în probleme comuniste". Iată așadar un motiv temeinic pentru ca ei să fie direct interesați să pună mâna pe arhive: acela de a șterge urmele.

Redăm, în relatarea ziarului *România viitoare* din 28 martie 1945, o scenă care, din păcate, avea să se repete în 1989: „În jurul orei 13, când acuzatorii publici, domnișoara Alexandra Sidorovici și domnul Emil Angheloiu, s-au prezentat la Serviciul Secret pentru consultarea dosarelor, distrugerea documentelor era în toi”.

Pentru cei care nu știu, femeia-comisar care răspândea asupra țării teroarea ca acuzator public pe lângă „Tribunalul poporului”, domnișoara care controla o instituție cu sute de ofițeri, era Alexandra (Sașa) Sidorovici, devenită mai apoi doamna Brucan, devenită deci soția celui care a fost omul de casă al lui Gheorghiu Dej și, printre alte înalte demnități, ambasadorul României în SUA.

Ce îi mâna pe membrii Partidului Comunist din România să acționeze astfel? Două ar putea fi, în opinia noastră, motivele principale: în primul rând acela de a dobândi, prin documentele de arhivă, mijloace de șantaj politic, pentru înlăturarea adversarilor și crearea unui vid de persoane, astfel încât să poată ei accede la funcții de conducere. În al doilea rând, cel menționat deja: să se pună la adăpost, descoperind documentele în care ei apăreau cu adevăratul lor chip. Să nu uităm, spre exemplu, că până și unul dintre principalii lideri comuniști ai vremii, Vasile Luca, fusese informator al Siguranței. În 1944 el avea un stagiu în activitate de 20 de ani!

Nu este așadar de mirare că atunci când se compară unele acțiuni declanșate la începutul anului 1990 cu evenimente de felul celor de mai sus, petrecute în 1944, ai senzația de *déjà vu*.

Pentru a fi corecți, în ceea ce privește hăituirea ofițerilor SSI și vânătoarea după arhive, interesele comuniștilor coincideau cu acelea ale multor reprezentanți ai clasei politice a vremii, ai armatei, motivul fiind același: în memoria ofițerilor SSI și în arhivele secrete ale instituției, ei apăreau așa cum fuseseră în realitate și nu așa cum se străduiau să își ferezească imaginea în raport cu noile vremi. „*Se pare că toată lumea era interesată să pună mâna pe arhiva secretă*”, ne spune autorul, citând numeroase nume: șeful Marelui Stat Major, generalul Mihail, regele Mihai, mareșalul Palatului, Octavian Ulea.

Generalul Sănătescu, ca șef al guvernului, oferea chiar și un premiu de 10 milioane de lei. Și adaugă mai departe: *„De arhivă s-au interesat intens ofițerii sovietici veniți anume, dar n-au reușit să găsească chiar toate dosarele. Funcționarii SSI au rătăcit o parte din arhivă prin depozite doar de ei știute, aducându-le la lumină numai după plecarea consilierilor sovietici din țară”*.

Mai sunt și alte aspecte cărora le găsim, peste timp, o copie la indigo: mai întâi faptul că, începând cu 1 septembrie 1944, SSI a trecut în subordinea Armatei.

În al doilea rând ar fi virulenta campanie de presă dezlănțuită împotriva SSI și a oamenilor săi, campanie în susținerea căreia adevărul avea o importanță minoră. Instituției și șefului său li s-au adus acuzații dintre cele mai fanteziste. Atunci s-a lansat și zvonul conform căruia Eugen Cristescu ar fi plecat nu numai cu documente, ci și cu anumite sume de bani în valută forte (ceva gen „conturile secrete”).

Anii de anchete și detenție au dovedit că nu a fost nimic adevărat. Până a se ajunge însă la o asemenea concluzie, Eugen Cristescu murise în închisoare, la 12 iunie 1950. Avea doar 55 de ani.

Cartea *„Omul de taină al Mareșalului”* se citește pe nerăsuflăte. Iar colecția de documente pe care o conține (îndeosebi materiale de anchetă) fac din aceasta o lectură necesară pentru oricine dorește să fie sigur că erorile trecutului nu trebuie să se repete. Întrucât, iată, minciunile ies la iveală. Din păcate, însă, pentru unii prea târziu. După ce răul a fost produs.

Paul Carpen

„MITURI” MINCINOASE (III)

Continuăm serialul privind imaginea distorsionată creată înainte, în timpul și după evenimentele din decembrie 1989 serviciului de informații privind securitatea României în perioada comunistă prin **abordarea unui alt „mit”**, cel conform căruia **Securitatea ar fi urmărit majoritatea populației**, ceea ce a indus psihoza dosarului de securitate.

Numărul persoanelor urmărite de Securitate a fost mult mai mic decât au susținut detractorii instituției

Psihoza urmăririi și a dosarului de securitate, indusă în populație în mod interesat și profesionist, i-a stimulat pe mulți să afirme că au fost în vizorul hulitei instituții, să invoce existența unui dosar și să-l solicite chiar, în condițiile în care „opoziția” lor față de regimul Ceaușescu nu a depășit nivelul audierii emisiunilor postului de radio Europa Liberă, al proliferării unor bancuri sau al comentariilor cu subînțeles, față de care nu se mai formaliza nimeni.

Securitatea desfășura o activitate de culegere a informațiilor de primă sesizare privind fapte sau activități de natură a se constitui în amenințări la adresa securității naționale în locuri și medii unde se puteau produce. Această activitate era numită **supravegherea informativă generală**.

Exista, totodată, și **o supraveghere informativă specială**, care era **o formă de monitorizare a persoanelor** care erau socotite **pretabile la acțiuni potrivnice siguranței statului**. Erau incluse în această formă de lucru persoane cu antecedente politice sau penale, care au făcut obiectul unor măsuri preventive, pentru a li se cunoaște conduita ulterioară, sau persoane semnalate cu intenții de evaziune sau de rămânere ilegală în străinătate, cunoscute cu relații neoficiale în rândul unor cadre de spionaj sau cu rude apropiate în exterior ș.a. Informațiile privind aceste persoane erau gestionate în **mapele de supraveghere informativă**.

Verificarea și documentarea indiciilor privind săvârșirea unor fapte care puteau leza siguranța statului făceau obiectul **urmăririi informative**, cadrul de desfășurare a acestei activități fiind **dosarul de urmărire informativă**.

Supravegherea informativă presupunea un minimum de mijloace informativ-operative, de regulă doar rețeaua informativă, pentru a sesiza din timp eventualele amenințări la adresa valorilor apărute. Monitorizarea putea dura ani de zile, atâta timp cât motivele care au stat la baza includerii persoanelor respective în această formă de lucru erau considerate generatoare de riscuri.

Urmărirea informativă se iniția în cazurile când existau informații temeinice că se preconizează ori se desfășoară activități ilegale care erau menționate în planurile de căutare a informațiilor în probleme sau obiective, stabilind măsuri concrete pentru verificare și documentare. În dosarele de urmărire informativă se lucra pe bază de planuri de măsuri, punerea în aplicare a acestora fiind analizată periodic, de regulă la 6 luni, la diverse niveluri ierarhice. Se folosea toată gama mijloacelor și metodelor activității informativ-operative, respectiv agentura, mijloacele tehnice de ascultare a convorbirilor telefonice sau a discuțiilor ambientale, interceptarea corespondenței, pătrunderea și percheziția secretă, legenda, combinația informativă.

Luarea în lucru prin dosar de urmărire informativă sau cuprinderea în supraveghere informativă se faceau în cazuri strict prevăzute în reglementările de muncă, pe baza unui raport temeinic motivat și în baza unor aprobări la nivelurile ierarhice. Dacă **supravegherea informativă era aprobată de șefii de serviciu, dosarele de urmărire informativă erau deschise doar cu acordul conducerii unităților informative** (șeful unității sau locțiitorul care coordona serviciul în care lucra ofițerul).

Baza de lucru a Securității era constituită din persoanele cuprinse în urmărirea informativă și în supravegherea informativă, iar **dosarele Securității erau reprezentate de dosarele de urmărire informativă și mapele de supraveghere informativă.**

Existența în arhive a unor **informații obținute disparat**, în anumite circumstanțe, și care nu au fost puse în lucru, nu înseamnă că persoanele în cauză au fost urmărite de Securitate. În consecință, acestea **nu reprezintă dosare de securitate.**

Am apelat la aceste detalii tehnice pentru a facilita înțelegerea corectă a unor termeni precum baza de lucru, dosarul de urmărire informativă, mapa de supraveghere informativă etc., la care vom face referiri în cele ce urmează.

În ce privește **evoluția bazei de lucru a Securității**, indicatorul cel mai relevant privind cuprinderea măsurilor individuale de monitorizare și control

informativ, ne vom referi tot **la perioada ulterioară anului 1965, când activitatea de informații a intrat într-o nouă epocă.**

Pentru anii de început ai acestei perioade, beneficiem de o sumedenie de date concrete publicate de SRI în *Cartea Albă a Securității*. Astfel, în volumul III, la pag. 94, se menționează că, conform statisticilor vremii, **la 1 ianuarie 1965, în evidențele de securitate erau cuprinse 560.336 de persoane**, cifra incluzând însă și dosarele preluate de Securitate de la SSI, Siguranță și Biroul II al Marelui Stat Major.

Situația exactă este prezentată în volumul IV al aceleiași lucrări, la pag. 84, rezultând că, **la 1 ianuarie 1968, baza de lucru a Securității cuprindea 426.464 de persoane**, din care **417.075 în supraveghere informativă și 7.389 în urmărirea informativă.**

Cele mai multe persoane aflate în supraveghere informativă (117.297, respectiv 27,6%) erau membri ai fostei organizații legionare, ai Partidului Național Creștin, ai organizațiilor de tineret ale acestora, mai ales cei care deținuseră grade sau funcții.

În contextul reevaluării concepției de muncă și al punerii în prim plan a activității preventive, **în cursul anului 1968**, activitatea informativ-operativă a fost orientată și concentrată numai asupra „persoanelor efectiv pretabile la acțiuni dușmănoase”. Această orientare a condus la **reducerea numărului de persoane din baza de lucru cu 88,4%, de la 426.464 persoane la 49.319**. Cele mai semnificative reduceri s-au produs la următoarele categorii de persoane: 83,5% (de la 117.297 la 19.394) la membrii fostei organizații legionare, ai PNC și ai organizațiilor de tineret; 95,5% (de la 104.306 la 4.657) la foștii membrii și cadre de conducere din PNȚ, PNL și organizațiile de tineret ale acestora; 94,3% (de la 25.657 la 1.473) la persoanele care au deținut funcții de conducere în organizațiile fasciste, naționaliste (germane, maghiare, sioniste, ucrainene) și persoanele cu activitate naționalistă și iredentistă; 65,3% (de la 21.918 la 7.611) la condamnații după 23 august 1944 pentru „activitate dușmănoasă care prezintă pericol pentru securitatea statului, 96,1% (de la 20.316 la 786) la „foștii industriași, moșieri, mari comercianți, acționari și fabricanți”.

Din totalul celor **49.319** persoane care au rămas în baza de lucru a Securității la sfârșitul anului 1968, activitatea de **supraveghere informativă** acoperea 87,5% (**43.154 persoane**). În **urmărirea informativă** erau cuprinse numai **7.389 de persoane**, iar până la sfârșitul anului următor numărul acestora

a scăzut la **6.146**. Urmărirea informativă a acestora s-a efectuat pentru următoarele motive: spionaj – 1.762; trădare de patrie - 297; agitație cu caracter dușmănos – 1.621; activitate legionară – 944; activitate naționalist-șovină – 359; sabotaj – 166 și „activitate pe linia unor partide” – 150. Interesant este că ponderea în baza de lucru a Securității în anul 1968 pentru motive asimilabile „poliției politice”, respectiv „agitația cu caracter dușmănos” și „activitatea pe linia unor partide”, se ridică doar la **28 %** din total.

În anii 1969 și 1970, baza de lucru a Securității a continuat să scadă, ajungând la **29.383 de persoane**, din care 24.281 în supraveghere informativă și 5.102 în urmărire informativă.

În anii următori, numărul persoanelor urmărite informativ s-a menținut la un nivel relativ constant (5.300 – 6.400 persoane). În **anul 1978** a crescut la **7.633**.

În ce privește **baza de lucru pe profil de Informații Interne**, ea cuprindea 24.990 de persoane la începutul anului 1970, 9.537 în 1971 și **10.530 în anul 1973**, cumulând supravegherea informativă cu urmărirea informativă. Pentru anii următori nu mai am la îndemână cifre la nivelul profilului, însă pot prezenta date privind baza de lucru din diverse etape **pe unele problematice din competență**:

- În anul 1985, în problema „**Foști condamnați pentru infracțiuni contra securității statului**” erau lucrate **4.165 de persoane** (384 în dosare de urmărire informativă și 3.817 în mape de supraveghere informativă) – sursa *SECURITATEA – Structuri/Cadre, Obiective și Metode*, vol. 2, 1967-1989, Ed. Enciclopedică, București 2006, pag. 688.

- În anul 1984, în problema „**Foste partide burghezo-moșierești**” erau lucrate, la nivelul țării, **141 de persoane** prin dosare de urmărire informativă, iar **alte 3.087** erau monitorizate în cadrul supravegherii informative, între acestea regăsindu-se cele care au deținut funcții de conducere de la membru al Consiliilor județene în sus (*Op. cit.*, pag. 660).

- Numărul persoanelor urmărite de Securitate nu a fost la nivelul psihozei de după Revoluție nici **în domeniile de Artă-Cultură, Presă-Radioteleviziune – Poligrafie, Sănătate și Justiție**. Din *Raportul privind controlul desfășurat asupra activității Serviciului V din Direcția I* în perioada 1 iunie 1986 - 30 iunie 1987, document la care am mai făcut referire, rezultă că, în anul 1986, aveau **dosare de urmărire informativă 548 de persoane** din aceste domenii (213 – Artă-Cultură, 48 – Presă, Radioteleviziune, Poligrafie,

293 Sănătate și 44 Justiție) **și mape de supraveghere informativă alte 2.549** (717 – Artă-Cultură, 118 – Presă, Radioteleviziune, Poligrafie, 1.441 – Sănătate și 273 Justiție). Făcând o medie pe județe, din toate domeniile menționate erau urmărite calificat 13 persoane și monitorizate informativ alte 60 persoane. Evident, baza de lucru a Securității era diferită de la un județ la altul, fiind influențată de mulți factori.

Din *Raportul privind analiza muncii pe anul 1986* (Op. cit., pag. 692-699), rezultă că, în anul analizat, **nu existau în lucru dosare de urmărire informativă la 26 securități județene pe linie de Presă și Poligrafie, la 11 pe Justiție, la 4 pe Artă-Cultură și 1 pe Sănătate**. Luând în considerare toate aceste domenii cumulativ, cele mai puține dosare de urmărire informativă în lucru aveau securitățile județene Alba, Tulcea, Vaslui și Bistrița-Năsăud - câte 3, Bacău, Neamț și Mehedinți – câte 4.

De menționat, în context, și faptul că **multe dosare de urmărire informativă erau derulate pe parcursul mai multor ani**, ceea ce diminua numărul total de persoane cuprinse în această formă calificată de urmărire a Securității pe anumite intervale de timp. Spre exemplu, din totalul dosarelor aflate în lucru în 1987, un număr de 128 aveau o vechime mai mare de 3 ani, 59 de peste 5 ani, 8 de peste 9 ani și 7 de peste 10 ani, ceea ce procentual se ridica la peste 40%.

Un calcul simplu permite evaluarea numărului total de persoane **din domeniile de Artă-Cultură, Presă, Radioteleviziune, Poligrafie, Sănătate și Justiție care au fost lucrate prin dosare de urmărire informativă în perioada 1981 – 1989 la circa 2.000 persoane**.

Aceeași situație exista și în cazul mapelor de supraveghere informativă în care erau monitorizate *à la longue* persoane care făcuseră parte din organizația legionară și deținuseră funcții de la șef de garnizoană în sus, din PNT, PNL și PSDI (de la funcția de membru în consiliile județene), executaseră pedepse privative de libertate pentru săvârșirea unei infracțiuni contra securității statului, întrețineau relații neoficiale sau suspecte cu cetățeni străini suspecti de spionaj ori care făceau parte din grupări antiromânești și/sau anticomuniste din străinătate, aveau rude apropiate în exterior cu atitudini ostile regimului de la București, erau semnalate cu intenții de trecere frauduloasă a frontierei de stat sau de rămânere ilegală în străinătate,

beneficiaseră de burse ori ajutoare materiale din partea unor organizații din străinătate cunoscute drept acoperire a serviciilor speciale.

Numărul relativ mic, în anii '70 și '80, al dosarelor de urmărire informativă – instrumentul de lucru activ și complex al Securității – se datora și unei anumite rețineri a cadrelor de informații de a apela la acest instrument profesional care incumba exigențe stresante (analize, termene etc.). Aceasta în condițiile în care concepția de muncă preventivă permitea luarea unor măsuri de acest gen (avertizare, atenționare ș.a.), cu care se finalizau de regulă și dosarele de urmărire informativă, încă din faza supravegherii informative.

Aceasta este dimensiunea reală a bazei de lucru a Securității. Neonorarea solicitărilor de acces la propriul dosar de către C.N.S.A.S. în multe circumstanțe nu se datorează unor manopere oculte, ci simplului fapt că **Securitatea, contrar percepției induse, nu deschidea dosare de urmărire oricui și fără un temei serios, desigur în limitele modului de configurare** în perioada comunistă **a riscurilor și amenințărilor la adresa ordinii constituționale și a intereselor României.**

Gl. bg. (r) Vasile Mălureanu

(urmare în numărul viitor)

CONTRIBUȚII LA DESCIFRAREA UNEI PAGINI DE ISTORIE

La începutul lunii martie 1989, mai multe agenții de presă și posturi de radio străine au comunicat textul celebrei „Scrisori a celor șase” foști demnitari comuniști. Era un protest public de rezonanță, care sintetiza nu doar nemulțumirile și frământările autorilor, dar care prelua, de asemenea, acuzații și incitări la adresa României care deveniseră tot mai frecvente în *mass-media* externe.

Mânat de înțelepciunea populară care spune „*Mai bine mai târziu decât niciodată*”, am resimțit îndemnul de a oferi publicului interesat câteva precizări veridice, din interior, necesare și utile pentru fixarea în realitate a adevărului istoric.

România suporta atunci rigurile drastice ale aprigului război rece, iar conexiunile în lumea subterană a spionajului și trădării cunoșteau o dramatică expansiune. Principalele obiective urmărite prin activitățile de această natură desfășurate împotriva României erau: destabilizarea politico-socială, provocarea de tensiuni interne, manipularea unor grupuri de persoane.

O lungă perioadă de timp, Occidentul salutase și evidențiasse cu un entuziasm interesat prestațiile independente și suverane ale României, dar culisele Noii Ordini Mondiale l-au constrâns, treptat, la falseturi și pervertiri ale scopurilor sale inițiale. În general, comunismul trebuia să dispară, nemaifiind compatibil cu noile proiecte geopolitice și geostrategice.

Concomitent, Estul acuza dur România și o amenința mai ales pentru drumul politic urmat după Declarația de Independență din aprilie 1964, de eradicare a hegemonismului sovietic, cu consecința sa, înlăturarea din înalte funcții decizionale a rețelei kominterniste implantate după Yalta. Conform noilor directive, țara noastră era tratată ca stat inamic.

Marșarierul istoric al revenirii la capitalism a rulat în spațiul est-european pe catifea (fără victime), cu excepția României, care avea de decontat

o notă de plată supraîncărcată de nesupunerile acuzatei dictaturi, care optase pentru înfruntarea nediferențiată a marilor puteri. Aceste puteri sunt cele care au decis manipulările, imensul trucaj prin care țara noastră a fost lăsată pradă războiului mascat, încheiat cu însângerarea istoriei naționale.

Un comentariu de atunci al Agenției *France Presse* releva că: „*instigatorii acestei pseudo-revoluții aveau ca obiectiv principal camuflarea manipulării și acreditarea unei revoluții spontane*”.

Virgil Măgureanu, gestionar al informației secrete în primii ani de după 1989, a precizat în mai multe împrejurări că strategia contra României fusese scrisă în exterior (teză susținută de tot mai mulți politologi și istorici) și că nu este justificată folosirea denumirii de revoluție pentru evenimentele din decembrie 1989. Jurnalistul francez Patrick Pesnot menționa, în cartea sa „*Les espions russes de Staline à Poutine*”¹: „*Scenariul a fost scris în străinătate. Revoluția română nu este o mișcare spontană, cum pretind beneficiarii puterii*”.

Strategia standard folosită pentru schimbarea din exterior a unor regimuri aflate în afara controlului are drept componentă principală o mare cantitate de atacuri devastatoare prin media, iar dacă acestea se dovedesc insuficiente pentru a provoca revoltă, atunci se recurge invariabil la componenta militară – lovituri de stat, invazii ș.a.

Lumea spionajului și trădării este în mod necesar conectată masiv la strategiile citate. Datele exploatabile în scopul subminării statului subiect dețin un loc important în ansamblul informațiilor secrete obținute prin demersuri conspirate.

Inexorabil, presa aflată sub comandă servește mașinațiunilor puse la cale de către servicii de spionaj, diseminând relatări despre fapte și evenimente care ținesc uzurparea opțiunii populare. Un grup restrâns de oameni își asumă în fals libertatea de a vorbi în numele poporului – folosind discreționar sintagma „*opinia publică*” sau, pe un plan și mai cuprinzător, „*comunitatea internațională*”. Jucând cartea credibilității, înșelătoria trebuie să aibă întotdeauna un sâmbure de adevăr pentru a se obține reacția prezumată la

¹ A se vedea revista „Vitrallii – Lumini și umbre” nr. 4

public. Se poate afirma că România fusese prinsă în malaxorul celui mai puternic, celui mai eficient și demolator sistem de propagandă din istorie. Un dirigitor al presei vestice preciza că „*meseria noastră este de a le da oamenilor nu ceea ce își doresc, ci ceea ce decidem noi că ei ar trebui să aibă*”.

În plan intern, în anii '80, strategia de dezvoltare forțată impusă de regimul dictatorial a fost puternic afectată de deteriorarea îngrijorătoare a calității vieții, cauzată în bună măsură de marasmul indus prin aventura plății în trombă a datoriei externe.

Prevalența exportului dijmău grav aprovizionarea la intern și, pe cale de consecință, cauza amplificarea stărilor de nemulțumire generalizată. Legitime incipient, aceste nemulțumiri au fost treptat potențate prin manipulări incitatoare, în care se invocau frecvent drepturile omului, și au ajuns să capete forme de ostilitate.

Securitatea națională, ca instituție de apărare informativă a României, și-a făcut datoria și a sesizat oportun, constant și cuprinzător, forul politic decizional suprem despre evoluțiile concrete, despre stări de pericole potențiale. Reacțiile de înlăturare a cauzelor acestor nemulțumiri erau însă tot mai sărace. Istoricul Alex Mihai Stoenescu arată în volumul său „*Istoria loviturilor de stat în România*” că „*sistemul de informare al securității avea un caracter profilactic și patriotic*”.

În concordanță cu standardele axiomatice menționate, putem admite că „*Scrisoarea celor șase*” era o acțiune programată, o lance spectaculoasă, de răsunet, prin care conspiratorii externi și interni doreau să declanșeze un atac devastator, mai ales împotriva conducătorului României.

Protagoniștii interni ai „*scrisorii celor șase*” au fost Gheorghe Apostol și Silviu Brucan și numai adiacent Alexandru Bârlădeanu, ceilalți trei (Constantin Pârvulescu, Corneliu Mănescu și Grigore Răceanu) acceptând rolul de colaterali.

Actul în sine este o expresie directă a simbiozei malefice între spionaj și trădare.

Gheorghe Apostol și Silviu Brucan erau înregimentați, cu vechi state de combatanți, în slujba serviciilor speciale ale celor două mari puteri, iar asupra

lui Alexandru Bârlădeanu un agent vest-european încercase o acțiune de racolare, bătând, însă, în retragere după ce subiectul a refuzat să redacteze în scris informațiile date verbal despre România.

Faimoșii Gheorghe Apostol și Silviu Brucan trădau primul din postura de fost numărul doi în partid și, în ultima perioadă, de ambasador, iar cel de al doilea din poziția de lider de presă stalinist și kominternist, devenit mai apoi ambasador în America, el fiind agent bilateral.

Alexandru Bârlădeanu fusese o perioadă (concomitent cu Gheorghe Apostol) membru al conducerii partidului, viceprim-ministru în guvern și era academician.

Spirala ascensiunii lor a fost facilitată de convergențe politice, iar traiectoria descendentă de luptele de culise, împinse până la ostilitate și război personal.

Atunci când au fost puși în situația de a da socoteală pentru faptele lor, cei trei și-au mărturisit amplu acțiunile prin care au slujit interese străine, serviciile pe care le-au oferit spionajului împotriva României.

În articolul **„Cinci ani de la Revoluție”**, publicat de Sergiu Nicolaescu (din poziția sa de vicepreședinte al Comisiei parlamentare de cercetare a evenimentelor din decembrie), se precizează că: *„Silviu Brucan a internaționalizat acțiunile **ce trebuiau** să aibă loc în România, prin vizitele în S.U.A. și U.R.S.S. – prin întocmirea, de unul singur, a scrisorii iscălite și în numele celorlalți”*.

Adevărul pur este că niciunul nu a semnat documentul, numele fiindu-le scrise în baza consimțământului dat. Propaganda a apelat la falsul cu semnatarii, întrucât altfel documentul risca să fie discreditat. Niciunul dintre „semnatarii” nu a văzut fizic scrisoarea, ea rămânând o șușanea între Silviu Brucan și P.P., cadru C.I.A., la întâlnirea lor, avută cu o zi înaintea difuzării. Chiar Silviu Brucan a fost surprins de telefonul primit de la BBC, prin care i s-a cerut să certifice numele „semnatarilor”.

Deosebit de contrariat de publicare a fost Alexandru Bârlădeanu, care declara că *„aveam de precizat pe tema economiei de piață”* și, similar, Corneliu Mănescu *„în probleme de politică externă”*.

Gheorghe Apostol mai contactase vreo 15 alți „foști” care deținuseră funcții în partid, pentru a obține și adeziunea lor, dar a fost constant refuzat. O poziție fermă a avut Constantin Pârvulescu, care și-a dat acordul numai după ce Gheorghe Apostol l-a asigurat că scrisoarea nu va fi dată străinătății, ci direct lui Ceaușescu. Fără să vrea și fără să știe, Gheorghe Apostol a trișat.

Un mobil al aderării lui Grigore Răceanu, personaj insignifiant în raport cu ceilalți cosemnatari, l-a constituit faptul că Ceaușescu a refuzat să-l primească în audiență atunci când fiul său, Mircea Răceanu, director în Ministerul Afacerilor Externe al României, fusese arestat și mai apoi condamnat pentru trădare în favoarea S.U.A.

Corneliu Mănescu, colateral acțiunii, a explicat că, în timp ce era ambasador în Franța, au fost trimiși din țară doi curieri cu o importantă sumă în dolari, pe care Mitterrand o solicitase lui Ceaușescu drept ajutor pentru campania sa electorală. Suma trebuia înmănată lui Mitterrand, dar Corneliu Mănescu a apelat la o formulă intermediară, afirmând că a predat-o ministrului de Interne, care trecea drept bun amic al lui Mitterrand. De aici, cazul este în profundă nebuloasă, filmul rupt ridicând importante întrebări de fond, iar Corneliu Mănescu nu a putut furniza explicații credibile, argumentate. A doua zi după câștigarea scrutinului, Mitterrand îl ataca dur pe Ceaușescu, iar în decembrie 1989 s-a declarat susținător al intervenției militare în România. Este posibil ca importanta sumă trimisă de Nicolae Ceaușescu să nu fi ajuns la destinatar. Aceasta este istoria adevărată.

În niciun stadiu al cercetării informative a cazului scrisorii, la niciun nivel, nu s-a pus problema implicării penale a autorilor, deși juridic existau temeiuri.

Cu excepția lui Silviu Brucan, care avea spatele asigurat de cele două mari puteri, ceilalți au prezentat scrisori de căință (o excepție a fost iarăși Constantin Pârvulescu, care datorită vârstei nici nu a fost audiat).

Pe traseul revenirii sale de la post, ambasadorul Gheorghe Apostol făcuse o escală la Londra, predând la BBC o amplă scrisoare de acuzare a lui Ceaușescu și a României. Era încă o dovadă că nu i s-a vindecat niciodată durerea de perdant al funcției numărul unu în partid în favoarea lui Ceaușescu

(după decesul lui Dej). Trebuie arătat clar că el a pierdut această funcție de fapt datorată înregimentării sale sovietice. Și Silviu Brucan era în recidivă. El mai predase o scrisoare la americani anterior acțiunii în discuție.

Cea mai „aspră” consecință pentru actele sale de trădare, detaliat mărturisite, a suferit-o Gheorghe Apostol. A fost convocat la CC al PCR, în fața unui conclav de opt secretari din conducere, față de care și-a recunoscut, spășit, trădările, fiind tovarășește mustrat, acțiune încheiată cu o informare scrisă prezentată secretarului general.

Toate alcătuirile în cazul „scrisorii” probează că ea a fost parte constitutivă a acțiunilor strategice desfășurate împotriva României.

*

În numărul din 20/26 martie 2009, revista „Flacăra” a publicat sub genericul „Martie '89”, un articol prin care Ion Iliescu informează națiunea că *«exact acum 20 de ani, după transmiterea la “Europa liberă” a scrisorii celor șase, am decis să întocmesc un text mai virulent de analiză pentru răsturnarea regimului Ceaușescu»*, dar că filiera transmiterii clandestine în străinătate (Măgureanu - Ov.Trăsnea) nu a funcționat. Mai precizează că *„se poate face o distincție între tonul și poziția nu tocmai severă, oarecum condescendentă chiar, a Scrisorii celor șase și textul redactat de mine, care era o veritabilă incitare la revoltă a populației”*.

Mai dezvăluie că *„încercări de contactare a armatei s-au dovedit periculoase. O imprudență a generalului Militaru s-a soldat cu rețineri și percheziții”*.

Teza despre *„incitarea la revoltă”*, alăturată *„contactelor cu responsabili ai armatei”*, s-a materializat în programul atacului din decembrie 1989.

În scrisoarea prin care culpabiliza sistemul al cărui propovăduitor fusese, Ion Iliescu se îngrijorează de consecințele ajungerii acesteia în mâna Securității, deși știa de 20 de ani că niciunul dintre „cei șase” nu avusese de suferit.

Dumnealui cunoștea, la fel de bine, rezultatul cercetărilor făcute atât de Comisia parlamentară asupra evenimentelor din decembrie, cât și de

procuratură în legătură cu asasinatele comise în timpul cât dânsul exercita funcția supremă în stat. Cu toate acestea, domnul Ion Iliescu a continuat cu osârdie nedreaptă, falsificând realitățile, să învinuiască public categoria socio-profesională militară, care constituțional a apărut siguranța națională a statului român. Marota antisecuritate se dovedea a fi osificată în concepțiile unora.

„Istoria loviturilor de stat în România” consemnează: „Campania de identificare a securității ca teroristă a fost lansată și susținută de puterea nou-instalată” și că: „Istoria îi va identifica pe trădătorii care au venit la conducerea țării”.

Textul scrisorii, redactată atunci de Ion Iliescu, prezintă un amplu rechizitoriu al dictaturii (în viziune personală), fixând vinovăția și responsabilitatea exclusiv pe seama dușmanului său, Nicolae Ceaușescu. Acuzațiile de forță au fost translatate juridic, fundamentând tranșant condamnarea la pedeapsa capitală.

*

Subversiunea sofisticată, orchestrată din străinătate, care a provocat însângerarea abominabilă și nedreaptă a istoriei naționale, este treptat devoalată, dar rămâne în mare măsură necunoscută publicului.

Românii, sugestionați prin sarabanda acțiunilor de război psihologic, revendicau în mod legitim îmbunătățirea standardelor de viață. Suprapus acestora, Vestul înfăptuia atacul de eliminare a regimului socialist. Orice revoluție se legitimează prin progrese în creșterea calității vieții, or această condiție, exceptând categoria minoră a îmbogățiților, s-a afirmat la grosul populației prin dramatice regrese.

În '89, după ce războiul psihologic nu a dat decât parțial rezultatele scontate, s-a trecut la angajarea componentei militare.

În august 1989, Victor Atanasie Stănculescu, prim-adjunct la MAPN, a fost contactat organizat la Balaton-Ungaria și instruit de către vârfuri ale KGB și AVO, cu privire la strategia atacului mascat, programat împotriva României. Premergător lui decembrie '89, contraspionajul autohton a controlat contacte între cadre de spionaj din Est și din Vest pentru schimb de informații vizând România. În contextul conlucrării Est-Vest, Victor Atanasie Stănculescu,

suspect că avea apartenență la un serviciu vestic, ajunge, ca executant, la dispoziția esticilor citați mai-sus.

Potrivit relatărilor lui Victor Atanasie Stănculescu, unele sincopate, reprezentantul KGB la întâlnirea de la Balaton a precizat, acuzator, că: „*România respinge tot ce vine de la Moscova*” (mai pe înțeles, respingea prestațiile pro-americane ale lui Gorbaciov – n.n.) și că „***ESTUL ȘI VESTUL SE PUSESERĂ DE ACORD CU PRIVIRE LA ACȚIUNILE ȘI OAMENII DIN ROMÂNIA***”, că strategia atacului viza:

- **schimbările din România vor fi sângeroase;**
- **Ceașescu o va termina rău;**
- **Securitatea trebuia să dispară,**

trasoare absolut scelerate, care nu lăsau niciun dubiu cu privire la psihoza fascistoido-stalinistă care i-a dominat de autorii externi ai programului, cărora li s-au subordonat demential organizatorii interni, scenariul fiind executat și finalizat întocmai în zilele apocaliptice din decembrie '89.

Victor Atanasie Stănculescu mai precizează că: „*pe Ceaușescu îl îndepărtasem prin lovitura de stat*” și, foarte la obiect, că „*personal, am ales ca Ion Iliescu să preia puterea*”, fără să-l disocieze de acordul Est-Vest. Cu cinism, mai arată că „*m-am abținut să fiu prezent la măcelărirea mulțumii – nu era bine să fiu acolo*”.

În septembrie 1989, o lună după Balaton, Victor Atanasie Stănculescu a fost contactat, în secret, de către atașatul militar ungar la București, cadru de informații, căruia, spune Victor Atanasie Stănculescu, „*i-am dat tot de ce avea nevoie*”.

Doi dintre executanții acțiunilor subversive ale străinătății, Victor Atanasie Stănculescu și Tökes Laszlo, după 1990 s-au bucurat de onoruri speciale, recompensatoare, la Londra și, respectiv, Washington, aici chiar din partea președintelui S.U.A.

Iașiul trebuia să marcheze începutul, dar a eșuat datorită, în principal, lipsei de credibilitate la public a programului.

A urmat episodul Timișoara. Debutul scenariului este resimțit într-o comunicare operativă în 12 decembrie, când un trădător local informează

legătura superioară cu acoperire diplomatică despre „realizarea deja a lanțului viu în jurul Consiliului Județean, în jurul lui Tökes, până la Gyula” și că: „avem nevoie, urgent, de bani, pentru continuarea acțiunilor”.

Sergiu Nicolaescu, în articolul deja citat, notează că „**exagerarea evenimentelor de la Timișoara avea rolul de a motiva o intervenție străină**”.

Reacția armatei a fost provocată, în principal, de grupuri constituite și pregătite în Ungaria, grupuri alcătuite îndeosebi din infractori de frontieră (returnați, în '88-'89, României), care aveau consemn de atac la comandă. Au fost infiltrate și grupuri paramilitare de străini, sub acoperire de turiști, care s-au dedat la distrugeri vandalice, la concurență cu autohtonii penali.

Zvonistica pregătită și susținută a consternat și împietrit mapamondul și țara prin anunțarea zecilor de mii de victime, cifre absolut aberante ale represiunii, puse în principal pe seama Securității, ca și paranoica montură cu cadavrele mutilate. În cartea citată despre „*Spionii ruși*”, Tökes este taxat ca fiind un instrument, o marionetă a istoriei.

Adunarea de la București, 21 decembrie '89, nu putea fi scutită de impactul zvonisticii Timișoara, cu rezonanță emoțională la public. În lucrarea „*Spionii ruși*”, autorul constată că: „manifestanții nu sunt încă ostili”, dar că, la scurt timp, în difuzoare se aud rafale de arme și strigăte de panică. Era o înregistrare pregătită, special făcută sub spectrul falsurilor, care a marcat intrarea în acțiune a grupurilor diversioniste, gen Timișoara.

În seara de 21 decembrie au fost înregistrate victime care, probabil, au motivat sinuciderea lui Milea, dar mai ales lovitura de stat militară, semnată de către Victor Atanasie Stănculescu, în 22 decembrie la ora 10. A urmat imediat încredințarea puterii lui Ion Iliescu, agrementarea de către acesta a lui Militaru ca ministru al Apărării Naționale, deși cunoștea antecedentele sale.

Noua putere omite să informeze țara și străinătatea despre arestarea la ora 16⁰⁰ a cuplului dictatorial, pentru a nu-și pierde motivația de a continua represiunea, iar la ora 18⁰⁰ este declanșată canonada de foc în București, extinsă la județe, cu tir unidirecționat, fără oponenți, fără contralovituri.

Puterea nou-instalată a avut tot interesul să întrețină pervers tensiunea chiar cu acțiuni criminale, pentru a pune la adăpost atacul mascat, scenariul străinătății.

23 decembrie marchează ieșirea la rampă a primului terorist autentic și bestial asasin, Nicolae Militaru, care organizează și ordonă masacrarea echipajelor USLA, iar mai târziu măcelul abominabil la Otopeni, ambele pe motivații mincinoase, înșelătoare. În mai multe localități din țară cad victime din sistemul Securității.

În 24 decembrie, au fost atacate terorist, de către echipe militare, cu foc masiv, locuințe, între care și cele ale unor ofițeri de contraspionaj români, urmărindu-se eliminarea fizică a acestora. Dosarele privind asemenea acțiuni au fost mutilate și faptele mușamalizate de către procurorii militari.

Toate provocările antisecuritate puse în scenă de puciști urmăreau declanșarea războiului civil. Țapul ispășitor, Securitatea, conștientă de interesul național, nu a dat curs provocărilor.

Implantată în 22 decembrie, ora 10⁰⁰, prin lovitura de stat, noua putere este răspunzătoare de gestionarea evenimentelor, de consecințele rezultate, cu precădere cele care au însângerat istoria națională.

Fostul procuror Dan Voinea, implicat în evenimente, a declarat, recent, că: „*Ion Iliescu și echipa lui au creat o asemenea isterie, încât oamenii se omorau între ei*”. Dosarele scot la iveală manipulări prin ordine haotice, contradictorii, date unor militari postați pe clădiri, să tragă în cei din stradă, care, chiar dacă sunt în uniformă, sunt „*teroriști*”, trimiterea unor formațiuni militare ale MI să „*cerceteze*” zone unde erau așteptate cu foc de Armată etc.

În niciun caz armata națională, patriotică, nu trebuie culpabilizată, ci trădătorii strecurați în conducere trebuie chemați să răspundă pentru faptele lor antipatriotice, odioase.

„*Istoria loviturilor de stat în România*” consemnează realitatea că „*principalele instituții vinovate de morții revoluției, cât și de catastrofa politică, economică și socială a națiunii, a statului – factorul politic, armata, justiția – au supraviețuit prin găsirea unui vinovat bine marcat: Securitatea*”,

care a „plătit cu pierderi umane, cu ofițeri condamnați la mii de ani de pușcărie, fără bază juridică”.

La 30 decembrie, puterea a comis și distrugerea serviciului național de informații, obiectiv prevăzut în programul străinătății, o crimă imprescriptibilă, cu consecințe deosebit de grave.

Atacului armat i-a urmat agresiunea asupra bazei economico-sociale, ca urmare a numirii de către Ion Iliescu, ca prim-ministru, la solicitarea expresă a lui Silviu Brucan, a celui care a declarat, degradant și antinațional, că industria este un morman de fiare vechi, care a decis eliminarea subvențiilor, lichidarea CAP-urilor ca structuri comuniste (deși România avea sistem cooperatist încă din 1927), desființarea irigațiilor și a mineritului ș.a., toate reprezentând premisa destructurării economiei naționale printr-o strategie dictatorială de demolare, mascată în perorații abstractizate despre reformă, democrație, revoluție, totalitarism ș.a.

Fundamental, economia cea blamată, prăduită și înstrăinată, se ilustra prin participări în top mondial, era în măsură să dezvolte investiții fără împrumuturi înrobitoare, să susțină fundamental bugetul. Cumulând și culpabila înstrăinare a bogățiilor solului și subsolului, unele de substanță strategică, găsim și motivația disperării unor obidiți actuali. Toate aceste fapte sunt repere penale mult mai dure decât cele puse în cărca împușcatului – ele revin celor care, în mod iresponsabil, nedemn și antinațional, au participat succesiv la dezastru. Mulți dintre ei, mai ales întâiul prim-ministru, prin prezențe agasante pe TV, dau și astăzi lecții de morală națiunii.

Psihologia de pradă, corupția s-au generalizat, morala publică este în cădere liberă, solidaritatea socială în complexă avarie.

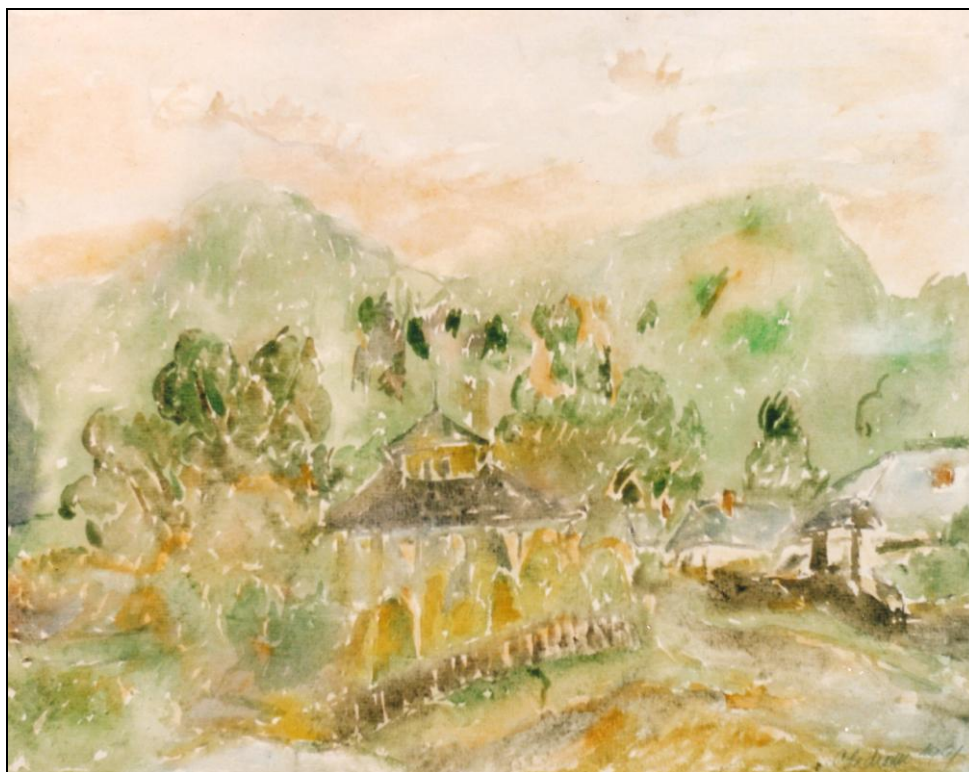
Pentru demnitatea românilor devine imperativă și de onoare obligația responsabililor puterii să înlăture obstaculările politice, să se debaraseze de balastul dezinformărilor despre decembrie 1989 și, pentru adevărul istoric, să publice realitățile rezultate din cercetări:

1. Cine cu cine s-a luptat? De către cine a fost măcelărită mulțimea? Cine și din ordinul cui a executat focul unidirecțional? Dacă „terorismul” a

funcționat, cum de nu a atins, nu a zgâriat măcar, pe niciunul din noua putere?

2. Cine a decis deschiderea frontierelor în situația de criză majoră care amenința grav destrucțurarea teritorială?
3. Cine și pe ce temeiuri a ordonat distribuirea haotică de arme oricui, un act care a avut consecințele criminale?

General Victor Neculoiu

PENSIONARI DIN GERMANIA ÎȘI ALEG PROPRIUL PARLAMENT

Titlul de mai sus nu este o glumă sau o figură de stil, ci o realitate pentru cea mai mare țară din Europa, Republica Federală Germania. Recent a fost lansată oficial campania pentru alegerea „Parlamentului social” al Germaniei. În aceste alegeri sunt implicați 48 de milioane de cetățeni, dintre care peste 20 de milioane sunt pensionari. Ele au avut loc la data de 1 iunie a.c., iar în septembrie vor fi cunoscute rezultatele finale la nivel federal.

Organismul care va fi ales se numește oficial „Adunarea Reprezentanților” din cadrul „Federației Germane pentru Asigurarea Pensiilor”. Obiectivul activității sale îl reprezintă monitorizarea fondurilor pe care contribuabilii germani le plătesc pentru asigurările sociale (pensii, asigurări de sănătate, ajutoare sociale de diverse tipuri). Aceste fonduri nu trebuie utilizate în scopuri politice sau de altă natură de către organele legislative, guvernamentale sau de către partidele politice, ci, dimpotrivă, trebuie ținute în afara oscilațiilor politico-economice.

Organizatorii alegerilor și Dr. Ursula von der Leyen, ministrul german al muncii și problemelor sociale

„Adunarea reprezentanților” este formată din câteva sute de membri, care nu sunt salariați. În vederea votării, ei sunt propuși pe liste prezentate de diversele organe care se ocupă de asigurările sociale, respectiv casele de pensii, casele de asigurări de sănătate, colectivități religioase și chiar unele unități sindicale. Adunarea urmărește, în principal, ca parlamentul, guvernul, partidele politice și președintele federal sau premierii de landuri să aplice în mod corect legile statului și prevederile prevăzute de Constituție în domeniul asigurărilor sociale.

Alegerile pentru „Parlamentul social” au fost inițiate de către primul cancelar al Germaniei occidentale, Konrad Adenauer, și funcționează încă din 1953. După unificarea cu RDG la 3 octombrie 1990, și populația fostului stat est-german a acceptat această procedură, care își urmează în prezent cursul.

În acest an, la lansarea campaniei pentru „alegerile sociale”, pentru a 11-a oară (aceste alegeri au loc la interval de 6 ani), liderii „Adunării

reprezentanților” aflați încă în funcție, s-au întâlnit cu presa. În discuțiile purtate a reieșit că „Parlamentul social” nu apare prea des în *mass-media*. Explicația dată de liderii prezenți a fost că acest organism nu acționează public decât în cazul când sunt încălcate drepturile sociale ale populației. Iar, spre norocul asiguraților, asemenea momente nu sunt prea frecvente, deoarece organele legislative și guvernamentale, atât la nivel federal, cât și de land, își fac datoria.

Chiar și în anul 2010, an afectat de criză, membrii Parlamentului social nu au făcut intervenții publice, fiindcă drepturile pensionarilor și ale celor care primesc ajutoare sociale din partea statului nu au fost încălcate. S-a solicitat însă ziariștilor o mai mare popularizare a alegerilor din iunie, pentru a se evita un procent redus de participare la vot (în 2005 au participat doar 33 la sută din alegători, ceea ce pentru RFG este o cifră jenantă).

„Parlamentul social” nu doar controlează casele de pensii și de sănătate, dar își și dă avizul pentru legile din sectorul asigurărilor sociale care sunt supuse adoptării de către Bundestag. De asemenea, intervine, dacă e cazul, și în eventuale diferende dintre patronat și salariați, când e vorba de asigurările sociale (sindicatul profesional sau alte obiective, în primul rând salariile curente și condițiile de muncă).

„Adunarea Reprezentanților” urmărește cu prioritate ca guvernul să nu afecteze în niciun fel cuantumul pensiilor. Aici nu sunt incluse societățile particulare, deoarece pensiile acordate de acestea, spre deosebire de pensiile de stat, au la bază depuneri plătite de asigurat și astfel cuantumul lor diferă de la o firmă la alta. Dar și aici, dacă apar situații conflictuale și persoanele în cauză se adresează Parlamentului social, acesta intervine.

În esență, potrivit declarației liderilor actuali ai Parlamentului social, modelul german reprezintă „o cale de mijloc” între sistemul centralizat de stat, cum este, de exemplu, cel din Anglia, sau sistemul de economie de piață pură, cum este cel din SUA. La modelul german diferența constă în faptul că „statul instalează cadrul, iar autoadministrarea, prin Parlamentul social, îi dă conținutul”.

Este evident că, având în vedere debandada care caracterizează la ora actuală situația pensiilor din România, un asemenea sistem ar constitui și la noi o soluție ideală pentru evitarea pe viitor a abuzurilor făcute de guvern și repunerea în drepturi a pensionarilor români, care sunt în prezent victimele unui abuz care nu are precedent în spațiul Uniunii Europene și, cred, nicăieri în toată lumea civilizată.

Ambasador Constantin Gîrbea

DIACONUL ION CREANGĂ ȘI MIȘCAREA SEPARATISTĂ DE LA IAȘI, 3 APRILIE 1866

1. Mișcarea separatistă și susținerea străină

Fondarea statului român modern a fost însoțită de unele mișcări centrifuge, cu tendințe separatiste, în rândul cărora s-au remarcat mai ales fruntași politici moldoveni. Încă în anul 1856, o dată cu începerea acțiunii politice care viza Unirea Principatelor, în Moldova s-au născut germeii unei așa-numite „mișcări separatiste”, care i-a avut ca principali exponenți pe Gheorghe Asachi, Nicolae Istrati și Costache Negruzzi. Separatiștii, adversari interesați ai Unirii Principatelor, erau etichetați de către contemporani ca „antinaționali” sau „vânduți străinilor”.¹ Aceștia au opus ideii de Unire atât tradiția politică separată a celor două Principate, cât și argumente de ordin practic, susținând teoria potrivit căreia, o dată cu deplasarea centrului politico-administrativ spre București, Moldova și, în mod deosebit capitala acesteia, orașul Iași, urmau să cunoască un abrupt proces de decădere. În concepția lor, marginalizarea Moldovei avea să intervină întrucât, din pricina superiorității lor numerice, muntenii urmau să dețină majoritatea în forul legislativ al viitorului stat.

După desăvârșirea Unirii, în anul 1862, foștii separatiști moldoveni au reușit să-i convingă pe unii nemulțumiți de situația precară a Moldovei și a orașului Iași, care intraseră într-o perioadă de declin, de necesitatea întreprinderii unor acțiuni care să atenueze impactului centralizării excesive a administrației statului.

Detronarea lui Alexandru I. Cuza a neliniștit Puterile garante, îndeosebi Austria, Rusia și Poarta Otomană, care s-au văzut, iarăși, în fața unui „fapt

¹ Mihai Cojocariu, **Partida națională și constituirea statului român (1856 - 1859)**, Iași, 1995.

împlinit” săvârșit de către români. Austria și Rusia au reacționat prompt și vehement, pentru că un stat român, în perspectivă independent și unitar, devenea o barieră în calea expansiunii habsburgice și țariste spre Balcani. La rândul său, Poarta Otomană a cerut revocarea Protocolului din septembrie 1859, prin care Imperiile Habsburgic și Otoman recunoscuseră dubla alegere a lui Alexandru I. Cuza. Nemulțumirea otomană a crescut, după ce, la 1 martie 1866 a început să funcționeze *Banca României*, creată prin transformarea filialei din București a *Băncii Imperiului Otoman*, cu capital preponderent britanic, sultanul Abdul-Aziz pretinzând „desfacerea neîntârziată” a Unirii celor două Principate.

Aceste luări de poziție au fost urmate de apariția, în plan intern, a ambițiilor și poftelor unor pretendenți la tronul României, transformate în rivalități mai ales după ce s-a aflat vestea că ducele Filip de Flandra a refuzat tronul României. Astfel, facțiuni politice conduse de Dimitrie Ghica, Ion Ghica și C. A. Rosetti au început să acționeze deschis pentru a cuceri tronul României, urzind diferite „jocuri politice” aduse până la limita confruntării armate.

Pentru tânărul stat român, primejdia cea mai mare venea însă din partea Puterilor garante, existența Principatelor Unite devenind „problemă europeană”. Astfel se explică convocarea, la 10 martie 1866, la Paris a Conferinței celor șapte Puteri europene, unde majoritatea participanților au sprijinit punctul de vedere otoman, adică „desfacerea neîntârziată” a unirii Principatelor Dunărene.

La aflarea veștii privind iminenta instalare pe tron a unui prinț german, în unele zone ale țării au apărut germenii opoziției fățișe față de noul „Domn al țării”, urmată de îndemnuri la nesupunere civică. Autoritățile de la București au intrat în stare de alarmă pe măsură ce „răsufiau” atât veștile privind pregătirile „separatiștilor”, cât și cele care relevau încurajarea, de către imperiile vecine, a mișcării separatiste între moldoveni și munteni. În scop preventiv, printr-un decret din 29 martie 1866, Locotenența domnească (compusă din generalul Nicolae Golescu, colonelul Nicolae Haralambie și Lascar Catargiu) a înființat

„guardia orășenească”, menită „a proveghea la paza ordinei” în centrele urbane.

În noul context geopolitic, românii au pus din nou Puterile garante în fața faptului împlinit. În calitate de supremă autoritate politico-statală provizorie, Locotenența domnească a anunțat public organizarea unui plebiscit, care urma să se desfășoare timp de șase zile în toată țara, începând cu 2 aprilie 1866 (stil vechi). În cadrul acestei acțiuni oficiale, cetățenii urmau să se pronunțe prin „Da” sau „Nu” în legătură cu alegerea prințului Carol de Hohenzollern - Sigmaringen ca Domnitor al României.

Încercarea de validare democratică a noului „Domn al țării” a stârnit însă opoziția fățișă, vehementă și violentă a Porții Otomane. Autoritățile otomane au acuzat guvernul român de „încălcare a tratatelor”, iar trupe otomane au fost concentrate la sud de Dunăre, amenințând cu invadarea României spre a restabili „ordinea de lucruri legală”. În acest context, Locotenența domnească a mobilizat Armata (peste 40.000 de ostași) și a organizat un corp de 10.000 ele voluntari, condus de generalul pașoptist Gheorghe Magheru. Prin măsurile respective a fost prevenită, pentru moment, invazia teritoriului țării și „desfacerea” României.

Însă, în scurt timp, Locotenența domnească a primit vești despre demararea în forță, la Iași, a „mișcării separatiste”, în scopul declarat de revenire la „unirea parțială” a Moldovei cu Valahia, așa cum fusese stabilită prin Convenția de la Paris, din anul 1858 (cu doi Domni, două guverne și două Adunări Legislative). Separatiștii se aflau sub influența ideologiei „Frațiunii Libere și Independente”, conduse de profesorul universitar Nicolae Ionescu (numită și „partidul profesorilor din Iași”), născută din ideile lui Simion Bărnuțiu (decedat în 1864), expuse în cursul ținut la Universitatea din Iași, intitulat „Dreptul public al românilor”.² „Școala lui Bărnuțiu” punea interesele țărănimii mai presus de orice interes, susținând nevoia împărțirii întregii proprietăți rurale în părți egale, între țărani de origine pur românească, singurii titulari ai dreptului de a moșteni vechiul „*ager publicus*” roman. Ideile cele

² Vezi, pe larg, Radu Pantazi, **Simion Bărnuțiu. Opera și gândirea**, București, 1967.

mai radicale se refereau la poziția adoptată față de străini, care n-aveau ce căuta în România, mai ales pe tronul acesteia. Aceste idei „fracționiste” au fost criticate de către Titu Maiorescu în cadrul societății Junimea, Simion Bărnuțiu fiind acuzat de șovinism și xenofobie.

Locotenența domnească a fost informată de către prefectul Ștefan Golescu atât asupra stării de spirit din Iași, cât și asupra obiectivului mișcării separatiste. Aceasta urma să fie declanșată printr-un „complot” organizat la Iași, în fruntea căruia se afla, în fapt, prințul Costache Moruzzi (ginerel Marghioliței Roznovanu), cunoscut pentru legăturile sale cu diplomația țaristă. În prima fază, printr-o mișcare de stradă (un fel de insurecție), urma să fie subminat plebiscitul privind alegerea Domnului țării, urmând ca ulterior să fie proclamată „desfacerea” unirii Principatelor și proclamarea unui Domn al Moldovei dintre „separatiști”.

De asemenea, autoritățile de la București aflară că între „capii” conspirației erau unii mari boieri, precum Nicolae Rosetti-Roznovanu, Teodor Boldur-Lătescu, N. Ceaur-Aslan. Aceștia au speculat nemulțumirile „populare” față de pierderea de către orașul Iași a statutului de capitală, atrăgând în mișcarea separatistă boieri și clerici moldoveni, țărani care se temeau că reforma agrară va fi abolită, precum și mici burghezi, negustori sau meșteșugari speriați de iminența introducerii unei fiscalități devastatoare.

Pentru a atrage „prostimea” din mahalalele Iașilor, în fruntea mișcării de stradă urma să fie plasat, „la vedere”, mitropolitul Moldovei, Calinic Miclescu, în vârstă de 44 de ani, care fusese numit mitropolit al Moldovei la 10 mai 1865, prin decret al lui Alexandru Ioan Cuza. El provenea dintr-o veche familie boierească, iar unchiul său, Sofronie Miclescu, fusese mitropolit al Moldovei (suspendat și înlăturat din scaun la 7 noiembrie 1860 de către Alexandru Ioan Cuza, deoarece s-a opus reformelor care vizau treburile Bisericii).

În acest context, Locotenența domnească a hotărât să acționeze energic, pentru a preveni acțiunea subversivă condusă de prințul (cneazul) Costache

Moruzzi. În ziua de 1 aprilie 1866 au sosit la Iași locotenenții domnești Lascăr Catargiu și generalul Nicolae Golescu (unul dintre cei mai convinși adepți ai statului român unitar!). Aceștia au luat legătura cu „unioniștii” locali, Titu Maiorescu, A. Mavrocordat și Vasile Pogor, care s-au arătat profund îngrijorați de planurile liderilor „reacțiunii”, despre care știau că erau mituiți, sprijiniți și conduși din afara țării. Reprezentanții „unioniștilor” se întâlniseră cu consulul Franței la Iași, Frederic Tissot, căruia i-au declarat că erau pregătiți să se opună „complotiștilor”. La Universitatea ieșeană era în pregătire o „contramanifestație”, pentru a contracara mișcarea separatistă și a susține public, în stradă, cauza Unirii. Astfel, se profila un „război civil”, care putea avea consecințe nefaste asupra înseși existenței statului român.

Pe acest fond tensionat, cei doi membri ai Locotenenței domnești au pregătit, în secret, măsurile de prevenire și de „potolire” a iminentei răzmerițe.

În oraș au fost luate, cu precauție, măsuri specifice stării de asediu. Presa a fost cenzurată și controlată din motive speciale, „scăpând” astfel extrem de puține informații despre faptele petrecute în Iași în acele zile. Atenția principală a comandamentului ad-hoc a fost îndreptată spre Palatul administrativ, despre care se aflase că urma să fie asaltat și „cucerit” de către „reacționari”.

În această atmosferă tensionată, în cea de-a doua zi de desfășurare a plebiscitului, respectiv în dimineața zilei de 3 aprilie 1866 - sărbătoarea de Duminica Tomii - , „separatiștii” au trecut în forță la subminarea acțiunii oficiale privind confirmarea prin plebiscit a noului Domn al țării. Astfel au ieșit la lumină fruntașii moldovenismului, respectiv capii complotului - boierii Gheorghe Asachi, Nicolae Istrati și Nicolae Șuțu, alături de care au fost remarcați frații Constantin (Costache) și Alexandru Moruzzi, mai mulți membri ai familiei Roznovanu, Teodor (Toderiță) Boldur-Lătescu, arnăutul Inge Robert și mitropolitul Calinic Miclescu, susținut formal de mai mulți clerici moldoveni aflați în subordinea sa.

Capii complotului au organizat un „nucleu combatant dur”, un adevărat vârful de lance al acțiunii separatiste, format din mercenari străini și slugi

ale boierului Nicolae (Nunuță) Rosetti-Roznovanu. Cu ajutorul agenturii rusești în oraș a fost răspândit zvonul potrivit căruia, la ceremoniile de la Mitropolie care vor avea loc în Duminica Tomii, se va da „pomană”. Zvonul respectiv a adunat în curtea Mitropoliei o mulțime de credincioși dornici de milostivenie, majoritatea țărani de prin satele învecinate.

Pe acest fond diversionist, în dimineața zilei de 3 aprilie 1866, Teodor Boldur-Lătescu, boier de neam vechi, dar cu „reputație îndoielnică” și cu o forță fizică de temut, care pregătise o „declarație separatistă”, a mers în mahalalele Iașilor, unde a adunat 500 de oameni (după alții, aproape 700), înarmați cu ciomege și arme, pe care i-a dirijat spre curtea Mitropoliei și a palatului Roznovanu, aflat peste drum. În scurt timp, locul s-a umplut de „răzvrățiți”, mulți îmbătați în dimineața acelei zile în curțile familiei Roznovanu.

Tânărul boier Nicolae (Nunuță) Rosetti-Roznovanu s-a adresat în limba franceză acelei mulțimi pestrițe adunate în curtea Mitropoliei, cu îndemnul: *„Jos Unirea! Trăiască revoluția moldavă! Rușii vor fi aici în câteva ore pentru a ne ajuta!”*.³ Mulțimea întărită a reacționat în sensul scontat, strigând: *„Jos Unirea!”*, *„Jos Prințul străin!”*, *„Trăiască Moldova!”*. Apoi s-a cerut desprinderea de „Valahia”, fapt ce confirma atingerea scopului ocult, urmărit de capii complotului separatist. În acel context, Teodor Boldur-Lătescu a prezentat mulțimii „declarația separatistă”, pe care a explicat-o printr-o înflăcărată cuvântare despre „drepturile Moldovei”, ca stat de sine stătător. Pe acest fond, a fost ales „ad-hoc”, un „domn al Moldovei”, în persoana lui Nicolae (Nunuță) Roznovanu, iar mulțimea a fost incitată să meargă la Palatul administrativ (fostul Palat domnesc), pentru a împiedica desfășurarea înregistrărilor pentru plebiscit și a-l proclama pe noul domn al Moldovei.

Mitropolitul Calinic Miculescu, care ținuse o slujbă incendiară cu caracter politic, violent antiunionist, a apărut pe neașteptate cu crucea în mână în fața acelei mulțimi înfierbântate. El a aprobat declarația separatistă, a dat

³ Alex Mihai Stoenescu, **Istoria loviturilor de stat în România, 1821-1899**, vol.I., *Revoluție și Francmasonerie*, Editura „Rao”, București, 2006, p.297.

binecuvântarea răzvrătiților și i-a îndemnat să ia cu asalt Palatul administrativ. În acel moment, clopotele Mitropoliei au început să bată, apoi au bătut clopotele tuturor bisericilor din oraș, ca la vremuri de mare urgie. Astfel, mitropolitul Calinic Miclescu, numit de Titu Maiorescu „ușorul la minte mitropolit Calinic”,⁴ cu crucea în mână, urmat îndeaproape de unii preoți, s-a îndreptat, în fruntea mulțimii de răzvrătiți spre Palatul administrativ. Între preoții care l-au însoțit îndeaproape pe mitropolit, probabil din porunca acestuia, au fost diaconul Ion Creangă, în vârstă de 29 de ani, care din anul 1864 era și dascăl (institutor) la Școala primară de la „Trei Ierarhi”, precum și diaconul Gheorghe Ienăchescu.

Mulți locuitori ai orașului Iași, îngrijorați și speriați de sunetele sinistre ale clopotelor bisericilor, au ieșit în stradă și au îngroșat masa de manevră adunată de către capii conspirației separatiste. După cum avea să descrie momentul fostul sergent-major Grigore N. Ionașcu, *„în mers răzvrătiții scoteau pietrele din pavaj și loveau în oamenii poliției care încercau să-i oprească. În dreptul străzii Baston s-a înălțat o baricadă compusă din grilaje de fer rupte de la grădina Mitropoliei și sprijinite cu pietre smulse din trotuare, în dosul baricadei se înșirase(ră) pușcași cu diferite arme de foc printre care și cu puști arnăuțești”*.⁵

2. O ripostă dură și pacificarea așa-numitului *separatism moldovenesc*

Răzvrățiții au ajuns în Piața Palatului administrativ, cu gândul de a-l cucerii, însă s-au trezit față în față cu escadronul de jandarmi călări. Militarii primiseră misiunea de a preveni „cucerirea” acestuia de către „rebeli” și de a acționa ferm, evitând însă vărsarea de sânge. Mitropolitul a fost rugat să se oprească, dar acesta, arătând că este sub protecția crucii, a încercat să înainteze pentru a pătrunde prin dispozitivul de apărare al escadronului de jandarmi

⁴ Titu Maiorescu, *Istoria contemporană a României (1866-1900)*, București, Socec, 1925, p.13.

⁵ Alex Mihai Stoenescu, *op.cit.*, I, p. 298 (Apud, Grigore N. Ionașcu, **După 45 de ani. Mișcarea separatistă din Iași**, înția Tipolitografie P. M. Pestemalgioglu, Brăila, 1911).

călări. El a fost presat din spate de către mulțimea anarhică de „răzvrățiți” și proiectat în cordonul de militari. Se spune că ar fi fost strivit, trântit la pământ și călcat în picioare sau că ar fi căzut într-o groapă sau tranșee săpată de către militari în dispozitivul de apărare

Militarii au ripostat, reușind să împrăștie o parte dintre manifestați. Cei doi membri ai Locotenenței domnești, privind „câmpul de bătălie” din clădirea Palatului administrativ, au sperat că vor putea depăși momentul critic fără să fie nevoie de utilizarea forței.

Acțiunea militară propriu-zisă a fost condusă din comandamentul instalat în Palatul administrativ din Iași de către căpitanul Pillat, cel care îl arestase pe Alexandru Ioan Cuza cu două luni în urmă. Acesta a ordonat escadronului de jandarmi să încerce să împrăștie mulțimea de „răzvrățiți” printr-o simulată șarjă de cavalerie, pentru a-i împinge înapoi, pe Ulița Mare, spre Mitropolie și spre palatul Roznovanu. Imaginea aceluia moment, lăsată de fostul sergent-major Grigore N. Ionașcu, este apocaliptică: *„Bravul escadron compus numai din 60 soldați - avea să-și amintească acesta - a străbătut în mijlocul acelei mulțimi compuse din câteva mii de oameni armați cu puști, cu diferite unelte de fier și cu picioare de scaune, cu care loveau în noi și în cai. Loviturile cădeau ploae din toate părțile, așa încât caii și soldații erau plini de sânge, unii chiar au căzut jos împușcați”*.⁶

Deci, soluția folosită n-a dat rezultate. „Plebea răzvrătită” se înmulțea mereu, iar numeroși „oameni de strînsură” (cheflii și îndrăzneți!) continuau să iasă din curtea lui Nicolae (Nunuță) Rosetti-Roznovanu și veneau în stradă, pentru a îngroșa rândurile „tulburătorilor”. În aceste condiții, escadronul de jandarmi călări, care nu primise ordin să scoată armele de foc, a fost oprit de către „răzvrățiți” în dreptul Școlii publice No.1 „Trei Ierarhi”. În sprijinul acestuia a fost trimisă urgent o companie din Regimentul 5 de linie, care a devenit ținta unei agresiuni fără precedent, fiind nevoită să „ocupe” trotuarul, pentru a se proteja. De pe acoperișurile caselor curgeau „ca ploaia”

⁶ Alex Mihai Stoenescu, *op.cit.*, p.299.

cărămizile „în soldați și în oamenii poliției”, iar de pe ferestre se azvârlea cu apă fierbinte. „*Noi călăreții* - continua fostul sergent-major Grigore N. Ionașcu - *eram în centrul străzii...Neavând ordin să scoatem armele de foc, înduram toate loviturile și încercam să ajungem spre baricadă, unde lumea înarmată prindea pe soldați și îi sfîșia în fața noastră*”. Printr-un efort eroic, cu sacrificarea unor vieți, escadronul de jandarmi călări, cu armele neîncărcate, a reușit să înainteze până în dreptul străzii Baston, unde răzvrătiții ridicaseră acea baricadă, o adevărată redută.

În acest moment au intrat în acțiune forțele de șoc ale separatiștilor, conduse de Inge Robert - „tutungiu îmbogățit de boerii greci”. Tutungiul i-a adus pe „câmpul de bătălie” pe pădurarii Stancăi Roznovanu, alături de un grup de greci „îmbrăcați în fustanele”, înarmați cu arme de foc. Aceștia au creat pe străzile Iașilor o adevărată imagine de război, întărâtând și mai mult acea mulțime furioasă, care măcelărea soldații prinși. Pentru a face față situației, în sprijinul escadronului încolțit de „răzvrătiți” a fost trimisă urgent o companie de jandarmi pedestri. Însă intervenția acesteia a fost ineficace, soldații „cadeau mereu împușcați” și neputând fi scoși din picioarele cailor, ceilalți jandarmi „treceau peste ei strivindu-i”.

Astfel, cei doi membri ai Locotenenței domnești au constatat „starea de insurecție” din Iași, au apreciat că „trupa” trebuia să acționeze energic, pentru a potoli „răzmerița” prin forța armelor și au ordonat folosirea forței militare, cu respectarea cerințelor legale. Comandatul trupelor de linie - locotenent-colonelul Gherghel - a comandat încărcarea armelor, iar trupa a executat „foc de avertisment”, trăgând o salvă în plan vertical. Mulțimea răzvrătită, văzând că „n-a căzut nimenea”, s-a repezit cu mai multă furie asupra soldaților-jandarmi. În acest context, procurorul general a ordonat să fie date „trei semnale cu goarna” și a făcut „somațiile reglementare”, însă acea mulțime n-a putut fi potolită. Astfel, „trupa” a fost nevoită să acționeze ca în vreme de război, folosind armele de foc împotriva răzvrătiților. Grigore N. Ionașcu avea să-și amintească: „*Am încărcat armele cu gloanțe și la comandă am tras. Toți cei care făceau paravan baricadei au căzut. După a doua salvă, infanteriștii s-*

au repezit la atac cu baionetele la arme și abia cu mare greutate am izbutit să desființăm baricada”.⁷ În acest moment, trupe de cavalerie, aflate în cazarma din dealul Copou a primit ordinal „să coboare în grabă de pe deal” și să-i prindă pe „reacționari” între două focuri.⁸

Probabil că în acel context, mitropolitul Calinic Miculescu, aflat în mulțime, a fost rănit la cap, fiind pe punctul de a-și pierde viața. Doi tineri oameni ai bisericii aflați în apropierea sa, Ion Creangă și Gheorghe Ienăchescu, l-au scos din acea învâlmășeală însângărată și l-au dus, protejându-l „de furia lui Golescu”, la cârciuma lui Stihii de la „Sfânta Vineri”, din apropierea Mitropoliei, pentru a-l adăposti. Acolo l-au coborât în pivnița casei și l-au ascuns într-un butoi (poloboc)!⁹

Armata a trecut apoi la capturarea și arestarea capilor mișcării separatiste și a numeroșilor agenți ruși. Pe străzile Iașilor s-a desfășurat o „șarjă” adevărată, ca-n vreme de război, întrucât „insurgenții”, împrăștiați prin oraș, continuau să riposteze cu arme de foc. Subunitățile militare care au pus stăpânire pe centrul orașului au trecut urgent la urmărirea și arestarea capilor „insurecției” prin tot orașul, precum și la reprimarea grupurilor de „insurgenți”. Incidentele au continuat pe tot timpul nopții de 3/4 aprilie 1866, în cartierele Iașilor și, mai ales, în mahalaua Tătărași, populată în mare parte de o adunătură pestriță de oameni veniți de prin alte părți.

Astfel, unirea Principatelor a fost salvată, însă bilanțul acelei zile a relevat o adevărată tragedie națională. Sergentul-major Grigore N. Ionașcu, care avea să fie rănit în timpul confruntării, apoi internat în spital, avea să-și amintească: „Bucătăriile militare erau pline de morți. Străzile erau pline de sânge, de cai împușcați și de corpuri omenеști”.¹⁰ Potrivit unor surse militare, au fost uciși atunci peste 300 de oameni - militari și civili -, însă această cifră a fost mereu corectată și micșorată de către politicieni, precum D.A.Sturdza sau

⁷ Alex Mihai Stoenescu, *op.cit.*, vol.I, p. 300.

⁸ Atanasie Iordache, **Revoluționarii Golești**, Editura „Mica Valahie”, București, 2011, p. 326.

⁹ George Călinescu, **Ion Creangă**, Editura pentru Literatură, București, 1966, p. 90.

¹⁰ **Idem.**, I, p. 301.

Titu Maiorescu, dar și de către unii istorici, precum A.D.Xenopol, care au căutat să minimalizeze acest incident, extrem de periculos pentru imaginea, unitatea și stabilitatea României.

„Răzvrățiți” care au scăpat de moarte și de „prinsoare” s-au împrăștiat și s-au ascuns prin toate cotloanele Iașilor. Pe străzile orașului Iași a urmat o adevărată „vânătoare de oameni”, fiind operate numeroase arestări în rândul rebelilor. Principalul instigator al răzmeriței, Costache Moruzzi, s-a travestit în birjar și, profitând de confuzia creată în timpul confruntării dintre „trupă” și „separatiști”, a reușit să fugă peste Prut, unde era sub protecția țarului Rusiei. El mai săvârșise acest gest rușinos în anii 1848 și 1854, în urma unor eșecuri similare de a cuceri puterea politică.

Interesantă este povestea mitropolitului Calinic Miclescu. Diaconul Ion Creangă a reușit să-l salveze din ghearele „trupei”, apelând la bunăvoința fostului său dascăl, unionistul Titu Maiorescu, mentorul „Junimii”. Astfel, mitropolitul Moldovei, îmbrăcat într-un caftan evreiesc, pentru a nu fi recunoscut, s-a întâlnit în taină cu Titu Maiorescu, care l-a convins să se predea autorităților statului român. În urma acestei întâlniri, mitropolitul Moldovei a fost dus, sub escortă, la Mănăstirea Sfântul Spiridon.

La 6 aprilie 1866, mitropolitul Calinic Miclescu a fost suspendat din funcție, apoi a fost pus sub acuzare, așteptându-se la o grea osândă după plebiscit.

Precum se știe, plebiscitul s-a încheiat în ziua de 8 aprilie 1866 (stil vechi), confirmând așteptările guvernului de la București privind înscăunarea principelui Carol pe tronul României (685.965 de voturi favorabile, 224 contrare, numărul abținerilor fiind de 124.837).

În drumul său spre București, prințul Carol s-a oprit la Slatina și Pitești, apoi a făcut popas în Găești. La Găești, a semnat Primul său act oficial ca domnitor român și anume decretul de grațiere a mitropolitului Moldovei, Calinic Miclescu. Cu acest prilej, i-a iertat pe opozanții moldoveni, care au fost, astfel, absolviți de „crime și delictе politice”. Acest gest de înțelepciune și

toleranță a inaugurat lunga domnie a viitorului rege Carol I, iar foștii răzvrățiți s-au integrat, de voie sau de nevoie, în noua ordine politico-statală, astfel:

- la 2 iunie 1866, Calinic Miclescu a fost repus în funcție; în aprilie 1868, când prințul Carol I a călătorit în Moldova, l-a găzduit la Palatul Mitropoliei din Iași, iar în anul 1875 a ajuns în scaunul de Mitropolit Primat al Ungro-Vlahiei (demnitate pe care a deținut-o până la sfârșitul vieții, în anul 1886);
- Gheorghe Asachi a fost chemat printr-un mandat emis în 14 aprilie 1866, pentru a fi ascultat în ziua de 15 aprilie 1866 asupra „faptului de rebeliune de la 3 aprilie sub care a căzut”;¹¹ a fost inculpat, arestat, apoi eliberat, iar în anul 1881, când prințul Carol I a devenit regele României, i-a scris acestuia ode;
- Nicolae (Nunuță) Rosetti-Roznovanu a renunțat la pretențiile de a fi Domnul țării, a acceptat noua realitate politică, invitându-l pe prințul Carol I la ceremonia căsătoriei sale;
- fostul sergent-major Grigore N. Ionașcu, dezgustat de tot ceea ce văzuse, auzise și făcuse, „la poruncă”, în acea zi însângărată, după ce a ieșit din spital și-a dat demisia din Armată; relatarea sa despre „mișcarea separatistă de la Iași”, publicată după 45 de ani de la acel eveniment sângeros (adică în anul 1911!), constituie cea mai fidelă mărturie, fiind făcută așa cum numai militarii din „oastea de țară” știu să facă: fără ură și fără părtinire.

Un destin aparte a avut Ion Creangă. El a continuat să fie mare admirator al lui Cuza, având curajul să-și exprime în public sentimentele. O parte dintre ideile sale politice, care nu erau pe placul noii stăpâniri, au fost redată mai târziu sub formă literară în povestirile „*Moș Ion Roată și Unirea*” și „*Moș Ion Roată și Vodă Cuza*”. Însă, uitând pățaniile din 3 aprilie 1866, Creangă s-a avântat în politică, în tabăra așa-zisei Frațiuni Libere și Independente, al cărei caracter xenofob a fost confirmat. El a fost recunoscut la

¹¹ George Călinescu, **Istoria literaturii române de la origini până în prezent**, Ediția a II-a, revăzută și adăugită, ediție și prefață de Al. Piru, Editura „Minerva”, București, 1982, p. 97.

întruniri printre „fracționiști”, având o fire năvalnică și o vorbă mușcătoare, cu care făcea o propagandă devastatoare pentru adversarii politici.¹² Chiar „Gazeta de Iași” (organ al „Junimii”) releva că, atunci când vorbea Creangă, „se înflăcăra auditoriul cumplit: toți perorau deodată. Talentul său oratoric infecta întreaga adunare, astfel încât, în tot timpul când avea cuvântul părintele, luau fără autorizație cuvântul cu toții”. Pentru barba și părul său blond albicios, adversarii săi politici l-a poreclit „Popa Smântână”.

Ideile sale „fracționiste” au iritat stăpânirea, însă n-a putut fi acuzat de comiterea unor infracțiuni la adresa statului. În schimb a fost „agățat” cu infracțiuni de drept canonic și de drept comun: astfel, în 1871 a fost scos din rândurile clerului (fiind acuzat că frecventa teatrul, că și-a părăsit nevasta, a tras cu pușca în ciorile care murdăreau Biserica Golia și s-a tuns ca un mirean!¹³), apoi a fost exclus din învățământ de către ministrul Christian Tell (oficial fiindcă fusese exclus din rândurile clerului, dar de fapt din motive cu substrat politic!). Ca o ironie a sorții, Ion Creangă a fost „răspopit” chiar de către cel pe care l-a salvat în vremea răzmeriței din 3 aprilie 1866, adică de către mitropolitul Calinic Miclescu! El a fost salvat de la uitare de către Titu Maiorescu, devenit în anul 1874 ministru al Cultelor și al Instrucțiunii Publice, care l-a reintegrat în învățământ (la Școala primară de băieți numărul 2 din suburbia Păcurari-Iași), iar destinul l-a condus la întâlnirea cu Mihai Eminescu.

După „revolta” din 3/15 aprilie 1866, așa-numitul „separatism moldovenesc” și-a pierdut influența în peisajul politic.

În timp, revendicările moldovenești, motivate empiric de interesul conservării așa-zisei „identități regionale”, au rămas apanajul unei elite cosmopolite, profund antinațională și dirijată ocult sau „pe față” din exteriorul țării.

*

¹² Dumitru Furtună, **Cuvinte și mărturii despre Ion Creangă**, Editura „Junimea”, Iași, 1990.

¹³ Vezi, pe larg, George Călinescu, **Ion Creangă: Viața și opera**, Editura „Minerva”, București, 1978.

Momentul „*3 aprilie 1866*” n-a fost un eveniment întâmplător, așa cum sunt unii tentați să afirme, ci a avut o cauză profundă, generată de disfuncții și vulnerabilități produse sau induse, din interior sau din afară, în organizarea, conducerea și funcționarea statului român în condiții geopolitice complexe. Cunoașterea sensului și semnificației aceluia moment critic în existența statului român, dar mai ales a consecințelor produse în plan social, constituie o lecție de istorie națională, atât pentru generația prezentă, cât, mai ales, pentru cei care vin după noi.

Dr. Aurel V. David

„VITRALII – LUMINI ȘI UMBRE” – PREZENȚĂ ȘI ECOURI

Prezentăm mai jos, ca în fiecare număr, unele dintre ecourile recepționate la redacție în legătură cu interesul cu care revista „Vitrallii – Lumini și umbre” este primită în mediile instituționale preocupate de problematica securității naționale, în presa de specialitate precum și în rândul marelui public.

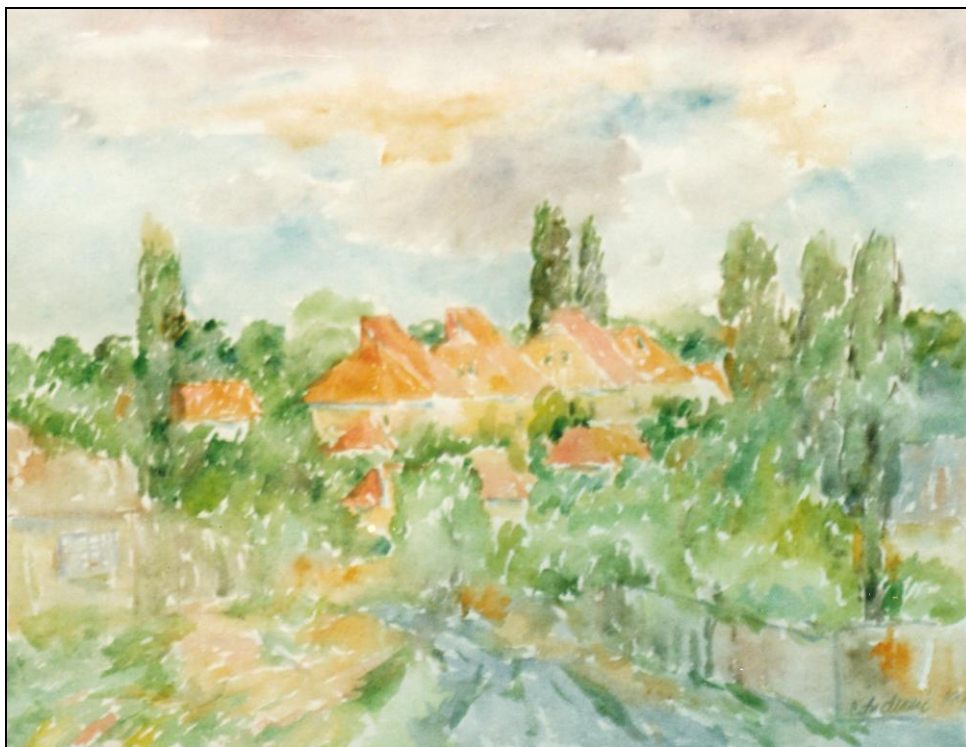
- Ziarul „Cuvântul libertății” din Craiova publică, la **16 iunie a.c.**, o cronică semnată de Marga Bulugean, care subliniază importanța proiectului „Vitrallii – lumini și umbre” ale cărui obiective strategice sunt *„comunicarea cu societatea civilă pe probleme de intelligence, sprijinul instituțional pentru formarea și dezvoltarea culturii de securitate și valorificarea memoriei profesionale a veteranilor din serviciile de informații”*. Autoarea mai subliniază că revista *„își propune să contribuie la configurarea imaginii reale a serviciilor de informații române, pe diverse etape istorice, prin asumarea conștientă a unui trecut cu multe lumini și umbre”*.
- N.I. Dobra publică în cotidianul „Tribuna” (Sibiu) **din 18 iunie a.c.** un „Semnal” referitor la numărul 7 al revistei care, *„ca și precedentele numere, oferă o lectură interesantă, studiile și articolele fiind semnate de universitari, cercetători științifici, istorici, militari cu bogată activitate”*. Sunt prezentate materialele ce alcătuiesc, în opinia autorului *„o revistă cât o carte”*.
- Prezentând numărul 7 al revistei, săptămânalul „Amprenta” din Buzău (16-22 iunie a.c.) menționează că revista propune *„mai multe subiecte de lecturat, dar și de adâncit”* și că *„oferă, printre rânduri, și răspunsuri, dar lasă loc și de multe întrebări, momentan, fără răspuns”*.
- Cotidianul „Gazeta Oltului” **din 24 iunie a.c.** semnalează apariția numărului 7 al revistei care *„cuprinde o nouă serie de subiecte interesante, supuse ochiului critic al cititorului interesat de istorie militară”*, autorul

cronicii, Paul Dumitrescu, făcând o amplă prezentare a conținutului acestui număr al revistei.

- Col. (r) C. Hulubaș, din Tecuci, mărturisește că a citit unele din numerele precedente ale revistei și a aderat „fără rezerve” la conținutul acesteia, încercând *„un sentiment de satisfacție că cineva, fie și după două decenii, militează pentru promovarea adevărului în ceea ce privește rolul fostei instituții a Securității statului, într-o perioadă istorică de progres al României pe multiple planuri”*.

*

ERATĂ: Cerem scuze cititorilor și facem cuvenita îndreptare a unei erori apărute în articolul *„Combinezoanele negre – o enigmă?”* din numărul 7 al revistei, pag. 104. Rugăm a se citi, în loc de *„19 februarie”*, data corectă, respectiv *„19 decembrie 1989”*.

DIN VIAȚA ȘI ACTIVITATEA ACMRR – SRI

- În conformitate cu prevederile Statutului, **în ziua de 21 mai 2011 a avut loc**, la Centrul Cultural al Ministerului Administrației și Internelor din București, **Adunarea Generală a ACMRR-SRI**.

Adunarea generală s-a bucurat de participarea a șase cadre de conducere care au reprezentat Serviciul Român de Informații, și a primit cu deosebit interes și satisfacție Mesajul adresat ACMRR-SRI de conducerea instituției.

Cei aproape 400 de participanți, reprezentând toate sucursalele Asociației, au analizat și au dezbătut Raportul de activitate al Colegiului Central și al Consiliului Director, documentele financiar-contabile, principalele obiective ce se impun a fi realizate în etapa următoare, precum și măsurile corespunzătoare.

Totodată, au fost abordate și dezbătute probleme de maxim interes pentru toți membrii Asociației, între care evoluția procesului legislativ și administrativ în domeniul pensiilor militare, situația generată de demersurile neconstituționale și discriminatorii ale CNSAS care îi vizează pe foștii ofițeri din serviciile de informații, probleme de actualitate privind asistența medicală, proiectele sociale ale Asociației etc.

Vorbitorii au exprimat aprecieri pozitive cu privire la activitatea conducerii Asociației, care - în opinia lor - a dus nu numai la îmbunătățirea cadrului organizatoric în care se derulează proiectele sucursalelor, dar și la o mai vizibilă prezență a ACMRR-SRI în peisajul public, inclusiv prin editarea revistei *“Vitrării - Lumini și umbre”*, primită cu interes în medii

sociale diferite. Această vizibilitate este de natură să sporească în viitor prin prezența și în spațiul virtual al Asociației, prin pagina de Internet www.acmrr-sri.ro, lansată cu prilejul Adunării Generale din acest an.

După adoptarea documentelor prezentate spre dezbateră și aprobare, Adunarea Generală a ales, în conformitate cu Statutul Asociației (validat de Judecătoria Sectorului 2 în septembrie 2010), Președintele și Consiliul Director al ACMRR-SRI. În funcția de președinte a fost reales, pentru un nou mandat de doi ani, colonel (r) Filip Teodorescu.

- În **prima sa ședință** după alegerea de către Consiliul Director, **Comitetul Executiv al Asociației** s-a axat, în principal, pe activități organizatorice, vizând creșterea operativității și a eficienței în rezolvarea obiectivelor statutare. Au fost stabilite acțiunile prioritare și constituite șase comisii de lucru, cărora le-au fost fixate atribuții și responsabilități, fiecare comisie fiind condusă de un vicepreședinte al Comitetului Executiv. Mai mult, subsumat aceluiași scop, Sucursalele Asociației au fost repartizate în răspunderea vicepreședinților Comitetului Executiv pentru sprijin și îndrumare.
- La jumătatea lunii iunie a.c., președintele ACMRR-SRI, colonel (r) Filip Teodorescu a avut o **întâlnire de lucru cu membrii Sucursalei Vrancea** privitoare la activitățile prioritare ale Asociației, cei prezenți făcând mai multe propuneri, vizând, între altele, apărarea onoarei și demnității fostelor cadre de informații, dar și asigurarea protecției lor sociale.
- **Ședința din luna iunie a Sucursalei Galați**, în care au fost prezentate problemele rezultate din Adunarea Generală din luna mai a.c., s-a constituit și într-un cadru festiv pentru sărbătorirea membrilor Asociației care au împlinit vârste începând cu 60 de ani. Printre sărbătoriți s-a aflat și fostul președinte al Sucursalei, colonel (r) Octavian Sârzea, cu prilejul împlinirii a 75 de ani. La eveniment a participat, ca invitat, colonel (r) Bălan Ion, membru al Sucursalei Brăila, care și-a prezentat cartea recent apărută, intitulată “Securist pe lista morții”. În cuvântul lor, mai mulți participanți au adresat întrebări autorului, apreciind mesajul cărții și calitatea scriiturii.

Cu acest prilej, președintele Sucursalei Galați, colonel (r) Viorel Ursu, a menționat interesul patronului postului RTV Galați-Brăila pentru efectuarea, în direct, a unei emisiuni cu reprezentanți ai Asociației și stabilirea unor colaborări.

- **Ziua Rezervistului Militar**, marcată la sfârșitul lunii mai a.c., a constituit, pentru mai multe dintre sucursalele ACMRR-SRI, un bun prilej de a dezvolta și consolida legăturile bazate pe camaraderie și interese comune cu celelalte structuri locale în care sunt reprezentați rezerviștii militari.
 - Sucursala **Bacău** a ACMRR-SRI a cooperat cu celelalte asociații ale rezerviștilor militari de la nivel județean pentru organizarea în comun a unei festivități găzduite de Casa Armatei din Bacău. Evenimentul – la care au participat prefectul județului, cadre de conducere din Consiliul Județean și primăria locală, dar și reprezentanți ai organizațiilor sindicale și ai societății civile – a fost apreciat de participanți drept o adevărată premieră, prin care, sub deviza „unirea face puterea”, s-a reușit o unire reală între toate categoriile de rezerviști din garnizoana Bacău.
 - Conducerea sucursalei **Iași** a participat la manifestările organizate cu acest prilej de ACMRR-MapN „Henri Coandă”, context în care președintele sucursalei, col. (r) Mihai Constantinescu, a prezentat preocupările rezerviștilor din structurile de informații, subliniind deschiderea și disponibilitatea de a participa la acțiuni comune pe plan local, menite a întări coeziunea între militarii rezerviști din toate structurile statului român.
- Conducerea ACMRR-SRI a participat la **adunarea jubiliară dedicată aniversării a 20 de ani de la înființarea Asociației Cadrelor în Rezervă și în Retrageră din M.A.I.**, care a avut loc la 10 iunie a.c. Cu acest prilej a fost marcată și Ziua Rezervistului Militar. Din partea Asociației Cadrelor în Rezervă și în Retrageră din M.A.I., președintele ACMRR-SRI, col. (r) Filip Teodorescu – căruia i-a fost conferită o diplomă aniversară – a transmis un mesaj în care a relevat contribuția la realizarea sarcinilor ce revin asociațiilor ofițerilor în rezervă și în retrageră din sistemul apărării și

siguranței naționale, buna și fructuoasă conlucrare dintre cele două asociații, concomitent cu urările de noi succese în apărarea drepturilor și onoarei rezerviștilor.

- În cursul lunii iunie a.c., general de brigadă (rtg) Vasile Coifescu din Sucursala Municipiului București, a organizat o nouă excursie în stațiunea Căciulata din județul Vâlcea, la care au participat 45 de membri ai Asociației, toți aflați la vârsta senectuții, foști colegi de muncă ai organizatorului acțiunii. Excursionistii au participat la o slujbă ce a avut loc la vechea biserică sătească din localitatea Păușa, unde au primit binecuvântarea de la părintele paroh.
- La data de 5 iulie 2011, prin Hotărârea nr.1525, Judecătoria Reșița a încuviințat dobândirea personalității juridice a Asociației "Casa de Ajutor Reciproc a Militarilor din Județul Caraș-Severin" (C.A.R.M.-CS). Asociația a fost înființată la inițiativa și prin eforturile colonelului (r) SORIN GOLOGAN, președintele Sucursalei Caraș-Severin a A.C.M.R.R din S.R.I. și maiorului (r) DANIEL GHEORGHE ULICI, membru în Biroul Executiv.

Conform statutului, C.A.R.M.-CS are ca scop principal sprijinirea membrilor săi prin acordarea de împrumuturi rambursabile, ajutoare sociale nerambursabile și ajutoare pentru acoperirea cheltuielilor de înmormântare pentru cei trecuți în neființă. De asemenea, asociația poate organiza activități culturale, turistice și de agrement pentru membrii săi. Calitatea de membru al C.A.R.M.-CS poate fi dobândită de cadre militare în activitate, în rezervă și în retragere, persoane care activează sau au activat în instituții din sistemul apărării ordinii publice și siguranței naționale din județul Caraș-Severin și județele limitrofe (Timiș, Mehedinți, Hunedoara, Gorj), urmași ai acestora, precum și membrii lor de familie.

- Întâlnirile trimestriale cu membri ai Asociației care au împlinit vârste începând cu 60 de ani și sunt sărbătoriți în cadru festiv au devenit o constantă a preocupărilor conducerilor Sucursalelor. Asemenea acțiuni de omagiere a celor care au activat în structurile serviciului secret național au

avut loc și în acest trimestru, celor sărbătoriți fiindu-le oferite frumoase diplome aniversare.

În acest cadru a fost apreciată în cuvinte elocvente munca dedicată interesului PATRIEI și atașamentul lor, prin legământ de credință, la valorile și năzuințele mereu spre mai bine ale ȚĂRII.

Acțiunile au reprezentat un minunat prilej de reîntâlnire între foști colegi, care au ținut să-și reamintească momente importante din activitatea lor profesională desfășurată în lumea informațiilor secrete. Toți cei prezenți și-au manifestat dorința de a fi prezenți la cât mai multe astfel de momente.

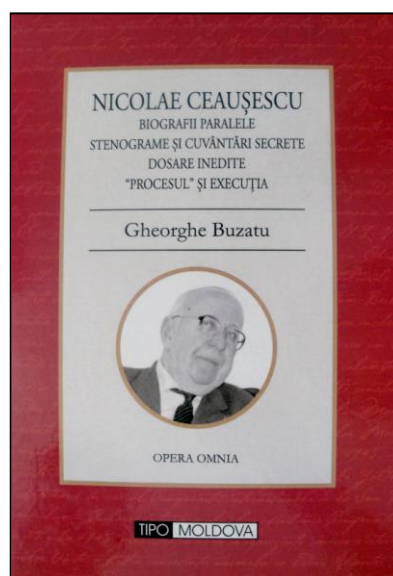
Prezenți în viața și cultura Cetății

- La începutul lunii iunie a.c., **conducerea sucursalei Iași a ACMRR-SRI a participat la două importante manifestări științifice consacrate istoriei recente a României**, respectiv sesiunea de comunicări și prezentări de carte documentar-istorică organizată de Filiala Iași a Academiei Române și lansarea, la Muzeul Unirii, a lucrării „Ferește-mă, Doamne, de prieteni”, a cercetătorului american Larry L. Watts.
- **Conducerea ACMRR-SRI și reprezentanți ai colectivului redacțional al revistei „Vitrării - Lumini și umbre” au fost prezenți, la jumătatea lunii iunie a.c., la Muzeul Vrancei din Focșani**, unde a fost organizat un Simpozion Național prilejuit de împlinirea a 140 de ani de la nașterea marelui istoric Nicolae Iorga, la care au participat și membri ai Sucursalei ACMRR-SRI Vrancea.

Cu acest prilej, colonel (r) Filip Teodorescu a prezentat revista Asociației, “Vitrării – Lumini și umbre”, care a dat un plus de culoare acțiunii, stimulând interesul participanților de a cunoaște mai mult despre activitatea și rolul în societate al Serviciului Național de Informații.

Cu aceeași ocazie a fost lansată lucrarea prof. univ. dr. Gh. Buzatu, reputat istoric, membru al Consiliului Editorial al revistei „Vitrării – Lumini și umbre”, *„Nicolae Ceaușescu – biografii paralele, stenograme, agende, cuvântări secrete, dosare inedite, procesul și execuția”*.

Lucrarea, de dimensiuni impresionante, este o încercare de a alcătui un portret cât mai exact al fostului „dictator”, iar reputatul istoric abordează o serie de documente ce ajung pentru prima dată la dispoziția publicului larg, între care stenogramele întâlnirilor dintre Nicolae Ceaușescu și Richard Nixon, Charles de Gaulle sau Mihail Gorbaciov. De asemenea, este menționată pentru prima dată intervenția decisivă a lui Nicolae Ceaușescu, care a semnat, la 12 decembrie 1966, la numai un an și câteva luni de la preluarea conducerii Partidului Comunist, Decretul Consiliului de Stat al RSR (păstrat secret), prin care a fost grațiat reputatul ziarist Pamfil Șeicaru, aflat la acel moment în exil. Ulterior Pamfil Șeicaru a putut reveni pentru câteva zile în țară, la București, într-o totală discreție, pentru o întrevedere cu Nicolae Ceaușescu, care, din motive rămase necunoscute – cum menționează Gheorghe Buzatu – „nu și-a mai ținut promisiunea”¹.

¹ Reamintim cititorilor că în articolul *„Pamfil Șeicaru: întoarcerea la izvoare”*, apărut în numărul 5 al revistei *„Vitrării – Lumini și umbre”*, domnul ambasador Nicolae Sporiș face interesante dezvăluiri cu privire la această vizită.

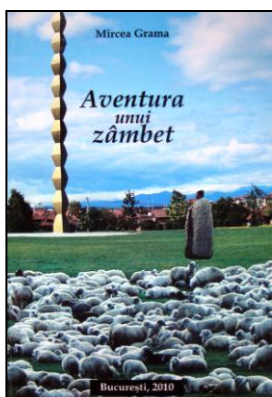
- Semnalăm apariția la editura „Compania”, a lucrării gl. bg. (r) Aurel I. Rogojan intitulată „*Fereastra serviciilor secrete – România în jocul strategiilor globale*”, care reunește articolele pe această temă pe care autorul le-a inserat, în ultima perioadă, în mai multe publicații românești. Reținem, drept îndemn spre citire și meditație, următoarele considerații ale autorului: „*Serviciile văd, ca și noi, efectele dezastruoase ale guvernărilor din ultimii 30 de ani. Dar ele pot scruta și neputința națională, «hrănită» de planurile cinice*

ale marilor puteri, de presiunile șantajiste ale vecinilor și de toleranța noastră păguboasă la trădare, incompetență, corupție. De la fereastra lor secretă, peisajul arată mult mai accidentat decât îl știm, dar atât de clar, încât se zăresc, documentate de arhive, până și contribuțiile otrăvite ale propriilor lor agenți. Poate vreun onest proiect de țară să ignore o asemenea geografie?”

- Editura bucureșteană „Semne” a publicat recent **lucrarea colegului nostru Vasile Dumitru Fulger** intitulată „*Parașutat în Fleet Street, Londra*”, prima lucrare cu caracter memorialistic a autorului, având un semnificativ motto: „*Ești dator să spui adevărul, nu să vorbești mult*”.

Reținem din prefața semnată de prof. univ. dr. Gheorghe Buzatu: „*apreciem că autorul trece cu brio examenul ce și-a propus, el oferindu-ne un text extrem de interesant, bine scris și documentat, obiectiv, consacrat unor locuri, oameni și evenimente privind anii '70 ai secolului nu demult încheiat*”.

- Recenta apariție a cărții „**Aventura unui zâmbet**”, cuprinzând evocări umoristice, pline de ironie și autoironie, ale unei epoci nu demult apuse, constituie un prilej de evocare, pentru cei ce l-au cunoscut și nu numai, a personalității fostului nostru coleg **Mircea Grama**, prea devreme trecut în neființă.

oooOOOooo